

tv-15 naš TOVARIS

Št. 10
15. marca 1984
Leto XXII

glasilo zveze združenj borcev nov in zveze rezervnih vojaških starešin slovenije

Odločno proti razdiralcem naše družbene ureditve

Po razpravi o varnostno-političnem položaju v naši družbi so člani republiškega odbora Zveze združenj borcev NOV Slovenije sprejeli ta stališča:

• Republiški odbor ZZB NOV Slovenije je ugotovil, da so obravnavani družbeni problemi vedno bolj izraz bolj ali manj uspešnega reševanja gospodarskih težav. Stabilnost naših družbenih razmer načenja predvsem nedosledno izvajanje v ustavi in drugih dokumentih opredeljenih načel in zlasti neuresničevanje stabilizacijske politike. Na te razmere obenem vplivajo posledice gospodarske krize v svetu pa tudi zapleteni in poslabšani mednarodni odnosi. Nestabilne ekonomske razmere, kakršnih še nismo imeli, postajajo odločujoč dejavnik politično-varnostnih razmer. Zato borci menijo, da je osnovna družbena naloga mobilizirati vse sile za uspešno premagovanje ekonomskih težav. Doseči moramo predvsem mnogo večjo proizvodnjo, najprej ustvarjanje in šele potem delitev dohodka, večjo učinkovitost v uresničevanju sprejete stabilizacijske politike, predvsem pa natančno določeno in konkretno odgovornost, kjer se ta ne uresničuje. Če pri odgovornosti ne bomo začeli nemudoma uveljavljati posledice: odstranjevati kompromitirane ljudi s položajev od vrha do tal, če so nesposobni ali pa so se celo materialno ali kako drugače umazali, če torej ne bomo začeli vsepovsod najbolj dosledno uveljavljati posledice odgovornosti, bomo pripeljali družbo v še težje stanje, ki ima lahko daljnosežne posledice. Predvsem pa mislimo, da moramo vsepovsod dosledno uresničevati sprejeta načela kadrovske politike.

• RO ugotavlja, da v sedanjih razmerah raste aktivnost sil, ki jim naš socialistični samoupravni sistem ni po godu. Pod navideznim prizadevanjem za demokratizacijo družbe ali soočanja različnih interesov napadajo prvine naše samoupravne ureditve, ponujajo meščanske vzore ali celo terjajo politični pluralizem. Nekateri vidijo rešitve sedanjih družbenih težav v administrativno-centralističnem načinu odločanja. S teh vidikov se pojavljajo kritike zveze komunistov in prizadevanja po spremembi njene vloge v družbi. Tudi nekateri krogi iz vrst rimskokatoliške cerkve sodijo, da je ugoden čas za njihovo širšo aktivnost, s katero posega v družbene odnose.

Borci se posebej opozarjamo na pojave splošne kritike ali posploševanja slabosti ter zlasti ustvarjanja brezperspektivnosti. Nekateri se lotevajo tudi izročil NOB, ker žele s tem spodkopati korenine, na katerih raste naš sedanji in prihodnji razvoj.

Hočejo tudi uzmazati to, kar je bilo storjeno glede naše odprtosti v svet, ohranjanja enotnega kulturnega prostora na Slovenskem, pa tudi našo neuvrščeno politiko. Namen takšnih prizadevanj je ustvarjati družbeno negotovost in s tem možnost za še večje pritiske na našo socialistično samoupravno ureditev. Menimo, da v težkih časih, ki jih preživljamo, ne smemo dovoljevati nobenega ribarjenja v kalnem, in z metodami in sredstvi, ki smo jih uzakonili, odločno stopimo na prste tistim, ki očitno, na tak ali drugačen način podpihujejo prizadevanje po spremembi naše družbene ureditve, odreka jo vodilno vlogo zvezi komunistov in smešijo žrtve in napore, ki smo jih zlasti borci prispevali k boljši usodi našega naroda, da bi bil svoboden, enakopraven v skupnosti jugoslovanskih narodov in brez izkoriščanja človeka po človeku. Odločni ukrepi proti razdiralcem naše družbene ureditve zdaj in takoj bodo manj boleči, kot bi bili v še bolj zapletenem stanju, kot ga doživljamo danes.

• Ob ocenjevanju sedanjih družbenih problemov in politično-varnostnih razmer se zavedamo, kakšen pomen ima za nadaljnji razvoj izpolnjevanje dogovorjenega. Zato se zavzemamo kot del fronte in skupaj z vsemi naprednimi silami za dosledno izvajanje politike stabilizacije in za odločen spopad z vsemi nesocialističnimi in nesamoupravnimi pojavi. Potrebno je več idejnopolitičnega razčiščevanja in soočanja z različnimi nosilci egoističnih, zmedenih, anarhističnih, liberalističnih, tehnokratskih, birokratskih ali odkrito sovražnih idej, prav tako pa tudi odločnejše obračunavanje z različnimi spogledovanji s kvazi modernimi pogledi ali oportunistom v lastnih vrstah. Poglobljanje socialistične demokracije pomeni resnično ustvarjanje širših možnosti delovnih ljudi in občanov za odločanje o njihovih skupnih in družbenih zadevah, več pravice, hkrati pa tudi več dolžnosti in obveznosti. Ne dopuščati, da se nekateri družbena protislovja in problemi prekomerno politizirajo ali celo razpihujejo z nacionalističnimi vidiki in s tem ustvarjajo nezaupanje med narodi in narodnostmi ali republikami ali pokrajinama. Krepi moramo bratstvo in enotnost, pa tudi skupno odgovornost za našo usodo. Tudi zato si moramo prizadevati za objektivno in stvarno obveščanje, ki bo prispevalo k ustvarjalni in sredotežni sposobnosti delovnih ljudi in občanov.

Himna je dobra

Konec prejšnjega tedna se je v Ljubljani sešel na četrti redni seji republiški odbor Zveze združenj borcev NOV Slovenije. Poleg njegovih članov so se zasedanja udeležili tudi člani zveznega odbora iz naše republike, predsedniki občinskih odborov ZZB NOV in odborov ZZB posebnih družbenopolitičnih skupnosti, predsedniki medobčinskih svetov ZZB NOV in predstavniki drugih družbenopolitičnih in družbenih organizacij.

Zasedanja se je udeležil tudi zvezni sekretar za notranje zadeve Stane Dolanc, ki je navzoče seznanil s trenutnim varnostnopolitičnim položajem v Jugoslaviji.

V nadaljevanju dela je republiški odbor ZZB NOV Slovenije sprejel akcijski program in finančni načrt za letošnji račun za 1983. leto. Republiški odbor je obravnaval tudi nekatera kadrovska vprašanja. Med drugim je sklenil, da kot možna kandidata za družbenopolitični zbor skupščine Slovenije iz vrst ZZB NOV evidentira Franca Grešaka iz Trbovelj in Jožeta Ulčarja z Jesenic.

Član republiškega odbora ZZB NOV je tudi zahteval pojasnilo, zakaj je izšel razpis za novo jugoslovansko himno. Poudaril je, da je še vedno dobra in lepa, in da nove himne ne potrebujemo. Drugi člani so podprli njegovo mnenje in pooblastili predsednika RO Janca Vipotnika, da njihovo stališče sporoči odgovornim organom.

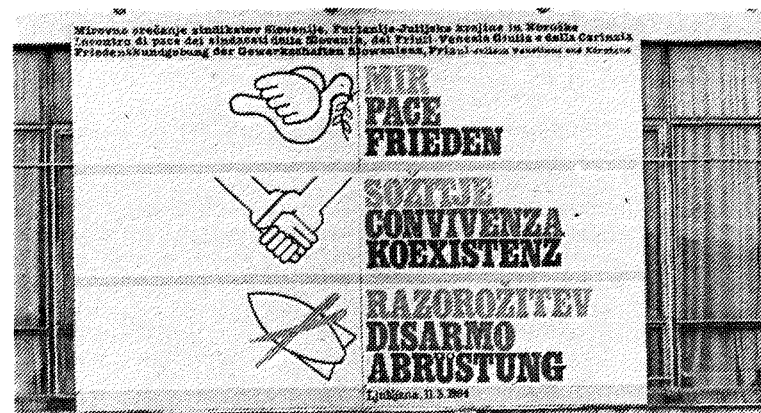
Bojan Kuntarič

Partizanske smučine

Partizansko Cerkevno je minulo nedeljo znova slavilo. Na Črnem vrhu nad tem krajem je namreč potekala deseta prireditve »Partizanske smučine Cerkevno 45«. Letošnje prireditve se je udeležilo tudi več kot sto borcev in dobra četrtina si je pripela smuči ter se z drugimi tekmovalci pomerila v vele-slalomu ter smučarskem teku na sedem kilometrov. (Več na zadnji strani)

Naj nas besede o miru nikoli ne utrujajo

»Mir, sožitje, razorožitev« se je imenovalo srečanje predstavnikov sindikatov treh dežel v Ljubljani minulo nedeljo. Na Gospodarskem razstavišču se je zbralo nad tri tisoč ljudi, ki so (skupaj z delegacijami sindikatov Hrvaške, Emilie Romagne in Veneta) v prepolni dvorani sestavili še eno skupno besedilo v korist miru. V imenu pobudnikov in organizatorjev mirovnega srečanja je najprej spregovoril predsednik slovenskih sindikatov Marjan Orožen, nato sekretar italijanske CGIL-CISL-UIL Luciano Lama ter za njim predsednik avstrijske sindikalne zveze za Koroško Erwin Fruhbauer. Vse njihove besede so veljale osnovnemu: naj se uveljavi ravnotežje razuma, in ne strahu, naj naše dobro sosedstvo sestavlja kamenček v mozaiku resničnih prizadevanj za mir in naj nas vprašanje miru vznemirja ne nehoma; naj nas ne utrujajo slapovi besed o miru in mnoge akcije za razorožitev. Če bo zares ves svet preplavljen s to mislijo, se bo morala naseliti tudi v premissih tistih, ki jim je to bolj malo mar.

B. Ž. J.

Turizem prvega razreda

Kranjska gora. Naše največje in pravimo, da še zmeraj tudi najbolj urejeno zimsko-športno središče. Kraj, v katerem bi se lahko na Slovenskem učili zimskega turizma »a« kategorije. Privadili že, prestali tudi, učili pa (raje) ne.

Cemu? Dolgoletne izkušnje so se v zadnjih vzdihljajih zime (sončnih, z obilico snega) nagajivo skrile. Prav tako dober glas o urejenih belih poljanah. Vsaj čez teden osamljena smučišča – vlečnica Kolovrat je neko popoldne vztrajno prevažala nevidne smučarje – niso bila kaj prida urejena. Tekaške proge so se v nedomiselnih, ravni črti vzpenjale na Planico, le spretni pa so lahko upali, da bodo po razriti progi celi spet videli tudi Kranjsko goro. Ko je začelo snežiti, so se lahko tekači nadejali tudi tistega, čemur v radijskih poročilih in časopisih skromno pravimo – tekaške proge so urejene. In ker turist zaide v Kranjsko goro predvsem zavoljo smučarskih radosti, ga je že v začetku začelo kuhati. Konec sezone? Prav, kaj pa poročila o izgubah vlečnic? In napovedi, da bomo letos iztržili več, če bo le nebo naklonjeno?

Korak s smučišča je zimski turizem »a« kategorije razkril še v temnejši luči. Že ob kavici in čaju v »navadnem« bifeju se je dalo čutiti, da govori kranjskogorski turizem s sopranskimi cenami. Tisti, ki so si umislili napise pension, gostišče, dom ali celo hotel »a« kategorije, pa so bili to leto prepričani, da zmorejo tudi visoki c. Censki seveda. In kaj so za to ponudili?

V košatem Kompas, čistem in urejenem, kjer odšteje gost za dvoposteljno sobo s celodnevno oskrbo 3800 dinarjev, se zatika že ob sprejemu. Do sobe gost še najde, na vrata omarice so mu diskretno obesili tudi strogi hišni red, brez katerega pač ne gre. Za vse ostalo pa velja pravilo – znajdi se, kakor veš in znaš.

Pa tega ni malo. S capljanjem k recepciji bi preprosto pometli že, če bi spisek na vratih le malo razširili.

Bazen daje zatočišče do 19. ure, ko se začne večerja. Le kdo bi pomislil, da bi lahko gostje zaplavali tudi po njej – še zlasti, ker je cena kopanja vračunana že v najemnino sobe. Turist naj se po večernih zalogajih seveda raje za teče v bar, na kegljišče, ali če premore tudi potni list v casino.

Oba bifejčka odrečeta gostoljubje že v zgodnjih nočnih urah. O pijači pa le to. Če tistega dne naključno že niso iztočili določene količine laškega rizlinga in rebule iz naših vinogradov, se mora gost pač posladkati – za enako ceno – s katerim veliko manj kvalitetnih vin z juga naše domovine. Buteljko dobre kapljice stakne natak – vse manj Slovencev še veseli nositi beli prtiček – le po vztrajnem prepričevanju in prosjačenju.

O hrani ne bomo izgubljali besed. Hotelski menuji pač, ko uspe kuharjem iz dobrih sestavnin pripraviti znosno hrano. Domišljija je na srečo odvisna vsaj od tega, kaj je ostalo v hladilniku od prejšnjega dne.

Najvišja kategorija torej, ki pa ima ob številnih spodrs-ljajih z oznako »a« skupno predvsem to, da je ta nesrečna

črka kvalitete pač prva v abecednem zaporedju. Če bi iskali vsebino kvalitete, bi prenekaterikrat mirno pristali v nižini črke ž.

Seveda pa nikakor ne smemo očitati spodrs-ljajev turistične »prijaznosti«, ki gleda predvsem skozi očala dobička, le hotelu »približne« a kategorije. Censka izenačenost je poiskala domovinsko pravico povsod tam, kjer imajo jutraj možnost gostu postreči tudi z dvema decilitroma mleka (še raje čaja), maslom, tankima rezinama kruha in morda še marmelado ali jajcem – za vsega 200 dinarjev. Vsaka gospodinja izračuna, da bi za ta denar zajtrkovala vsa družina.

Naštevane malenkosti. Vendar. Skozi tak odnos do gosta se pokažejo vse pomanjkljivosti razdrobljenega, neorganiziranega, vase zaprtega turističnega kraja, ki se ob vsej množici gostov navsezadnje že leta ne uspe dogovoriti, da bi bili vsaj pošta in banka odprti tudi v soboto po dvanajsti uri in morda celo v nedeljo. Enotnost je izrazita šele po zaključnih računih. Pa ne med turističnimi delavci v sami Kranjski gori. Nikakor. Družno znajo potarnati slovenskemu združenemu delu, da je turistična dejavnost zapostavljena, da zamrznjene cene krojijo ponudbo, da nagaja vreme in da so morda prispevali k nizkemu izkupičku tudi subjektivni spodrs-ljaji. Na usklajeno delo, skupno načrtovanje zimskega življenja kraja, ki se ponaša z avrelo našega najboljše urejenega zimsko-športnega središča, pa že leta le mislijo.

Jelka Zupančič

Koroški Slovenci: Uprimo se apartheиду!

Konec februarja sta obe osrednji organizaciji koroških Slovencev – Zveza slovenskih organizacij in Narodni svet koroških Slovencev – sprejeli resolucijo, ki pomeni oster protest proti namenom nacionalističnih sil na Koroškem, da bi zadale nov, hud udarec slovenskemu šolstvu in s tem kajpada slovenski manjšini kot celoti. Takole pravi resolucija:

»Globoko zaskrbljeni zaradi ogroženosti nadaljnega obstoja slovenske narodne skupnosti na Koroškem, pozivamo zaupniki, zbrani na zborovanju obeh slovenskih osrednjih organizacij, skupno z dvojezičnimi učitelji, vse, ki nosijo politično odgovornost na zvezni in deželni ravni, da z vso odločnostjo zavrnejo zahtevo Svobodnjaške stranke in Heimatdiensta po odpravi sedanjega dvojezičnega šolstva in po uvedbi ločenih razredov, ki meri v to, da bi bili potisnjeni slovenski otroci v geto šole«. Resolucija nadalje poudarja, da bi uresničitev takega načrta nacionalistov, ki bi še bolj ločeval prebivalstvo južne Koroške za vedno onemogočil enakopravno in mirno sožitje obeh narodnih skupnosti na Koroškem. Resolucija vno- vič opozarja zvezno vlado in avstrijsko javnost na dejstvo, da še dandanes niso izpolnjena določila 7. člena avstrijske državne pogodbe, ki govori o enakopravnosti Slovencev, čutudi je od njenega podpisa preteklo že 29 let.

Dejansko je vse politično življenje, predvsem pa celotna dejavnost slovenskih organizacij na Koroškem v znamenju naklepne protislovenske gonje, ki so jo začele in jo vodijo združene nazadnjaške sile Koroške, zbrane v Svo-

bodnjaški stranki in v Heimatdienstu. Zopet je tarča njihovih napadov na Slovence slovensko šolstvo. Zavedajo se, da pomeni slovenska šola tisto sredstvo, s katerim slovenska manjšina ne le ohranja pač pa tudi utrjuje svojo narodnost in s tem svoj obstoj. V povojnem času gre to pot že za drugi odločilni atentat desničarskih sil na slovensko šolstvo. Prvi po svojih posledicah usodni udarec so slovenskemu šolstvu in slovenski manjšini v celoti prizadejali heimatdienstovci že leta 1959 z izsiljenim novim šolskim zakonom, s katerim so odpravili tedanje, že od 1945. leta obstoječe dvojezično šolstvo, ki je zajemalo vso šolsko mladino obeh narodnosti. Tako šolstvo, ki je omogočalo, da se vsa nemška mladina na dvojezičnem delu Koroške nauči slovensčine, vsa slovenska pa nemščine, je poenotilo najboljši temelj enakopravnosti in sožitju obeh narodnosti na Koroškem. Desničarji so z gonjo in z grožnjo s stavkami nemških učiteljev dosegli odpravo zakona iz leta 1945 in izdelavo novega zakona, ki je zožil dvojezičnost samo za kraje s slovenskim prebivalstvom in še to z določilom, da morajo slovenski starši vsakokrat posebej prigrasiti svoje otroke k takemu dvojezičnemu šolstvu. Sodijo, da je ta zakon za dobro tretjino zmanjšal obisk slovenskih otrok v dvojezičnih šolah, s čemer so se na široko odprla vrata asimilaciji.

Tokrat pa naj bi slovenske šole skrčili na samo nekaj središč na južnem Koroškem. To bi pomenil dejanski geto slovenskih otrok, kar bi nujno imelo za posledico še hujši osip slovenskih otrok v slovenskih šolah, s tem hkrati

manjši dotok v slovensko gimnazijo, se pravi občutno zmanjšanje števila slovenskih izobražencev. Heimatdienst zdaj pripravlja po vsej Koroški referendum, ki naj odobri tako novo »ureditev« slovenskega šolstva.

Desničarski načrt o gelu slovenskih šol je dejansko kopija podobne ureditve židovskega šolstva v nacistični Nemčiji, kjer so obstajali posebni »zbirni razredi za židovske učence« z židovskimi učitelji.

Avstrijska demokratična javnost na Koroškem in v drugih delih Avstrije kaže vse več podpore boju slovenske manjšine proti odkritemu apartheidu, ki ga desničarji naklepajo za slovensko manjšino. Mladinska organizacija socialistične mladine Avstrije je na kongresu sprejela posebno resolucijo, ki obsoja politiko geta in zahteva izpolnitev vseh pravic koroških Slovencev, zagotovljenih z državno pogodbo.

Pravica koroških Slovencev do nemotenega in neovirane razvoja šolstva v slovenskem jeziku, vse od otroških vrtcev pa do srednjih in strokovnih šol, je ena izmed temeljnih pravic Slovencev in temeljnih obveznosti avstrijske države. Jugoslavija je kot podpisnica državne pogodbe dolžna in obvezana ter popolnoma upravičena, da v sedanjem boju koroških Slovencev za njihove osnovne pravice ta boj odločno podpre. To podporo bi morali izražati tudi vsebina in potek vseh, tudi vrhunskih srečanj državnikov obeh držav.

Drago Košmrlj

Od tedna do tedna ■ Od tedna do tedna

Nevtralne in neuvrščene evropske države so na konferenci za krepitev varnosti in zaupanja v Evropi – konferenca poteka od januarja v Stockholmu – dale vrsto predlogov, s katerimi naj bi izboljšale varnost evropskih držav. Tako naj bi vse države vnaprej obveščale o manevrih in drugih premikih svojih vojsk, omejile naj bi sploh vojaško dejavnost na celini in storile še druge ukrepe, s katerimi bi prispevale h krepitvi zaupanja in varnosti. Pobuda v Stockholmu je pomembna tudi zategadelj, ker je dokazala enotnost stališč in volje nevtralnih in neuvrščenih držav Evrope. ■ Med obiskom madžarskega partijskega voditelja Janosa Kadarja v Jugoslaviji so med drugim ugotovili ugoden razvoj obojestranskega gospodarskega, znanstvenega, kulturnega in drugega sodelovanja med državama in še posebej poudarili pomen sodelovanja, ki se je razvilo med posameznimi pokrajinami, obmejnimi območji, občinami in različnimi organizacijami. Hkrati so pozitivno ocenili vlogo manjšin pri krepitvi dobrih sosedskih odnosov med državama. ■ V predvolilni kampanji v Združenih državah vzbujala veliko pozornost nepričakovani vidni uspeh mladega, posebej doslej nepoznanega demokratskega senatorja Garya Harta, ki je v predvolilni izbiri kandidatov te stranke že kar spočetka občutno prevladal dosti bolj znanega kandidata Walterja Mondalea. Nekateri opazovalci so začeli na osnovi teh zmag Harta sklepati, da si Američani želijo bistvene spremembe na vodstvu njihove politike. Dokončne sodbje bo omogočil nadaljnji potek predvolilnih akcij. ■ Iransko-iraška vojna je vzburla mednarodno javnost ob novicah, da so Iranci v zadnjih ofenzivnih sunkih Irancev uporabili strupene pline, kar je po ženevskih dogovorih prepovedano. Generalni sekretar združenih narodov je zbral skupino strokovnjakov, ki naj ugotove resničnost podatkov o iraški uporabi iperita v vojni z Iranom.

Od tedna do tedna ■ Od tedna do tedna

Plodno delo MAOF Barje – Kolpa

Ob udeležbi predstavnikov zveze združenj borcev in socialistične zveze iz občin Vič-Rudnik, Ribnica in Kočevje ter predstavnika socialistične zveze ljubljanske regije je konec februarja potekala v Ljubljani razgibana seja okrožnega odbora mladinskega aktivna OF Barje-Kolpa.

Izbrano poročilo predsednika odbora Jožeta Zevnika je bilo hkrati izhodišče za oceno opravljenega dela in pa za načrte za prihodnje obdobje. Poročila posameznih občinskih združenj so se osredotočila na nekaj poglobitvenih vprašanj, ki so bila v ospredju delovanja v preteklem obdobju. Sem sodi na prvo mesto zbiranje gradiva, ki naj osvetli zgodovinska dogajanja med narodno-osvobodilnim bojem. Pri tem so si hkrati prizadevali tudi, za spopolnjevanje seznanov mladinskih aktivistov na celotnem območju Barje-Kolpa. Tako imajo v kočevski občini do zdaj popisanih 2004 aktiviste, med njimi 762 že umrlih. Kočevski aktivisti so se zlasti de-

javno vključili v razne proslave 40-letnice kočevskega zbora odposlancev slovenskega naroda. Za pomembno nalogo so sprejeli ureditev muzeja NOB v Kočevju.

Ribniški odbor je pokazal obsežno dejavnost pri pobudah za postavljanje spomenikov in spominskih obeležij, o čemer priča število sedmih takih odkritih oziroma postavljenih obeležij. Zaznava je tudi dejavnost pri izdajanju raznih del, brošur in sestavkov o raznih dogodkih iz zgodovine osvobodilnega gibanja. Pomemben dosežek takih prizadevanj naj bi bil načrtovani zbornik, ki bi vsestransko osvetlil dogajanja v ribniški občini med drugo svetovno vojno. Sploh se je zbiranje zgodovinskega gradiva v zadnjem času vidno pospešilo. Tudi v ribniški občini so namenili dosti pozornosti spopolnjevanju evidence in popisa aktivistov, hkrati pa so podelili 634 spominskih značk OF in raznih plaket zaslužnim aktivistom.

V občini Vič-Rudnik so prav tako namenili osrednjo

pozornost zbiranju in obdelavi zgodovinskega gradiva. O tem zgovorno pričajo izdaje raznih brošur, kot je na primer kronika vasi Golo in Zapotok pod naslovom »Ljudje izpod Mokreca in Kureščka v letih 1941–1945« avtorja Ludvika Goloba, ki je dobila ugodno strokovno oceno. Podobno bi veljalo reči za monografijo »Krajevna skupnost Podpeč-Preserje med NOB«. Pripravljajo tudi obdelavo velikolaškega območja, za katero obstaja veliko ohranjenega zgodovinskega gradiva. Podobno kot v drugih občinah so tudi v občini Vič-Rudnik popisali vse mladinske aktiviste iz časa NOB, vseh skupaj 1460. Podelili so tudi 811 spominskih značk.

Na seji so sprejeli tudi obširen program dela za prihodnje obdobje. Na prvo mesto so postavili nalogo vztrajno nadaljevati z zbiranjem zgodovinskega gradiva, sestavljanjem in izdajanjem monografij in kronik ter v to delo vključevati čim več strokovnih delavcev. Skupno s sveti za ohranjanje

in razvijanje revolucionarnih izročil je treba s spominskimi obeležji doseči, da mnogoteri pomembni dogodki iz NOB ne pojdejo v pozabo. Prenasranje izročil osvobodilnega boja med mladino je ena osnovnih nalog vseh bivših borcev in aktivistov. Zavzeli so se, da bi temu primer-no priridili tudi učne programe šol. Potrebno bo – v dogovoru in sodelovanju z vsemi družbenopolitičnimi organizacijami po občinah – nadaljevati akcijo podeljevanja priznanj, plaket in podobnega vsem zaslužnim aktivistom in njihovim družinam. Razne proslave, srečanja in druge prireditve je treba uskladiti s stabilizacijskimi prizadevanji. Bolj je treba omogočiti mladini, da aktivno sodeluje v pripravah na razne proslave zgodovinskih dogodkov.

Na koncu seje so izvolili novo predsedstvo odbora, katerega predsednik je Karel Mikulič, podpredsednica Darinka Kajfež, tajnik pa Jože Zevnik.

D. K.

Preobrat na afriškem jugu ali kaj pomenijo najnovejši sporazumi

Prodsek LR Mozambika Samora Machel in južnoafriški premier Pieter Botha bosta 16. marca podpisala »sporazum o prepovedi napadov in o dobrososedskih odnosih« med državama. Sestala se bosta na meji Mozambika in Južne Afrike, natančneje na obali obmejne reke Nkomati.

Krizni afriški jug je v najnovejšem času doživel in še doživlja vrsto dogovorov, ki bodo še presenečali. Če bo dogovorjeno vzdržalo kopico nasprotij in tujih interesov, se bo ena izmed največjih afriških in svetovnih kriz bistveno spremenila. Prebirali smo namreč lahko presenetljive novice o »neverjetnih« rečeh. Južnoafriški zunanji minister Pik R. F. Botha se je v Lusaki ob asistenci ZDA dogovoril o premirju z Angolci in ustanovitvi skupne komisije za nadzorovanje južnoafriškega umika iz zasedenega angolskega juga. V Maputu, kjer ga je sprejel tudi predsednik Samora Machel, se je dogovoril o podpisu sporazuma o varnosti, po katerem naj bi se Južna Afrika in Mozambik odpovedala podpori protivladnim gibanjem. Vse pogosteje je slišati, da bodo ZDA in Angola normalizirale odnose in celo navezale diplomatske stike. Voditelj namibijskega osvobodilnega gibanja SWAPO Sam Nujoma se je mudil na presenetljivem obisku v ZDA (presenetljivem predvsem zato, ker so ga v Washingtonu imeli vse doslej za »poglavarja namibijskih teroristov«). Ali je glede na omenjene dogodke mogoče napovedati boljšo prihodnost in mir na jugu črnega kontinenta?

Kaj je po treh letih zaostrovanja odnosov na afriškem jugu in popolnem zastoj pogajalskega procesa o Namibiji omogočilo spodbuditi dialog?

Gotovo gre pri tem na prvem mestu omeniti predvsem navzdržen vojaški, po-

litični in gospodarski pritisk Južne Afrike na vse tiste države v sosesčini, ki podpirajo namibijsko osvobodilno gibanje SWAPO in južnoafriško gibanje Afriški nacionalni kongros. Kot vojaški in gospodarski velesili črne Afrike ji to doslej ni predstavljalo večjih problemov. V primeru Lesota in Svazija je bilo dovolj, da so Južnoafričani zagrozili, da bodo pregnali njihove delavce, ki v južnoafriških rudnikih svoji deželi služijo trdno valuto. Zdomci so ostali na tujem, žepni državi pa sta pripadniki Afriškega nacionalnega kongresa bodisi izgnali kotisi zaprli.

Južnoafriškim pritiskom je bila med vsemi najbolj postavljena ravno Angola, kajti na njenem ozemlju je glavina namibijske partizanske vojske (PLAN), pa tudi zato, ker je bila Luanda poglavitna opora Namibijske vojske za neodvisnost. Južnoafričani so jo vsa leta napadali, za daljši ali krajši čas okupirali angolski jug, ji prizadejali velikansko materialno škodo. Ob tem ne moremo prezreti politične, vojaške in finančne podpore protivladnemu gibanju UNITA. Če vsemu dodamo še skupen ameriško-južnoafriški pritisk na angolsko vlado, naj umakne Kubance, če hoče mir na svojih mejah in neodvisno Namibijo, je popolna podoba nevzdržnega stanja ne vojne ne miru, v katerem Angola živi že osem let od razglasitve neodvisnosti.

Če je bila torej Angola v sporazum prisiljena predvsem zaradi južnoafriške vojaške premoči pa lahko za

Južno Afriko rečemo, da je bila zavzeta za mir brez dvoma zaradi vse hujšega finančnega bremena okupacije in vojne v Namibiji ter vskovanja na jugu Angole. Verjetno je šlo pri tem tudi za negotovost, če ne bo že prihodnje leto na oblasti v ZDA politik, ki bo Južni Afriki manj naklonjen kot sedanji Ronald Reagan, zanjo doslej vsekakor »najboljši« ameriški predsednik. Za premik na kriznem afriškem rogu je brez dvoma tudi Reaganova administracija. Toli-ko bolj spričo neuspeha ameriške politike v mednarodnih odnosih, se zlasti pa zaradi polomi v Libanonu. Reaganova administracija, posebej njen afriški minister, kot imenujejo pomočnika zunanjega ministra za afriška vprašanja Chesterja Crockerja, je ravno zaradi teh dejstev in verjetno vrste drugih, začutil da bi se v sedanjih okoliščinah dalo kaj iztržiti prav na jugu Afrike.

V novih okoliščinah je pozornost med drugim še vedno usmerjena na Angolo. Ni namreč malo afriških državnikov, ki vladi v Luandi bolj ali manj odkrito očitajo, da je izdala Namibijce. Angolski odgovori so odločni in upravičeni. Medtem ko so mnoge afriške države križem rok opazovale dogajanje in načeno podpirale osvoboditev Namibije, je Angola trpela breme pomoči SWAPO. Ravno zato ima pravico sprejemati vse pobude, ki po njenem prepričanju vodijo do mirnega reševanja namibijske krize, ne da bi pri tem prosjčila za mir. Luanda nadalje odločno zanika, da bi se z Južnoafričani pogodila o

prisilnem omejevanju akcij SWAPA z angolskega ozemlja. Razširile so se namreč govorice, da je angolska vojska s tanki obkolila taborišča namibijskega gibanja v južnih pokrajinah, da bi tako kašnim osemsto borcev preprečila nadaljevanje boja v Namibiji. Kakorkoli že, neizpodbitno je, da za usodo sedanjega dogovarjanja na afriškem jugu odločilnega pomena, ali se bo razširilo na Namibijo in SWAPO.

Južnoafriški vojniki preiskujejo trupla ubitih borcev SWAPA nekje na jugu angolskega ozemlja.

V SWAPU so zasedaj zadržani, Sam Nujoma, ki je februarja presenetljivo obiskal Združene države Amerike, je sicer izjavil, da se utegejo o miru na jugu Afrike dogovoriti na rovaš neodvisnosti namibijskega ljudstva. Kljub temu SWAPO prispeva svoj delež mirovnim prizadevanjem. Zagotovil je, da ne bo oviral premirja na jugu Afrike, in da je načelno za pogovore z Južno Afriko. Južna Afrika in ZDA so vse doslej imele SWAPO za teroristično organizacijo, s katero se nimajo kaj pogajati. Hkrati so zahtevale, naj Združeni narodi preklicajo svoje priznanje SWAPA kot edinega zakonitega zastopnika namibijskega ljudstva in naj mu ne priznajo nič več pravic od tistih, ki da grede strankam in organizacijam, ki so nastale v Namibiji pod okriljem

južnoafriških okupatorjev. Že dejstvo, da se je Nujoma v ZDA pogovarjal z Američani, je v teh okvirih pomembna novost.

Med vrsto presenetljivih dogodkov moramo gotovo prišteti tudi izpustitev Hermana Toive Ja Toive-očeta in legendarnega borca SWAPA, ki so ga južnoafriške oblasti izpustile na svobodo. Izpustitev bi lahko bila tudi del, oziroma posledica mirovnega procesa, uresniče-

mu Nujomi stoji zdaj naproti legendarna osebnost in prav verjetno je, da je želela Pretoria zaigrati (oziroma igrati) na karto boja za oblast. Ne smemo pozabiti, da je ravno boj za oblast v posameznih gibanjih in strankah igral usodno vlogo v afriškem boju za osvoboditev pa tudi po neodvisnosti. Nujoma že 24 let v izgnanstvu vodi SWAPO, medtem ko je Toivo postal 16-letno zaporno kazen. Kot živa legenda bo Toivo sprejet znotraj same Namibije, kot prvi človek prihodnje neodvisne Namibije pa tudi v številnih drugih državah mednarodne skupnosti. Zanj se bo verjetno izrekla tudi t. i. notranja skupina SWAPA, ki do Nujome še vedno goji prikrito sovraštvo. Seveda bo najnovejši razplet dogodkov dal pravi odgovor na možne razlage izpustitve Hermana Toive.

Na afriškem jugu je kljub najnovejšim premikom še vse zavito v negotovost, vendar je verjetno res, da so najnovejši pogovori močno približali namibijsko neodvisnost. Seveda pa je ob tem treba poudariti, da bo za nadaljnji razplet dogodkov najpomembnejše, ali bo prišlo do razpleta namibijskega vo- zla (beri navzočnosti kubanskih čet v Angoli).

Po vesteh iz Pretorie bo vlada Južne Afrike po prvem srečanju med visokima državnikoma Južnoafriške republike in Mozambika (Bothe in Machel; 16. marca) poskušala skleniti podobne sporazume tudi z drugimi bližnjimi državami. Medtem je ob sosednje Bocvane že terjala uvedbo temeljite preiskave o prehoju borcev SWAPA na to ozemlje. Pripadniki »organizacije narodov jugozahodne Afrike« namreč doslej niso uporabljali bocvanskega ozemlja.

Čas bo pokazal, ali gre pri sedanjih sporazumih za resničen mir, ki bo vplival na odpravljanje vzrokov konfliktnega stanja na jugu Afrike, kajti vojna se utegne v nasprotnem primeru nadaljevati.

Miha Lamprecht

Na Tržaškem samoupravni referendum za mir in za razorožitev

V teh dneh se na Tržaškem kot po tekočem traku odvijajo samoupravni referendum za mir in razorožitev, ki jih prirejajo krajevni pripravljalni odbori. V njih so zastopane vse napredne in demokratične sile ter organizacije, od občinskih uprav do političnih strank, borčevskih organizacij, raznih ustanov ter kulturnih, športnih in političnih organizacij. Volilni upravičenci, ki so se sorazmerno množično odzvali tej mirovni pobudi, so odgovarjali na troje vprašanj: če se strinjajo z namestitvijo jedrskih raket v Comisu na Siciliji, če mislijo, da bi o namestitvi raket moralo odločiti ljudstvo z referendumom, ki bi ga zakonito razpisal parlament, in končno če se se strinjajo, da bi uničili jedrsko orožje tako na Vzhodu kot na Zahodu. Iz odgovorov izhaja, da si ljudstvo skoraj stoo odstotno želi miru ter odločno nasprotuje nebrzdani in nespametni oboroževalni tekmi med blokoma.

Boris Simoneta

Dokončna uskladitev pokojnin

Po zakonu o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja je določeno, da se pokojnine v celoti in enotno za vso državo med letom obvezno usklajujejo z gibanjem nominalnih osebni- dohodkov vseh delavcev, zaposlenih na območju republike ali avtonomne pokrajine.

Dokončna uskladitev pokojnin pa je opravljena v začetku vsakega leta po izračunu porasta nominalnih osebnih dohodkov zaposlenih delavcev v preteklem letu.

Po uradnih podatkih Zavoda za statistiko so ti v Sloveniji lani povprečno znašali 18.259 dinarjev in bili od povprečja v preteklem letu višji za 27,1 odstotka. Glede na to ostane za dokončno uskladitev pokojnin še 8,5 odstotka. Za toliko naj bi se povečale vse pokojnine – torej starostne, invalidske in družinske, in sicer od 1. januarja letos dalje.

Z omenjenim povečanjem, o sprejemu katerega bodo delegati skupščine Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja odločali na seji 15. marca, bo sedaj najnižja pokojninska osnova znašala od 1. 1. 1984 dalje 11.868,84 dinarjev, najnižja pokojnina za polno pokojninsko dobo pa 10.088,51 dinarjev.

Najvišja pokojninska osnova za letošnje leto bo 56.602,90 dinarjev (to je nekaj več kot trikratni povprečni OD zaposlenih delavcev). Glede na to bi znašala najvišja možna pokojnina za 40 oziroma 35 let pokojninske dobe 48.112 dinarjev, najnižja pa 19.811 dinarjev za moškega, oziroma 22.641 dinarjev za žensko.

Pokojnine borcev NOV pred 9. 9. 1943 oziroma od 13. 10. 1943, odmerjene od zagotovljene pokojninske osnove, se bodo s 1. januarjem

nanovo odmerile od pokojninske osnove, ki je enaka povprečnemu čistemu osebnemu dohodku delavcev v preteklem letu, povečanjem za 17,65 odstotka, to je od zneska 21.481 dinarjev.

Povišala se bosta tudi zneska dodatkov za pomoč in postrežbo. Za ljudi, ki potrebujejo stalno pomoč za opravljanje vseh osnovnih življenjskih potreb, bo dodatek znašal 5.609 dinarjev na mesec, za tiste, ki to pomoč potrebujejo za opravljanje večine življenjskih potreb, pa 3.559 dinarjev.

Hkrati naj bi delegati skupščine sprejeli tudi sklep o določitvi enkratnega zneska za rekreacijo v letošnjem letu, po katerem naj bi ta znašal za vse upokojujence enako – 2.300 dinarjev. Lani so upokojujenci za to dobili 1.500 dinarjev.

mg

Obvestilo

Imetnik spomenice ima pravico:

- do enega brezplačnega potovanja na leto z železnico I. razred, z ladjo I. razred, avtobusom ali letalom (II. razred);
- do štirih potovanj na leto z železnico, ladjo ali avtobusom s 75-odstotnim popustom od redne prevozne cene;
- do dveh potovanj na leto z letalom s 50-odstotnim popustom od redne prevozne cene.

Z enim potovanjem po Zakonu o temeljnih pravicah imetnikov partizanske spomenice 1941 sta mišljena odhod od odhodnega v namembni kraj (vožnja tja) in vrnitev iz namembnega v odhodni kraj ali kakšen drug kraj (vožnja nazaj) (21. člen zakona). Pri vožnji tja in pri vožnji nazaj se lahko imetniki spomenice od odhodnega do namembnega kraja promietnih panog, navedenih v 21. členu zakona.

Brezplačna in znižana vožnja se uveljavlja na podlagi izkaznice, za katero predpiše obrazec in jo izda Zvezni upravni organ, pristojen za vprašanja borcev in vojaških invalidov (Zvezni komite za vprašanja borcev in vojaških invalidov). Izkaznica se izda uporabniku za pet let, in sicer decembra tistega leta, ko poteče veljavnost izkaznice, ki jo je uporabljal dotlej. Če imetnik spomenice izkaznico izgubi, se mu izda nova na osnovi dokaza, da je izgubljeno izkaznico preklical v Uradnem listu SFRJ.

Če postane rabljena izkaznica zaradi dotrajanosti neuporabna, izdajo novo izkaznico, v kateri so razveljavljene dotlej izrabljene vožnje.

Če imetnik spomenice umre, je treba izkaznico vrniti Zveznemu komiteju za vprašanja borcev in vojaških invalidov; če se to ne stori v 30 dneh, komite izkaznico preklicuje.

Narodni heroj ima pravico:

- do dveh brezplačnih potovanj na leto z

železnico I. razred, z ladjo I. razred in z avtobusom;

- do dveh brezplačnih potovanj na leto z letalom;

● do neomejenega števila potovanj z železnico, ladjo, avtobusom in letalom s 75-odstotnim popustom od redne prevozne cene.

Španski borec ima pravico do brezplačne in znižane vožnje v enakem obsegu kot nosilec spomenice.

Glede potovanja in izdaje izkaznice za narodnega heroja in španskega borca velja enak postopek kot za nosilca spomenice.

Zvezni komite za vprašanja borcev in vojaških invalidov je izdal pravilnike o obrazcu izkaznice za brezplačno in znižano vožnjo imetnikov partizanske spomenice 1941, odlikovancev z redom narodnega heroja in borcev španske narodnoosvobodilne in revolucionarne vojne 1936-1939, ki so objavljeni v Uradnem listu SFRJ, št. 7/82 in so začeli veljati 20. 2. 1982.

Vse izkaznice, ki se uporabljajo na dan uveljavitve teh pravilnikov, se uporabljajo, dokler ne preteče čas, za katerega so bile izdane. Enako velja tudi za odlikovance z redom Karadjordjeve zvezde z mečema, redom belega orla z mečema in zlato Obiličev medaljo. Ti imajo pravico do dveh brezplačnih potovanj na leto z letalom, železnico, ladjo in avtobusom.

Če poteče veljavnost teh izkaznic, je potrebno te izkaznice poslati Zveznemu komiteju za vprašanja borcev in vojaških invalidov, ki izda upravičencem novo izkaznico, ki velja 5 let. Komiteju je potrebno poslati poleg stare izkaznice še številko osebne izkaznice, kajti izkaznice veljajo le z osebniimi izkaznicami upravičencev.

Republiški komite za borce in vojaške invalide
Anton Plut

Kandidat za novega zveznega borčevskega predsednika

Kosovski predlog

Predsedstvo pokrajinskega odbora ZZB NOV Kosova je predlagalo za predsednika predsedstva ZZB NOV Jugoslavije v novem mandatskem obdobju Ilijo Djukića, sedanjega predsednika skupščine SAP Kosova. Ta predlog so posredovali kosovski borci po posvetovanjih z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami v pokrajini.

Ilija Djukić se je rodil tretjega marca 1920. leta v Črni

gori. Na Kosovu je dokončal osnovno in srednjo šolo in se je kot študent prava pridružil naprednemu študentskemu gibanju v Beogradu. Bil je med pečkimi demonstranti v predvojnih delavskih demonstracijah in med raznašalci ter razširjevalci napredne partijske literature, letakov in drugega revolucionarnega gradiva.

Med narodnoosvobodilnim bojem je bil bореc Sarplaninskega odreda, nato

Kosovsko-metohijskega odreda, Prve Makedonsko-kosovske udarne brigade (kjer je postal komisar čete). Kasneje je postal komisar bataljona.

Po osvoboditvi je bil Ilija Djukić vseskozi družbenopolitični delavec in je še vedno aktiven, tokrat kot delegat v skupščini SFRJ ter predsednik skupščine SAP Kosova. Od 1938. leta je bil član Skoja in od 1943. leta je član ZK. Je tudi nosilec partizanske spomenice 1941 in več drugih odlikovanj, tudi takih, ki jih je prejel za povojno družbeno in politično delo.

B. Ž. J.

Iz mednarodne borčevske aktivnosti

Še o sodelovanju borcev Sredozemlja

Ideja o poglobljenem sodelovanju borcev in borčevskih veteranskih organizacij Sredozemlja ni nova. Nikogar več ni v Evropi, ki bi pozabljal, da sta prav soodvisnost in sodelovanje sredozemskih držav odločilni za stabilnost miru na starem kontinentu. Jugoslovanska »sredozemska komponenta«

evropske varnosti je bila sprejeta tudi na konferenci o evropski varnosti v Helsinkih leta 1975 ter je ostala sestavni del pogovorov in dogovorov v okviru beograjske in madridske konference.

V prizadevanjih, da bi države Sredozemlja (ki so zemljepisno in na mnoge druge

načine povezane s Srednjim in Bližnjim vzhodom ter državami arabsko-perzijskega zaliva) dosegle položaj, ko bi lahko na zadeve, ki zadevajo to območje, tudi odločilno vplivale, sodelujejo tudi borčevske organizacije. Zlasti je tu aktivna borčevska organizacija Jugoslavije, ki pa se zaveda, da je potrebno neka-

tere akcije in delovanje v tej smeri (spričo blokovskih odporov) uresničevati postopoma – in vendar vztrajno.

Oktoberško mednarodno borčevsko srečanje v Beogradu bo poleg drugih vprašanj zajelo tudi »sredozemsko komponento« in priprave na srečanje že tečejo.

B. Ž. J.

Odmev na poziv

V imenu Oddelka za razorožitvene zadeve želim potrditi prejem vašega dopisa z dne 9. decembra 1983, ki ste ga naslovili na generalnega sekretarja in v katerem ste mu prenesli poziv k miru v imenu enajstih zvez združenj borcev iz dežel Italije, Avstrije in Jugoslavije. Poziv smo predložili generalnemu sekretarju.

Želim vam zagotoviti, da Združeni narodi globoko delijo z vami vašo zaskrbljenost. S tem v zvezi naj omenim nedavno poročilo generalnega sekretarja o delu Organizacije. V njem je dejal, da »na nobenem področju ni spoštovanje principov Ustanovne listine bolj pomembno in tesneje povezano s preživetjem človeka, kakor je to prav na področju razorožitve in omejevanja oboroževanja.« V informacijo vam v prilogi pošiljamo izvod celotnega poročila in najnovejšo publikacijo Oddelka v zvezi z razorožitvijo.

Oddelk za razorožitvene zadeve ceni zanimanje posameznikov po vsem svetu za razorožitev in vam je zelo hvaležen za njihovo podporo.

S spoštovanjem,
Prvoslav Daninić
posebni pomočnik generalnega podsekretarja
Oddelk za razorožitvene zadeve

IZ DELA BORČEVSKIH ORGANIZACIJ IZ DELA BORČEVSKIH ORGANIZACIJ IZ DELA BORČEVSKIH ORGA

Ljubljana – Železničarji borci so za poglobitev samoupravljanja

Februarja se je po letni skupščini prvič sestal izvršni odbor konference aktivov ZZB NOV ŽG Ljubljana. Obravnaval je informacijo o aktualnih problemih pri izvajanju programa gospodarske stabilizacije v okviru Skupnosti jugoslovanskih železnic. Ob 70-letnici so čestitali Viktorju Avbiju ter spregovorili še o drugih vprašanjih.

Glede na to, da je bilo treba veliko naporov in prizadevanj, da smo v letu 1954 prešli pri železnici na samopravno organiziranost, ki je v okviru železniškega gospodarstva Ljubljana rodila pozitivne rezultate, so bili navzoči proti centralističnemu vodenju jugoslovanskih železnic. Menili so, da nekateri žele izkoristiti slabosti ter železnico spet centralizirati z motivacijo, da samopravna organiziranost ni dala predvidenih rezultatov. Nasprotovanje takšnim ugotovitvam se je pokazalo predvsem zato, ker je bilo ugotovljeno, da je prav samopravni sistem omogočil pravično delitev dohodka. Za pripravo sklepov v zvezi s tem so imenovali posebno komisijo, ki bo zagovarjala stališče, da je treba samoupravljanje še poglobiti, ga z nekaterimi novimi prijemi še obogatiti. Vsekakor bo treba ugotoviti vzroke in jih odpraviti. Mnenja so bili, da morajo ekonomski odnosi ostati pri sedanjih merilih delitve sredstev. Sklepe, ki jih bo ustrezno oblikovala komisija, bodo posredovali republiškem zveznemu odboru ZZB NOV ter Skupnosti JŽ.

Branko Blenkus

Kočevje – Uspehi pri hišni samoupravi

Na programski konferenci osnovne organizacije ZB »J. Šeška« v Kočevju so ocenili enoletno delo. V to organizacijo je članjenih 90 članov. Kar 50 članov ima priznано udeležbo v NOV pred 9. septembrom 1943; članov ZKJ je 27. Ocena dela je pokazala, da so uspešno razreševali organizacijske in druge delovne naloge. Posebno skrb so posvetili (ob sodelovanju krajevnih organizacij, SZDL) uveljavljanju hišne samouprave in delovanju delegatskega sistema. V razpravi o zgodovini pisju so se zavzeli za to, da kar v najkrajšem času pripravijo izdajo knjige, ki naj prikaže dogodke iz štiriletnega narodnoosvobodilnega boja krajev v kočevski občini. Bili so si enotni, da to ni lahka naloga, vendar so menili, da je ob sodelovanju večjega števila članov ZZB NOV uresničljiva.

Kritično so obravnavali priprave za gradnjo doma ostarelih občanov, ki naj bi ga začeli po sedanjih pričakovanjih graditi maja letos. Ob programu dela borčevske organizacije v občini so sklenili, da se bodo udeleževali proslav in prireditev v letošnjem letu. Posebej se bodo udeležili osrednje proslave v Koprivniku, ki bo ob 40-letnici zmagе borcev 8. SNOB Frana Levstika in jurišnega bataljona 18. divizije NOV ter srečanja borcev te divizije.

Pohvalno je, da je ta organizacija uspešno delovala pod vodstvom predsednika Tomaža Brelaha in tajnika Ignaca Andoljška, ki sta si prizadevala za sprotno obveščanje članstva o vseh vprašanjih.

Viktor Dragoš

Celje – Množični sestanek

Letne skupščine Združenj borcev NOV Karl Destovnik Kajuh Celje, ki je bila 1. marca letos, se je udeležilo okoli 80 borcev. To je bil gotovo najštevilčnejši množični sestanek v KS v letu 1983. Poročilo predsednika Milana Valenčiča so obogatili številni razpravljalci, ki so osvetlili močno aktivnost borcev v krajevni skupnosti; brez njih si danes težko predstavljamo družbenopolitično aktivnost v krajevni skupnosti. Ni mogoče prezreti dejstva, da so se za ustanovitev mladinske organizacije v naši krajevni skupnosti zavzeli prav nekateri borci naše organizacije, ki so presekali dolgoletne razprave in pred kratkim ustanovili mladinsko organizacijo, ki bo, kakor kaže, tudi zaživela.

Letne skupščine so se poleg borcev udeležili predstavniki skupščine in sveta krajevnih skupnosti in predstavniki družbenopolitičnih organizacij, kar še posebej potrjuje oceno, da smo borci pomemben dejavnik v naši krajevni skupnosti.

V svojih razpravah smo izražali skrb za ustalitev razmer v našem gospodarstvu in z zaskrbljenostjo zavrnili vse poskuse za spremembo sistema, ki ga nekateri krivijo za nastale težave. Borci smo in bomo tudi v prihodnje branili temeljne pridobitve naše revolucije, kajti v njih so zagotovila za svobodo, za nadaljnji razvoj naše samoupravne usmeritve, bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti in našo neuvrčenost.

Razpravljalci niso mogli mimo hudega gmotnega položaja, v katerem so se znašli nekateri člani naše organizacije, ki jim je odbor podelil enkratno pomoč v znesku 5000 – dinarjev (iz skromnih sredstev, borčevske organizacije). V zvezi s tem so sprejeli sklep, da mora odbor storiti vse, da bo upravičencem dodeljena ustrezna družbena pomoč.

Tako smo se borci ene največjih organizacij v občini Celje razšli okrepjeni z zavestjo, da smo, čeprav ne več mladi, z že načetim zdravjem, opravili v letu 1983 pomembno delo, ki ga bomo nadaljevali; poskrbeli bomo tudi za dostojno slovo od soborcev, ki jih bomo pospremili na zadnji poti bolj množično kot doslej.

Milan Batistić

Šoštanj – Skupaj z mladino

Združenje borcev NOV Šoštanj je na redni letni volilno-programski konferenci obravnavalo uspešnost svojega dela v minulem letu. Konferenca se je udeležilo veliko število članov in predstavnikov OO ZZB NOV Velenje, KK SZDL, ZVVI in krajevnih skupnosti Šoštanj. Po poročilih sekretarja, blagajničarke in predsednice nadzornega odbora so ugotovili, da so se odbor, poverjeniki in članstvo zavzeto potrudili za izvršitev nalog iz programa združenja in z akcijskim programom OO ZZB NOV Velenje, da so slednjega uresničili ob raznih proslavah jubilejev, spominskih slovesnosti, nakupu in razvitiu novega prapora na pohodih po poteh 14. divizije in na proslavi v počastitev mitinga in pohoda 14. divizije na Štajersko, kjer se je proslave udeležila v Čazmi tudi naša delegacija.

Poleg rednih nalog se je odbor zavzel za obiske bolnih, ostarelih in zaslužnih članov, ki jih je ob novoletnem obisku tudi obdaril z darilnimi boni. Sodelovali smo pri pohodu pohodnikov 14. divizije, ki so v nedeljo, 12. februarja 1984, v Zavodnju predali prehodni prapor pohodnikom iz občine Mozirje, polagali vence k spomeniškim obeležjem na pokopališču v Zavodnju, pri Zlebniku in spomeniku v Belih Vodah...

Na konferenci so sprejeli delovni program združenja in delovni program OO ZZB NOV Velenje, po katerem bodo pripravili in izvedli proslave ob 40-letnem jubileju pohoda 14. divizije na Štajersko, ob 40-letnici smrti Karla Destovnika. V počastitev teh jubilejev je bil organiziran pohod borcev in mladine 22. februarja k Zlebniku, kjer so v kulturnem programu počastili spomin na padle in zmago-vito prehojeno pot do svobode. Ta dan so na šoli podelili Kajuhove bralne značke zvestim bralcem dobre knjige. Osrednja proslava pohoda 14. divizije in Kajuhove smrti je bila v telovadnici osnovne šole Karel Destovnik Kajuh ob kulturnem programu s pevskim zborom, recitatorji in delavsko godbo »Zarja«. Spored so pripravile DPO Šoštanj.

Miloš Volk

Maribor – Letna konferenca organizacije ZZB NOV

Letne konference krajevnih organizacij ZB Ob parku so tradicionalno dobro obiskane. Tudi letošnja, februarska, je to potrdila, saj je bila dvorana osnovne šole Bojana Iliča polna. Organizacija zajema 165 članov, med njimi prevladujejo starejši borci (več kot tretjina ima več kot 70 let), ki pa se vseeno vključujejo v delo organizacije. V preteklem letu jih je umrlo devet. Odbor lepo skrbi za vse bolne borce.

Delavni predsednik Ignacij Miklič je v svojem izčrpnem

poročilu razgrnil pred borce pregled dela v preteklem letu. Opravljeno je bilo mnogo dela na različnih področjih: borčevska organizacija najtesneje sodeluje z zvezo komunistov, SZDL, z Rdečim križem, krajevno skupnostjo, soseskami in hišnimi sveti. To tesno sodelovanje se izraža v skupnih akcijah (Nič nas ne sme presenetiti itd.).

Konferenca so pozdravili šolarji, delegati osnovne šole Bojana Iliča, ki daje borčevski organizaciji že dolga leta gostoljubno streho, in zastopnik krajevnih mladinskih organizacij. V živahni razpravi po poročilih so sodelovali Jože Cerkovnik, predsednik občinskega odbora ZB, Leopold Krajncič, sekretar krajevnih osnovnih organizacij KP in tovariš Zitterschlagler iz SZDL. Zborovalci so razpravljali tudi o predlogih za novo jugoslovansko himno in se potegovali, naj bi ostala v veljavi dosedanja.

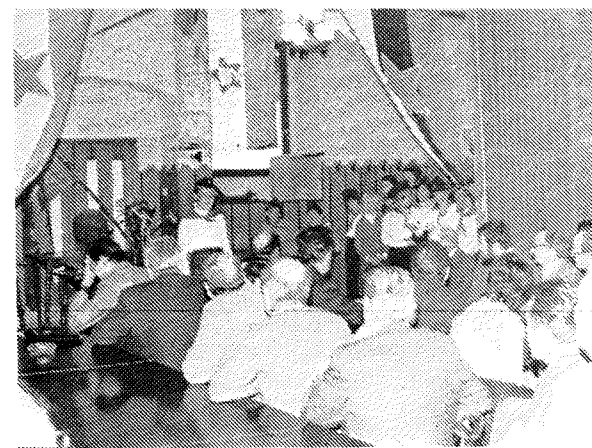
Zborovalci so potrdili mandat dosedanjega odbora še za naslednji dve leti in s tem izrekli zaupanje svojem odboru. Soglasno je bil sprejet program dela in sklepov za leto 1984. Po zborovanju je odbor priredil za borce skromen, a toliko bolj prisrčen prigrizek ob živahnem tovarjškem pomenku.

Dušan Mevlja

Ljubljana – Letna skupščina borcev NOV

Tudi letos je potekala letna skupščina Zveze borcev NOV Dol-Beričev v jedilnici tovarne JUB v Dolu. Začeli so jo pionirji Osnovne šole Franca Ravbarja, ki so pod vodstvom mentorice Mete Žibert izvedli kratek recitacijski spored.

Poročilo o delu organizacije in predloge za nadaljnje delo sta podala tajnik Janez Drnovšek in predsednik socialno-zdravstvene komisije Stanko Kastelic. V plodni razpravi so sodelovali tudi predstavniki delovne organizacije JUB, gosta sosednje borčevske organizacije iz Dolskega in Ihana ter podpredsednik občinske organizacije ZZB NOV. Veliko so govorili o delu in prizadevanju borčevske organizacije. Vso pomoč so jim dali oba: sveta in skupščina KS.

delovne organizacije JUB, Jugocryla in Commerca. Podprli so napore sveta KS v Dolu, da v letošnjem letu dokončno uredijo mrliško vežico, asfaltirajo cesto do vznožja Koranta, uredijo avtobusno postajo v Dolu in podaljšajo prevoz iz Beričevega do Dola.

Skrb za spomeniška obeležja iz NOB, ki so tamkaj lepo urejena, še naprej podružbljajo. Tako bo letos javko »Bor« na Korantu prevzela delovna organizacija JUB, javko »Jelka« v Zajelšah delovna organizacija Jugocryl, spomenik na pokopališču pa mladinska organizacija iz Dola.

Ob koncu leta 1983 so pregledali stalne in občasne priznavalnine. Zdaj prejema stalne priznavalnine 13 članov, enkratno denarno pomoč pa je dobilo 29 članov. Redno tudi obiskujejo bolne in ostarele člane ter jim pomagajo.

Dušan Rebolj

Naloge borcev pri usmerjanju v vojaške in obrambne poklice

Naponi so že rodili sadove

Komisija za SLO in DS predsedstva RO ZZB NOV Slovenije je lani dvakrat obravnavala informacijo o usmerjanju mladine v šole za vojaške poklice v letu 1982 in 1983 in o predlogu ukrepov za izboljšanje stanja v Sloveniji, ki ni bilo in še ni zadovoljivo. Glavni problem je, da je v JLA premalo slovenskih fantov starešin.

Resolucije kongresov ZKJ in ZKS, zlasti pa seja CK ZKS februarja lani so terjale tudi od JLA, srednjih vojaških šol, vojaških akademij in drugih vojaških dejavnikov, da sprejmejo določene ukrepe za učinkovitejšo in boljšo popularizacijo teh poklicev. Vse družbenopolitične organizacije, med njimi tui ZZB NOV, posebej pa SZDL, oziroma njene koordinacijske odbore za usmerjanje mladih v vojaške in obrambne poklice pa je vezal, da s politično akcijo mobilizirajo sredstva javnega obveščanja, šole, starše, mladino, komiteje in svete za SLO in DS, skupščine, družbenopolitične skupnosti in druge odgovorne dejavnike za čimvečji vpis mladih v te šole, na akademije in

na študij SLO in DS na FSPN.

Prvi rezultati so bili vidni že lani, saj se je v Sloveniji povečalo število kandidatov za vojaške šole v sedemnajstih občinah. Po drugi strani pa imamo tri občine, ki niso pridobile niti enega mladince za vojaški poklic.

Zdaj pripravljajo ukrepe, ki naj bi še dodatno povečali zanimanje mladih iz Slovenije za vojaške poklice. Tako se bodo lahko diplomantje smeri SLO in DS ter drugih civilnih fakultet došolali na vojaških akademijah, spremljeni bodo pogoji za sprejem v vojaške šole in na akademije. Kandidati, ki so bili zavrženi na eni vojaški šoli, se bodo lahko vpisali na drugo, ki jim bo bolj ustrezala, uskladili naj bi štipendijsko

politiko, mlajši starešine bodo imeli večjo možnost zaposlovanja v Sloveniji, skrajšal naj bi se tudi obvezni rok aktivne službe v JLA, tudi v JLA naj bi uvedli sistem nagrajevanja po delu, večje bodo tudi možnosti za napredovanje mlajših oficirjev v višje in še nekateri drugi.

Komisija za SLO in DS predsedstva RO ZZB NOV Slovenije podpira vse usmeritve in ukrepe SZDL in CK ZKS za povečanje zanimanja za vojaške in obrambne poklice v naši republiki. V koordinacijskih odborih SZDL za usmerjanje mladih v vojaške in obrambne poklice so tudi predstavniki ZZB NOV, saj tudi ta organizacija želi, da bi se čim več Slovencev prijavilo za te šole. Borčevske organizacije na terenu morajo aktivno sodelovati pri teh dejavnostih, njihovi predstavniki pa se morajo aktivno vključiti v delo tudi v drugih organih, ki se ukvarjajo s temi proble-

mi. Člani ZB morajo osebno več prispevati k popularizaciji teh poklicev z obrambnim in samozaščitnim usposabljanjem mladih, skozi razvijanje izročil NOB in ob drugih priložnostih. Borci morajo z drugimi dejavniki poskrbeti, da se bodo za vojaške in obrambne poklice odločili kandidati z visokimi moralnopolitičnimi odlikami. Težišče teh akcij naj bo v tistih občinah, kjer ni dobrega odziva za vpis na te šole, ali pa opažajo upadanje zanimanja. Tudi ZSMS mora več prispevati k reševanju teh vprašanj in se bolj angažirati za reševanje te problematike.

Posebno skrb pa morajo tako borci kot drugi odgovorni dejavniki nameniti staršem, da bi se lažje odločili za pošiljanje njihovih otrok v vojaške šole. Morajo med mladino in starše, jim omogočiti obiske v vojašnicah ter jih tam seznaniti z življenjem in delom starešin JLA, tehniko in orožjem, s katerim vsak dan delajo in urijo vojake za upravljanje z njima. Te dejavnosti morajo

imeti prednost, izvajati pa jih je treba ob vsaki priložnosti in jih združiti z drugimi akcijami na področju SLO in DS.

Zavedati se moramo, da bodo kadri, ki bodo končali študij v vojaških šolah in na akademijah ali pa na katedri

za SLO in DS na FSPN v Ljubljani, nosili breme odgovornosti za delovanje vsega obrambnega in samozaščitnega sistema, tako kot so kadri, prekaljeni v revoluciji, nosili to odgovornost v po-vojnem razvoju.

Mirko Klančar

Poročanje o delu v JLA je zadovoljivo

Veliko je še možnosti

Sredstva javnega obveščanja imajo pomembno mesto pri pravilnem razumevanju mesta in vloge, ki ga ima jugoslovanska ljudska armada v naši družbi. V Sloveniji ima poročanje o delu pripadnikov JLA še dodatno razsežnost, ker hkrati prispeva k popularizaciji vojaškega poklica, v katerem smo Slovenci premalo zastopani. Poveljstvo Ljubljanskega armadnega območja je pred nedavnim pripravilo analizo poročanja o delu in življenju pripadnikov naših oboroženih sil v Sloveniji.

Zbrani podatki kažejo, da je 17 slovenskih časopisov lani objavilo skoraj 1450 sestavkov, kar je za osemnajst odstotkov več kot leta 1982.

Povsem razumljivo je, da so največ sestavkov objavili trije slovenski dnevnik Delo, Ljubljanski dnevnik in mariborski Večer. Vsi dnevnikarji so lani zabeležili precejšnje povečanje objavljenih sestavkov. Tako je Večer objavil 272, Dnevnik 231 in Delo 218 sestavkov.

Po podatkih Ljubljanskega armadnega območja je pomemben delež k poročanju o delu in življenju pripadnikov naših oboroženih sil prispeval TV-15 Naš tovariš. Tako smo lani objavili 177 sestavkov s to vsebino in jih opremili s 146 fotografijami. Največ sestavkov s to tematiko smo objavili marca, in sicer 29, decembra pa 22, najmanj pa maja – 5 ter avgusta – 7.

Ce pisanje TV-15 Naš tovariš razčlenimo po novinarskih zvrsteh, smo lani objavili tri protokolarne novice, 19 fotonovic, 26 novic, 9 člankov, 64 poročil, 22 reportaž, štirinajst pogovorov in izjav, 19 komentarjev in ocen ter en sestavek, ki se ga ne da uvrstiti med našete oblike. Glede zahtevnejših novinarskih oblik, kot reportaža, pogovor in komentar, sta jih objavila več samo Večer in Ljubljanski dnevnik.

TV-15 Naš tovariš je lani objavil dvajset sestavkov, ki so obravnavali bojno pripravljenost, tri o idejnopolitični aktivnosti in kulturnozabavnih dejavnostih v enotah JLA, šestnajst člankov je obravnavalo vojaško solstvo, osem sport in telesno kulturo, 38 z raznih jubilejev in slovesnosti, štirje so obravnavali armado na splošno, 18 člankov je bilo namenjenih sodelovanju JLA s prebivalstvom in stabilizaciji. Šestindeset člankov pa je obravnavalo SLO in DS, TO, ZRVS, CZ in obrambno usposabljanje mladine. Štirje članki so obravnavali drugo tematiko iz JLA.

Pri obveščanju javnosti o dogodkih v JLA in drugih strukturah SLO in DS sta pomembno vlogo opravila tudi Radio in Televizija. Tako je Radio Ljubljana lani objavil približno dvajset ur programa, ki je obravnaval to tematiko. Televizija pa je objavila več kot enajst ur programa. Precej programa zajema sicer oddaja »Obramba in samozaščita«. Ravno na televiziji bi lahko objavili več novic o dogajanju v enotah JLA, predvsem v dnevnoinformativnem programu.

Na osnovi podatkov v poveljstvu Ljubljanskega armadnega območja menijo, da so se uredništva časopisov, radia in televizije zelo trudila za popolnejše in objektivnejše seznanjanje širše javnosti z dosežki bojne pripravljenosti naših oboroženih sil. Menijo tudi, da so sredstva javnega obveščanja angažirano, politično zrelo in odgovorno poročala o delu in življenju pripadnikov JLA. V svojih sestavkih so v ospredje postavljala človeka in dejavnosti za povečanje bojne pripravljenosti enot JLA.

Seveda pa tudi novinarji ne bi mogli zadovoljivo opraviti svojih nalog, če nam ne bi pomagali tovariši iz poveljstva Ljubljanskega armadnega območja in vojašnic, ki smo jih obiskali. Zagotovili so nam prave informacije, na osnovi katerih smo lahko pisali članke. Upamo, da se bo plodno sodelovanje z našo armado še nadaljevalo. To je v korist našemu skupnemu cilju, večji obrambni pripravljenosti naše družbe.

Bojan Kuntarič

Samokritično do svojega dela

Lansko leto je bilo za šišenske rezervne vojaške starešine dokaj razgibano, polno posameznih manjših in večjih akcij, najbolj pa so se trudili za nadaljnjo krepitev SLO in DS. Čeprav smo že zapisali, da je OK ZRVS Ljubljana Šiška pri izpolnjevanjih programov dokaj uspešna, smo na minuli volilni programski konferenci slišali, da s svojim delom le niso preveč zadovoljni.

Posebej bo v prihodnje treba skrbeti za izvajanje obveznosti posameznika, krajevnih organizacij in občinske organizacije kot celote. Premalo pa spremljajo delo članov zunaj ožjega kroga organizacije, predvsem v ožjih in DPS, in to je tudi eden od vzrokov, da ni realne slike aktivnosti članov ZRVS. Slišali smo tudi, da pri vključevanju v članstvo ZRVS osebe brez čina in ženske, ki delujejo na področju, pomembnem za SLO in DS, ne dosegajo zelenih rezultatov, res pa je tudi, da te osebe niso pokazale večjega zanimanja. Toda tudi člani ZRVS jih niso dovolj seznanjali, da bi si kot člani ZRVS tudi pridobili določeno znanje na obrambnem in samozaščitnem področju, ki bi jim koristilo pri opravljanju teh dolžnosti.

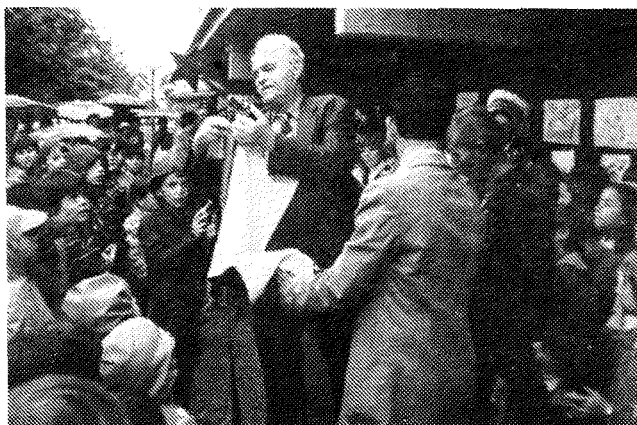
Zveza rezervnih vojaških starešin občine Ljubljana Šiška se zaveda, da je od dobre organiziranosti, pravilne kadrovske politike in urejenih splošnih zadev v veliki meri odvisno delo njene organizacije. Prav zaradi tega so pri urejanju kadrovskih zadev izhajali iz stališč v programu dela občinske organizacije ZRVS, in sklepov, ki so jih sprejeli na letni konferenci leta 1983.

Ne smemo prezreti dobrega sodelovanja s sekretariatom za LO občine, štabom za teritorialno obrambo občine, šolo republiškega sekretariata za notranje zadeve, ZSMS in še posebej z vojašnico Boris Kidrič. To prispeva k izboljšanju kakovosti usposabljanja. Skupno načrtujejo posamezne akcije, še posebej na področju obveščanja, organiziranja tekmovanj in drugih akcij, ki so v obojestransko korist.

Skupaj z občinskim svetom zveze sindikatov so začeli ustanavljati nove aktivne ZRVS v organizacijah združenega dela. Na tem področju je treba delo še nadaljevati. Velik problem, da ni večjih uspehov pri tem delu, je pomanjkanje dobrega konkretnega programa dela teh aktivov. Letos naj bi bili ti

programi veliko bolj izpolnjeni, to je pa tudi eden od pogojev za ustanovitev do 25 aktivov v večjih organizacijah združenega dela.

O vključevanju rezervnih vojaških starešin v usmerjanje mladih v vojaške in obrambne poklice smo že poročali, vendar bo treba pri tem še precej storiti, prav tako tudi aktivirati tiste krajevne organizacije ZRVS, ki

Rezervni vojaške starešine iz občine Ljubljana-Šiška zelo dobro sodelujejo tudi z drugimi družbenopolitičnimi in družbenimi organizacijami. Še posebej tesno je to sodelovanje z borčevsko organizacijo. Večino akcij pripravijo skupaj. Tako so pripravili tudi prireditev ob razvitju prapora krajevne konference ZRVS v krajevni skupnosti Bratov Babnik

J. Curin

Kako poživiti strelsko dejavnost?

Medobčinski svet ZRVS za Podravje je na nedavni seji razpravljal o aktivnostih za uveljavitev mlajših oficirjev v organizaciji ZRVS in širše. Razprava je pokazala, da bo treba v delo organizacije ZRVS pritegniti čim več mladih oficirjev. Razpravljali so tudi o stanju in razvoju strelstva v Podravju in ugotovili, da bo treba temu delu posvetiti posebno skrb. Mestna konferenca ZRVS v Mariboru je že pred meseci opozorila na to problematiko in predlagala nekatere konkretne ukrepe za poživitev dela strelskih družin. Po-udarili so, da bi morali poživiti delo strelskih družin. Omenili so strelsko družino Avgust Majerič na Pobrežju, ki organizira vsako leto strelska tekmovanja tudi za re-

zervne vojaške starešine. V Sloveniji je 413 strelskih družin, v katere je vključenih 44309 članov. V prihodnje bi morali podpreti delo strelskih družin in jih tudi finančno podpreti. Strelski šport zasluži v prihodnje večjo skrb ter bo treba za to dejavnost navdušiti ne samo strelske družine, temveč tudi rezervne vojaške starešine, mladino, Narodno zaščito in Civilno zaščito.

Razprava je pokazala, da bi mogli v prihodnje posebej skrbeti tudi za tiste organizacije in društva, ki so posebnega pomena za SLO in DS. Na medobčinskem svetu ZRVS za Podravje so razpravljali o pripravah na srečanje rezervnih vojaških starešin prijateljskih občin SR

Hrvaške in SR Slovenije, ki bo letos v Mariboru. Gostitelj in organizator 15. srečanja prijateljskih občin Slovenije in Hrvaške bo letos občinska konferenca ZRVS Maribor-Tabor. Dogovorili so se, da bo ta občinska konferenca sklicala pogovor s predstavniki prijateljskih občin Slovenije in Hrvaške, na katerem se bodo dogovorili o programu in času tega srečanja.

Razen tega so sklenili, da se vodenje medobčinskega sveta ZRVS za Podravje prenese od občinske konference ZRVS Slovenska Bistrica na občinsko konferenco ZRVS Maribor-Tabor. Tako so razrešili sedanjega predsednika MS ZRVS za Podravje Vasa Branka in sekre-

tarja tega organa Iva Kukolja. Za novega predsednika MS ZRVS za Podravje so izvolili Iva Gradiška, za sekretarko pa Zofko Kromarjevo. Na medobčinskem svetu ZRVS za Podravje so poslušali tudi poročilo o delu tega organa v pretekli mandatni dobi, ki ga je posredoval dosedanj predstnik Vasa Branko, predsednik občinske konference ZRVS Slovenska Bistrica. Predsednik mestne konference ZRVS Maribor generalmajor Jože Berce se je dosedanjemu predsedniku vasi Branku zahvalil za dosedanje uspešno delo pri vodenju medobčinskega sveta ZRVS za Podravje in zaželel dosti delovnih uspehov novemu vodstvu.

M. K.

Šport je pomemben tudi v TO

V teritorialni obrambi koroške pokrajine si prizadevajo tudi z različnimi športnimi aktivnostmi krepiti trdnost vojaških kolektivov in občutek pripadnosti pripadnikov TO svojim enotam.

V letnem načrtu dela TO so določili vključevanje pripadnikov TO v nekatera športna tekmovanja in prireditve, ki poudarjajo predvsem ohranjanje in negovanje izročil NOB, tako v posameznih koroških občinah kot v širši Sloveniji.

Vrsta je športnih srečanj, ki potekajo uspešno že vrsto let in na katerih so teritorialci tako organizatorji kot tudi tekmovalci. Za pomemben napredek pri širjenju športne dejavnosti med pripadniki TO štejejo tudi uvedbo posebne discipline na nedavnem smučarskem tekaškem tekmovanju. Letos ga že desetletje na vrsti organizirajo v Kotljah pri Ravnah na Koroškem v počastitev prihoda 14. divizije na Koroško. Množično smučarsko tekmovanje je z na novo uvedenim tekom na 8 kilometrov, posebej pripravljeno disciplino, namenjeno pripadnikom TO, JLA in ONZ, še povečalo pomen. Poleg rekreativnega pomena, ki ga imajo taka tekmovanja, pa se je z udeležbo uniformiranih občanov še bolj izrazil pomemben politični vidik SLO in DS. Tudi ta politično-športna prireditev je v celoti uspela in zelo pozitivno je bila sprejeta tudi nova disciplina, s katero želijo organizatorji pritegniti še več tekmovalcev.

Adolf Ankon

Jubilej Kajuhove nagrajenke Nada Gaborovič

Ob šestdesetletnici

Med sodobnimi slovenskimi pisateljicami, ki pišejo romane in daljše prozne tekste (Mihelič, Malenšek, Matičič...), zavzema Nada Gaborovič posebno mesto. Rodila se je pred šestdesetimi leti (13. marca 1924) v Mariboru, kjer je je tudi obiskovala osnovno šolo in gimnazijo, ki je ni mogla dokončati, ker so jo Nemci 1. julija 1941 skupaj s starši pregnali v Srbijo, v Gučo pri Čačku. Sedemnajstletno dekle je dobila okusilo trpko življenje pregnancev. Spomladi leta 1942 so jo zaprli v Gornjem Milanovcu, od tam so jo konfinirali nazaj v Gučo. Bila je vključena v narodnoosvobodilni odbor v Guči vse do vrnitve v rodni Maribor, julija 1945.

Nagajenja h književnosti je pokazala že v dijaških letih, ko je na mariborski realni gimnaziji dvakrat sodelovala pri nagradnih literarnih natečajih in bila obakrat nagrajena. Resneje se je začela uveljavljati v slovenski literaturi po osvoboditvi in je najprej oblikovala motive, ki so se ji nabrali v vojnih letih, v letih pregnanstva.

Medtem ko je študirala po osvoboditvi na ljubljanski univerzi (še prej pa je končala realno gimnazijo v Mari-

boru in opravila maturo leta 1946) in leta 1950 diplomirala na filozofski fakulteti, se je že pripravljala na prvi roman JESEN BREZ POLETJA, ki je izšel leta 1961 in je v njem opisala življenje slovenskih pregnancev v Srbiji med drugo svetovno vojno. Ta roman so lani objavljali v

s krajšani obliki v srbskem časniku Politika ekspres. Roman nosi avtobiografske poteze, njegovo ogrodje pa je dokumentarno. Po diplomu na univerzi se je zaposlila kot profesorica slovenskega jezika na gimnaziji Miloša Zidanske v Mariboru. Nekaj časa je bila ravnateljica

mestne knjižnice, po 26. letih profesure pa je postala svetovalka za slovenski jezik na Zavodu za šolstvo. V tem obdobju se je poleg vzgojiteljevanja plodno posvetila pisarni leposlovnih del.

Leta 1965 je izdala knjigo SEŽENJ DO NEBA. V tej knjigi novel je pisateljica umetniško oblikovala motiv iz življenja avstralskih in angleških vojnih ujetnikov v Mariboru, ki so jih Nemci zaposlili pri gradnji hidrocentrale na Dravi. Za to knjigo je prejela Kajuhovo nagrado. Leta 1962 je izšel njen roman KALI PRIHODNOSTI (motiv iz življenja in dela mladinskih delovnih brigad.) Za roman NE SAMO JAZ, ki je izšel leta 1966, je prejela nagrado mesta Maribor. Roman iz sodobnega življenja KARIATIDE (1969) je bil njeno naslednje beletristično delo. Za njim sta se zvrstila dva romana VSAKA NOČ MINE (1969) in SEME (1971). Zbirka novel ZVEZDNI PRAH (1974) je podoživljajne časa v drugi svetovni vojni iz različnih zornih kotov. Sledi trojica romanov OB-JOKUJ JUTRO (1975), KUKAVIČJI SNEG (1977) in RAZDALJE (1980).

V slovenskem literarnem leksikonu preberemo o njej oznako, da se kot pisateljica ukvarja predvsem z razsežnimi epskimi upodobitvami sodobnega življenja, stilno pa nadaljuje realistično smer. Nekaj zapisov o njenem literarnem delu zasledimo v knjigi Slovenska književnost 1945-1965, pred-

vsem o njenih prvencih (H. Glušič, M. Kmecl). Seveda se je njena literarna fiziognomija medtem po izidu njenih kasnejših literarnih del, precej izpremenila. Nada Gaborovič se je medtem prav gotovo razvila v zrelo pripovednico, ki zavzema v sodobni slovenski književnosti pomembno in izvirno mesto.

Seveda pa je poleg romanov in novel, ki jih je napisala, njena literarna bera obsežnejša: v slovenskih revijah in časnikih je posejanih na stotine krajših proz (tudi humoresk), napisala je pet radijskih iger (tri izmed njih so doživele tudi svojo krstno uprizoritev). Piše tudi ocene literarnih del, zlasti domačih avtorjev. Dalj časa je bila urednica Dialogov za leposlovni del in esejistiko, dolga leta je kot predsednica vodila mariborski pododbor društva slovenskih pisateljev, bila je tudi soorganizatorica štatenberskih pisateljskih srečanj. Za svoje književno, vzgojno in družbenopolitično delo je prejela več odlikovanj in priznanj, naj omenimo le orden dela s srebrnim vencem in red zaslug za narod s srebrnimi žarkovi.

Njen jubilej je samo ena izmed postaj na njeni življenjski poti. Nemirni duh snovanja ji ne dovoljuje počitka: za letos je Državna založba Slovenije najavila že njeno dvanajsto knjigo, roman ODVZEMANJE, zajet iz sodobnega življenja. Izid tega romana bo najlepša proslavitev njenega jubileja.

Dušan Mevlja

Stalna republiška zbirka »Slovenka v revoluciji«

S platen govorijo otroške oči

Razstav Gorenjskega muzeja v Kranju za 8. marec smo vajeni vsako leto. Muzej namreč skupaj s svetom za družbenoekonomski in politični položaj žensk pri RK SZDL pripravi razstavo ob mednarodnem dnevu žensk in na ta način prikazuje delež likovnih ustvarjalcev v našem kulturnem prostoru. Te že tradicionalne razstave so vezane na stalno republiško zbirko »Slovenka v revoluciji«. Doslej je bilo predstavljeno likovno ustvarjanje naših umetnic Ivane Kobilce, Mire Pregelj, Karle Bulovec-Mrak, Cite Potokarjeve, Nadežde Petro-

mladosti. Kot mlado dekle je morala namreč Darinka takoj v začetku vojne okusiti usodo številnih slovenskih štajerskih družin - izselitev v Srbijo. Otroške oči na platnih trpijo, pripovedujejo in obtožujejo. Obenem pa opozarjajo, da je na svetu še veliko krivic, kar spodbuja k razmišljanju in k delu. Tudi njeni portreti starih ljudi kažejo na nemoč boja z življenjem in slikarčin topel odnos do upodobljenih, ki preraščajo siceršnje portretno zvestavo upodobljencu. Kakor ljudi skrbno slika tudi naravo. Slike narave so vedno več kot zgolj na-

Nikar! lesorez, 1975

vič, Rože Piščanec, Gabrijela Žugelj, Adriane Maraž, Alenke Gerlovič, Tinca Stegovec, Anke Gošnik-Godec in Mare Kraljeve. Letos pa so v Gorenjskem muzeju predstavili, v 13. razstavi, obsežni ustvarjalni opus akademске slikarke Darinke Pavletič-Lorenčak iz Celja.

O slikarki, ki je obenem tudi pesnica, in njenem ustvarjanju s svinčnikom in čopičem je ob otvoritvi razstave, ki so se je udeležile številne borke in med njimi prvoborke, spregovoril umetnostni zgodovinar Janez Mesešnel. Darinko Pavletič-Lorenčak je predstavil kot umetnico, ki slikarske možnosti in sredstva podreja pripovedi, zato so njene slike polne sporočila. Največkrat so junaki njenih platen otroci. Skozi njihove oči posebej svoja čustva, ki so se v njej budila v času njenega otroštva in njene

ravna lepota; pokrajinski izrez je vedno nosilec čisto določenih razpoloženj in občutij, vedno izvirajoč iz humanističnih vrednot.

Ob tej priložnosti sta bili v nekaj stavkih predstavljene tudi knjižici Ivke Križnar »Politično osvoboditev žensk« ter Mire Svetine »Ob 40-letnici Dobrnice«. Prva je izšla v knjižnici Sindikatov, druga pa v založbi Komunist. Knjižica Politično osvoboditev žensk govori o 40-letnici slovenske protifašistične ženske zveze, o njenem prvem kongresu v Dobrniču in prikazuje rast zavesti žensk. Prav tako je knjižica Svetinove Ob 40-letnici Dobrnice namenjena kongresu v Dobrniču, in sicer pomeni tega kongresa, potem pa še vse nadaljnje vloge žensk v revoluciji in porevolucionarnem razvoju. Živa Drole

Sprejet dogovor o gradnji Muzeja revolucije

Dolgoletna pobuda o pripravi na gradnjo osrednjega muzeja revolucije Gorenjske, ki naj bi bil v Begunjah, se kljub hudim gospodarskim razmeram in vsestranskim omejitvam postopno že uresničuje. Konec decembra lani so v Kranju na pobudo MS SZDL za Gorenjsko že ustanovili odbor udeležencev družbenega dogovora o gradnji MRG (Muzeja revolucije Gorenjske). Za predsednika odbora so izvolili dolgoletnega družbenopolitičnega delavca, udeleženca NOB in izkušenega izvedenca Franca Jereta iz Radovljice, za tajnika pa kustosa Gorenjskega muzeja v Kranju Franca Benedika, ki poklicno že več let dela pri pripravah gradnje MRG.

Odbor za postavitev MRG pri MS SZDL za Gorenjsko je na decembrski seji ugotovil, da je doslej družbeni dogovor podpisalo 19 udeležencev iz vseh gorenjskih občin, s čimer so bili podani pogoji za ustanovitev odbora udeležencev in sprejem tega dogovora.

Pričakujejo, da bodo podpisali dogovor še drugi iz vseh gorenjskih občin, ki tega še niso storili.

Na seji odbora udeležencev so menili, da ne bi kazalo zaradi hudih ekonomskih razmer opuščati akcijo za začetek gradnje muzeja, pač pa je treba nadaljevati s pripravami, ki jih dopuščajo današnje razmere. Denar za to naložbo se po družbenem dogovoru zbira po ključu za občino Kranj 42,6 odstotka, Jesenice 18,5 odstotka, Škofja Loka 18,2 odstotka, Radovljica 13,4 odstotka in Trzin 7,3 odstotka. Predlog finančnega načrta 1984 za uresničevanje programskih nalog priprav gradnje MRG znaša 1.850.050 dinarjev, kar je 250.000 več kot lani. Za občinske deleže bo odbor skupaj z letošnjim programom poslal vsem občinskim skupščinam gradivo, ki med drugim obsega tudi predlog, da bi bil finančni delež iz vsake občine deljen tako, da bi 60 odstotkov prispevala občina iz proračuna, 40 odstotkov pa SIS iz svojih sredstev.

Na odboru sicer ni bilo obširnejše razprave o strokovnih pripravah, ki so že od leta 1982 dokaj uspešne in organizirane v Gorenjskem muzeju v Kranju, vendar bo to tudi eno od osrednjih tem prihodnjih sej.

JR

Po Tigrovi sledi

Že nekajkrat se zapisal, da smo zgodovinarji zares veseli vsakih spominov, saj nam pomagajo osvetljevati preteklost. Še zlasti nas razveseli izid spominov na dogodke in dogajanja, o katerih se niso ohranili drugi viri. Takšno dogajanje, ki je zapustilo le malo svojih pisanih virov, je vsekakor ilegalno protifašistično delovanje slovenskih ljudi med dvema vojnama in v prvem obdobju narodnoosvobodilnega boja. Sedaj približno vsako leto dobimo knjigo spominov udeležencev protifašističnega in narodnoosvobodilnega gibanja na Slovenskem. Spomini Dorčeta Sardoča so še posebej dobrodošli, ker nam razkrivajo tisto protifašistično delovanje, o katerem ni bilo prva leta po osvoboditvi napisano nič ali zelo malo in šele v poslednjih letih zgodovinarji in udeleženci razkrivajo njegovo pravo podobo in njegove prave razsežnosti. Oddaljili smo se torej od razmer, ko so organizacijo TIGR pri nas obravnavali samo kot nacionalistično teroristično organizacijo in njene člane kot izključne agente Intelligence Servicea. Vendar vsi pomisleki še niso premagani, saj bi drugače tistih šest bojevnikov iz organizacije TIGR, ki so jih nacisti julija 1941 v Celovcu obsodili na smrt in novembra 1941 obglavili v Brandenburg, imelo vsaj skromno spominsko obeležje.

Zobozdravnik Dorče Sardoč je bil pripadnik organizacije TIGR in je svojim spominom, ki jih je pripovedoval za tržaški radio v enaintridesetih Četrtekovih srečanjih, tudi dal naslov Tigrova sled in podnaslov Pričevanje o uporu primorskih ljudi pod fašizmom. Verjetno sta on in Lidija Turk, ki je njegovo pripovedovanje zapisala, uredila in opremila s pojasnili, pri tem ime organizacije TIGR poistovetila s tigrovim imenom. Ali gre morda za kakšno drugo besedno igro, kajti

TIGR je vendar eno in tiger drugo. Treba je opozoriti, da v podnaslovu napovedana obravnava upora primorskih ljudi pod fašizmom ne zajema vsega odporniškega in uporniškega delovanja, saj avtor niti natančneje ne opredeli svojega odnosa do veličastnega boja primorskih Slovencev v letih 1941-1945.

Sardočeva knjiga ima tri glavne dele, ki so prispevek treh ljudi. Najprej je ena najboljših poznavalk zgodovine primorskih Slovencev med

dvema vojnama, dr. Milica Kacin-Wohinz, podala zgodovinski oris dobe, v kateri je deloval pisec spominov, in na koncu je Lidija Turk napisala na 59. straneh 269 pojasnil o osebah, krajih in dogodkih, ki jih Sardoč sicer omenja, vendar jih razumljivo natančneje ne obravnava ali opredeljuje. To delo je treba posebej pohvaliti, kajti je med najbolj težavskimi deli, in ga zna prav ceniti le tisti, ki ga je kdaj opravljal. Z zgodovinskimi orisom in pojasnili je knjiga dobila novo kakovost in menim, da bi lahko bila zgled za objavljanje spominov. Osrednji, največji in poglobljeni del knjige je seveda Sardočovo živo, zelo zanimivo, nič dolgočasno in lepo tekoče pripovedovanje.

Lidija Turk je Sardočeve spomine uredila tako, kot jih je pripovedoval v Četrtekovih srečanjih, tj. enaintridesetih poglavjih. Za vsako poglavje je poiskala in izpostavila kakšen zanimiv odlomek iz del slovenskih ljudi, za štiri pa odlomke iz pisem Pinka Tomaziča in Simona Kosa. Tudi s tem je obogatila knjigo. Od Sardočevega pripovedovanja je za zgodovinarja najbolj zanimivih pet stvari, ki jih je do sedaj poznal bolj malo.

Najprej gre za opis delovanja članov organizacije TIGR. Sardoč nas seznani z ustanovitvi-

jo te organizacije na gori Nanos jeseni 1927. leta in z njeno dejavnostjo, seveda s tisto, ki jo pozna on. Zanimiv je podatek, da so imeli svoje ljudi v glavni pisarni fašistične stranke in zunanega ministrstva v Rimu, vendar nam žal ne razkrije njihovih imen. Zanimivi so tudi njegovi podatki o delovanju odbora narodnega sveta v Trstu in različnih stališčih njegovih članov do dogajanj, tako tudi do spomenice Musoliniju ob njegovem obisku Primorske 1938. leta. Medtem ko so zmrni pripravljali spomenico in si z njo nakopali jezo italijanskih oblasti ter ječo, so člani organizacije TIGR pripravljali nanj atentat v Kobardu, ki ga pa nazadnje Franc Kavs ni storil.

Druga zanimiva stvar je Sardočeva konfinacija na otoku Lipariju, kjer je lahko opravljal tudi svoje poklicno delo in se tudi seznanil z vidnimi italijanskimi protifašisti, npr. Ferrucijem Parrijem. O življenju v konfinaciji je v Italiji kar precej literature, saj je veliko italijanskih protifašistov okusilo to obliko fašističnega nasilja. Naših ljudi je bilo pač več v koncentracijskih taboriščih, hujših ustanovah fašističnega nasilja, in tudi po ječah in kaznilnicah. Možnost opravljanja poklicnega dela, bivanja zunaj skupnega prostora, dobivanja

dopustov ob smrti sorodnikov, obiskov sorodnikov, nakupovanja in branja knjig itd. je dr. Sardoču lajšala štiriletno (ne petletno kot piše v knjigi) konfinacijo, kjer je lahko opravljal celo posle cenzorja za pošto konfinirancev. Težje je bilo zanj po vrnitvi iz konfinacije, ko je bil nekaj časa brezposeln. Tretja stvar je Sardočeva navzočnost na t. i. drugem tržaškem procesu decembra 1941. leta. O tej sodni obravnavi smo precej izvedeli iz spominov tudi na smrt obsojenega in pomiloščenega dr. Lava Čermelja, pa tudi iz nekaterih zgodovinskih pisnih del. Kljub temu je Sardočovo pripovedovanje zanimivo in zbujajo nekaj vprašanj. Ali so res njega in nekatere druge osumljence začeli zasliševati šele proti koncu poletja 1941. leta, torej šele po devetih mesecih preiskovalnega zapora? Osumljence so že italijanske oblasti delile na tri skupine: t. i. nacionaliste, komuniste in teroriste in so baje v začetku predvidevale tudi tri ločene sodne obravnave. Na obravnavi pa je tudi obtoženec dr. Frane Tončič zahteval ločitev skupin in se lahko vprašamo zakaj. Verjetno zato, da bi fašistična justica skupino nacionalistov, izobražencev obravnavala mileje kot drugi dve, kar je bilo tudi res. Sardoč se ni strinjal s Tončičevo za-

htevo. Nedorečen pa je Sardoč, ko razglablja o »pravičnosti« kaznovanja obtožencev, in pravi, da so si nekateri, tako tudi Pinko Tomazič, zaslužili smrtno kazen, seveda po fašističnih zakonih. Pozabi pa se Sardoč vprašati, ali so bili fašistični zakoni »pravični« in ali je bil »pravičen« fašistični režim. Ima pa Sardoč nekajkrat zelo ugodno, pohvalno mnenje o organiziranosti in strnjivosti komunistov, tako tudi na drugem tržaškem procesu. Težko je govoriti o občutkih obsojenec pred usmrtnitvijo, vendar se je Tomazičovo vedenje tudi v tem primeru zelo razlikovalo od vedenja nekaterih drugih; poročilo o usmrtnitvi, ki sem ga objavil v svoji knjigi o akcijah organizacije TIGR, spet pravi, kako je Tomazič potegnil za seboj tudi druge obsojence, da so na poslednji poti peli komunistične pesmi.

Četrta stvar je Sardočovo bivanje v zaporu, oziroma kaznilnici na otoku Santo Stefano v Gaetskem zavihu, ki je bilo popolno nasprotje njegovega bivanja v konfinaciji na otoku Lipariju, torej polno vsega hudega. Vlada je huda in trd kaznilniški režim, ki je mnogo kaznjencev priterdal do samomora, in je le tistim, ki so trdno verjeli v skorajšen konec fašizma, pustil nekaj upanja na osvoboditev, Sardoč nam tudi

Bralna značka Karla Prušnika- Gašperja

Šestnajstega marca 1980. leta je umrl Karl Prušnik-Gašper. Kmalu po njegovi smrti je v četrti številki Vestnika koroških partizanov izšel članek z naslovom Gašperjevi bralni znački na pot. Zanj sta poskrbela osrednji odbor koroških partizanov v Ljubljani in Zveza koroških partizanov v Celovcu, z željo namreč, da bi s to poslanico vtirili novo misel razvijanja revolucionarnih izročil koroškega partizanstva, da mladi rod in vsa javnost spozna zgodovino koroških Slovencev. Prav mladi ljudje pa morajo biti tisti, ki bodo s pomočjo takšnega informiranja lahko ohranjali žive stike med matičnim narodom in koroškimi Slovenci v sosednji Avstriji.

Ob prvi obletnici Gašperjeve smrti 16. marca 1981 je izšla tretja izdaja Gašperjeve knjige Gamsi na plazu, ki jo izdala založba Borec. Knjiga je postala osnovno merilo in gradivo za delo Gašperjeve bralne značke.

»Najprej smo mislili, da se bo bralna značka razširila v koroški regiji in v zamejstvu,« nam je povedal inž. Pavle Žaucer. »Kmalu pa se je pokazalo zanimanje v ostalih predelih Slovenije. Prvega posveta mentorjev Gašperjeve bralne značke leta 1982 na Ravnah na Koroškem so se udeležili mentorji iz koroške regije in v velikem številu tudi iz mariborske. In tako, kakor že sploh izvira ideja o bralnih značkah iz koroškega kota, kjer so začeli s Prežihovo bralno značko in se je potem prek Maribora razširila po vsej Sloveniji, takšno pot je ubrala tudi Gašperjeva bralna značka. Prvi posvet pa je bil pomemben še zaradi nečesa;

takrat je bil podeljen domičil, in sicer gimnaziji na Ravnah na Koroškem, oziroma današnji srednji šoli tehnično pedagoške in naravoslovne smeri. Na samem posvetu smo spregovorili v dveh referatih o bralnih značkah nasploh in o tem, kako bomo Gašperjevo knjigo Gamsi na plazu. V posebni številki Vestnika pa je bila predstavljena publicistična dejavnost Karla Prušnika-Gašperja.

Kakšni so bili rezultati prve podelitve bronastih Gašperjevih bralnih značk? »Proti pričakovanju, razveseljivo,« pravi tovariš Žaucer. »Ob koncu šolskega leta 1982 je bilo podeljenih 618 značk na 15 osnovnih šolah, 5 srednjih šolah in 2 dijaških domovih srednjih šol. Za šolsko leto 1982/83 pa je bilo podeljenih 324 bronastih in že 179 srebrnih bralnih značk. Morda je zanimivo to, da si je bralna značko pridobilo 36 borcev – koroških partizanov. Prvi tak primer je bil v Osnovni šoli Franja Goloba na Prevaljah, organiziral pa je borce področni odbor koroških partizanov na Ravnah na Koroškem.

V letošnjem letu imamo kvaliteto nove uspehe,« je poudaril tovariš Žaucer, »namreč, vključujejo se vse številnejši kolektivi. Omeniti je treba prvo podelitev značk v delovnem kolektivu Ljubljanske mlekarne, TOZD trgovina v decembru 1983, kjer je 31 delavcev pridobilo bronasto Gašperjevo bralno značko, to pa pomeni kar 12 odstotkov celega tozda. Stalna je tudi sestava štaba TO za Koroško, kjer so sklenili, da se bodo vsi vključevali v delo Gašperjeve značke, pozvali pa so tudi druge enote

Slovenije, da se pridružijo. V tem času beležijo tudi prve krožke v krajevnih skupnostih Kotlje in v Lešah. V Kotljah so zadeve postavili v široko frontovsko črto. Imajo namreč odbor pri KO SZDL, za mentorje pa so pridobili krajevne aktiviste iz vseh celic živega organizma KS: od mladincev, lovcev, gasilcev itd.»

Kako si pridobiti Gašperjevo bralno značko? Ni težko, ker ni ničesar takega, kar bi človeka prisiljevalo. Za srebrno značko na primer vsak prebere Prežihovo knjigo Požganica z opombami in še dva zgodovinska referata dr. Janka Pleterskega o Koroških Slovencih. Potem se odvijajo razgovori v krožkih. Prav v tem je cilj Gašperjeve bralne značke, da se pokaže zanimanje vsakega, ki se je odločil za bralno značko. Zato ni nobenega obveznega preverjanja znanja. Bolj gre za razčiščevanje nejasnosti in medsebojno dopolnjevanje. Takšna izredna odprtost gotovo prispeva k večjemu zanimanju za bralno značko, za krepitev bralne kulture.

Letos 16. marca, ob četrti obletnici Gašperjeve smrti, bo na Ravnah na Koroškem drugi posvet mentorjev. Beseda bo tekla o Požganici in knjigi Ta hiša moja pa moja ni. Predstavili bodo tudi zbornik Koroški Slovenci v Avstriji nekdanj in danes. Obenem pa bodo posvet izkoristili v smislu mobilizacije za proslavo končnih bojov jugoslovanske armade na Poljanah, ki bo maja 1985. In ker koroški partizani niso imeli svoje brigade, načrtujejo, bodo na Poljanah stali v postroju bralcev Gašperjeve bralne značke.

Živa Drole

Za boljšo organiziranost pisanja zgodovine

Pri bolj aktivnem vključevanju v raziskovanje zgodovine NOB na Slovenskem ne moremo mimo spoznanja, da pri vsem delu nekaj manjka. Zdi se mi, da pri tem nadvse pomembnem in odgovornem delu mnogih raziskovalcev ni preglednosti, oziroma organizacije, ki bi skrbela za: planirano, načrtno delo vsakega posameznika, za medsebojno povezovanje, obveščanje, dogovarjanje, izbiri recenzentov, lektorjev, tisku in veliko drugih vprašanj. Pri vsem tem imam občutek (morda ni vse tako črno, kot vidim jaz), da si mora vsak sam pomagati od začetka do konca tega težavnega, v veliko primerih udarniškega dela. Ni mogoče poplačati vloženega truda, recimo, pri pripravi monografije neke partizanske enote. Če bi pisali zaradi denarja bi raje ta čas opravljali kakšno drugo, morda fizično delo, ki bi bilo bolj plačano. Lahko se tudi zgodi (če se že ni), da nevede isto tematiko obdelujeta dva ali več avtorjev. Morda bi bilo odveč naštevati še veliko drugih pomanjkljivosti take organizacije pisanja zgodovine NOB, kakor jo imamo sedaj.

Res obstaja komisija za zgodovino, ki uspešno opravlja svoje delo, vendar to niso njene naloge. Predlagam, da bi ustanovili sekcijo pisateljev zgodovine NOB pri RO ZZB NOV Slovenije, ali morda kako podobno obliko organiziranosti teh tovarišev in tovarišic.

Velimir Vulikić

tukaj, podobno kot za Lipari, opiše celo vrsto zanimivih osebnosti, med katerimi je tudi atentator na Mussolinija Genu Lucetti. Medtem ko je bilo na Lipariju od 15 do 20 Slovencev, jih je bilo v kaznilnici na otoku Santo Stefano precej manj: poleg Sardoča soobsojenec Franc Kavs iz Čezsoče, Ernest Volf iz Podbrda, Jakob Cucek iz Košane in končno partizana Jože Pižent z Nanosa in Marušič iz Ljubljane, ki ga pa natančneje ne opredelita niti on niti Turkova. Nato pa so začeli prihajati v kaznilnico tudi albanski, grški in dalmatinski partizani. Drugače kot v nekaterih italijanskih kaznilnicah in ječah, tukaj ni bilo nobene jetniške organizacije, nobenega gibanja za olajšanje razmer in osvoboditev niti po padcu fašizma ne. »Nihče od nas ni protestiral, bili smo strašno pohlevni. Glavni dejavnik teh štirih mesecev je bila lakota.«

Peta stvar je Sardočevo bivanje v Južni Italiji in Rimu, potem ko so jih Amerikanci osvobodili fašistične ječe. Tudi to je zanimivo in bo treba nekoč po širše zbranih virih preučiti delovanje slovenskih ljudi iz obeh taborov, tj. narodnoosvobodilnega in protirevolucionarnega, v Južni Italiji in Rimu, podobno kot so že preučili vključevanje slovenskih ljudi

v enote Narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije v Bariju, Gravini itd. V emigrantskem tisku o tem najbrž ne manjka podatkov, vendar ta tisk našim ljudem ni dostopen. Zanimivo je Sardočevo pripovedovanje o raznih pritiskih za opredelitev primorskih Slovencev za to ali ono stran, o njegovem oklevanju, kam naj gre, ko so ga leta 1944 vabili v ameriško misijo k Draži Mihailoviću (je bila res samo bolezen odločilna, da se ni vključil vanjo?) ali v službo jugoslovanske begunske vlade v Londonu, njegovi stiki z dr. Mihom Krekom, njegov razhod z dolgoletnim prijateljem, političnim »diktatorjem«, kot ga sam označuje, dr. Jankom Kraljem, ki je bil eden najhujših slovenskih nasprotnikov narodnoosvobodilnega gibanja na Primorskem, in morda še kaj.

Treba je tudi pripomniti, da Sardoč v izpovedih včasih ne gre do kraja in nekaj stvari zavešto zamolči. Tako npr. ne pove, zakaj je Rudolf Vidrih hotel spoznati dr. Anteja Paveliča, zamolči ime »znanega profesionalista nemškega rodu«, ki je imel Hitlerja za polbog, kaj je sam zahteval v Trstu v pogovoru s Francetom Bevkom (zahteval je namreč tri »izredno težke stvari«, za kar pravi, da je imel veliko poguma) in kaj mu je ta odgovoril (»O Bevkovem

odgovoru je bolje, da molčim.«).

Omenil sem že težaško delo Turkove pri pojasnjevanju dogodkov in imen. Pripetilo se ji je nekaj manjših napak, ki nikakor ne zmanjšujejo celotne vrednosti njenega deleža. Na strani 147 bi lahko pojasnila, da je bil Ivančičev pomočnik pri napadu na progo pri Trbižu Mirko Zornik, na strani 119, kdaj so v Jugoslaviji razpustili emigrantska društva, v pojasnilu 181 kaj več o aretaciji Viktorja Sosiča, na straneh 180 in 181 o vprašanju pripravljenosti Velike Britanije spomlad 1941. leta, da vzhodni del Primorske (do t. i. Wilsonove črte in nikakor Trsta!) odstopi Jugoslaviji, če gre v vojno na njeni strani, kar je obdelal dr. Dragovan Sepič, v pojasnilu 229 na Nanosu aprila 1942. leta partizanov niso napadli Nemci, temveč italijanska vojska, policija in karabinjerji, na str. 152 ne gre za Rostok, temveč za Rostov, v pojasnilu 171 bi lahko o dr. Francu Ambrožiču iz Postojne povedala kaj več, saj je bil po vojni celo predsednik ONOO za tržaško okrožje, v pojasnilu 238 zavezniki niso osvobodili Sicilije julija, temveč avgusta in se niso izkrcali 1., temveč 3. septembra 1943 na celini.

dr. Tone Ferenc

Muzej revolucije v Celju

Medrepubliško sodelovanje

Osnovni nalogi, preučevanju in pisanju partijske zgodovine Celja, se bo v letošnjem letu pridružila še dodatna – v mejah možnosti bodo nadaljevali že začeto delo, raziskovanje dokumentov in fotodokumentacije za povojno zgodovino. Celjski muzealci menijo, da jim bo to uspelo, saj bi tako zastavljeno delo pomenilo kompleksno obdelavo zgodovine mesta in okolice v obdobju od konca prve svetovne vojne do začetka druge, drugo svetovno vojno in seveda povojno graditev. Obširno zastavljen projekt naj bi bil končan leta 1986 in naj ne bi imel zgolj regijskega, lokalnega pomena, temveč širši, jugoslovanski.

Stalnim, že utečenim dejavnostim, se bo letos pridružila tematska razstava »Osvobojevo ozemlje na Kozjanskem«. Ob štiridesetletnici osvobojevanega ozemlja bo razstava zanesljivo izredna priložnost in možnost, da se mladi rod kar se da spozna s svojo polpreteklo zgodovino na nekoliko drugačen način. Iz izkušenj so

deč, so takšne tematske razstave zelo priljubljene. To potrjuje tudi število obiskovalcev. Razstava »Osvobojevo ozemlje na Kozjanskem« bo hkrati prva razstava na celjskem območju, ki bo v celoti prikazala, kako se je v najhujših razmerah razvijala nova oblast z vsemi svojimi elementi. Postavitve bo dopolnjena z nekaterimi novimi podatki, dokumenti in fotografijami in bo tako dopolnila vrzel v zgodovinsko pisano tekočo časovno in prostora.

Celjski muzej revolucije je že leta nazaj posvetil precej časa in napora delu z mladimi ter šolniki. V letošnjem letu želijo uvesti nekatere novosti, ki naj bi razstavne zbirke, oziroma gradivo nasploh, čim bolj približale mladim na nekonvencionalne načine. Že lani so skupaj z Zavodom za šolstvo organizirali seminar za vse celjske srednje šole, udeležili pa so se ga predvsem učitelji zgodovine. Podobni seminarji bodo na vrsti tudi letos. Šolske skupine naj bi poslej obiskovale muzej bolj načrtno, zlasti v usmerjenem izobraževanju,

hkrati pa, pravijo v muzeju revolucije, »bo to tudi trdnjša vez mladih generacij pri spoznavanju naše lokalne pa tudi širše zgodovine novejših dob.«

Doslej je bilo v organizaciji muzeja nekaj razstav, ki so si jih Celjani pa tudi prebivalci bližnjih občin lahko ogledali, ne da bi jim bilo treba za to skočiti v republiško središče ali pa celo zunaj meja naše ožje domovine. Zasluga za to je gotovo vse obsežnejše sodelovanje in dogovarjanje celjskega muzeja z muzeji v Sloveniji in Jugoslaviji. Kot kaže, bomo za razstavo »40 let AVNOJ«, postavljena je bila s sodelovanjem Muzeja revolucije jugoslovanskih narodov in narodnosti iz Beograda, lahko videli še kakšno tovrstno delo.

Vse več šolskih kolektivov se zanima za posebne, miniaturne spominske zbirke, ki bi učence seznanile z zgodovino domačega kraja in ljudi, razširja se tudi zanimanje za urejanje spominskih stavb in parkov. Vse to nalaga muzeju nove naloge in obveznosti.

M. Strašek

Partizanski pevski zbor

40 let zvestobe borbeni pesmi in njenemu izročilu

2

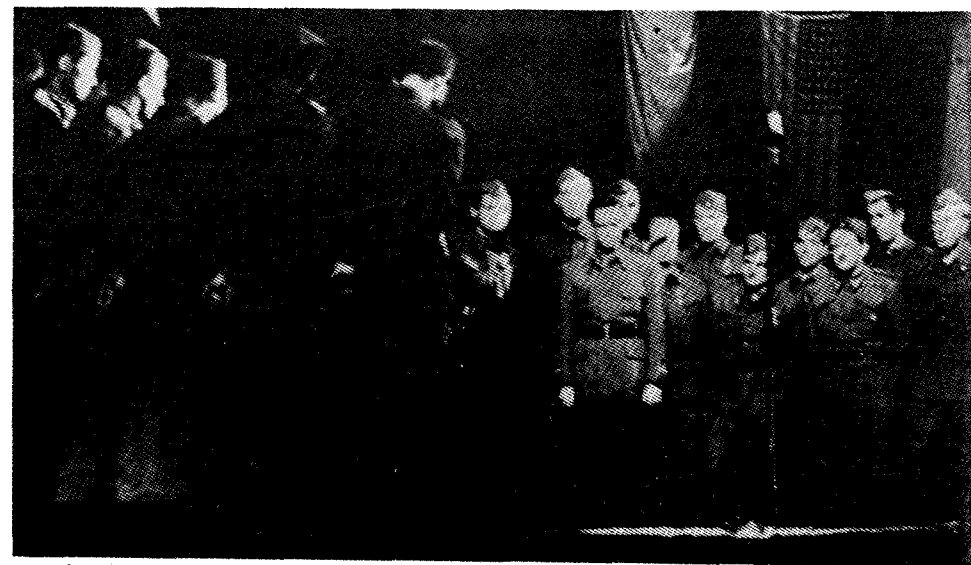
Naporni vojni koncertni marš je bil zmagovito končan. Invalidski pevski zbor je začel z novo turnejo v svobodi, širom po Sloveniji in Jugoslaviji. Pesem, nastala v boju, je v svobodi še lepše zvenela in pevce združila v nerazdružljivo tovarištvo.

Obnova domovine, naporno in udarniško delo, graditev novih odnosov med ljudmi so zopet spremljali pesem pevcev IPZ z novo nalogo; ohranjati, negovati in s pesmijo razvijati bojna izročila NOB, pospeševati nastanek novih pesmi, predvsem z revolucionarno tematiko. Pesmi gradnji, pesmi novim herojem, herojem dela, zvesti klicu »junakom borbe naj slede junaki dela«.

»Domovina naša je svobodna, prosto diha

Po vrnitvi z gostovanja po Makedoniji je pevce zapustil dirigent Pavel Šivic, ker je odšel na novo delovno dolžnost. Za njim je zbor prevzel partizanski skladatelj Radovan Gobec. Pod njegovim vodstvom je zbor razširil svoj program in naštel celotno vrsto partizanskih pesmi jugoslovanskih narodov.

Bližal se je čas 10-letnice ustanovitve. Pevci so za ta jubilej pripravili poseben program in zelo uspešno izvedli koncert. Glasbeni kritik Rafael Ajlec je po tem nastopu zapisal: »Važno je, da je zbor ohranil tisto čudovito navdušenje, svoj neugonobljivi zagon in se zato, kot takrat, brez pridržkov uveljavil. Bolj ga ne moremo pohvaliti, kot če ugotovimo, da je po daljšem času na koncertnem odru spet doka-

Partizanska pesem v svobodni Ljubljani

spet slovenski rod, vriska gora in dolina rodna, v soncu sveti se pred nami pot«, je zapisal pesnik France Kosmač. Kako močno je ta pesem donela iz grl pevcev, v himnični melodiji skladatelja Viktorja Mihelčiča.

Pevci so sledili času in se zavedali, da če hočejo zadane naloge izpolnjevati, morajo biti izvedbe pesmi kvalitetne. Za kvaliteto izvedbe pa so potrebni dobri pevci. Akcija, dobiti čimveč novih dobrih pevcev, je bila uspešna, pa tudi naloga, doseči čimprej ustrezno kvaliteto, se je začela uresničevati. Blizalo se je leto praznovanja 10-letnice ustanovitve prvih slovenskih brigad. Zbor se je za ta jubilej že dobro pripravil. V počastitev tega slavlja je nastopil v Beli krajini in obiskal vse kraje, kjer je med NOB navduševal partizanske enote in ljudi. Sodeloval je s svojim programom na proslavi brigad v Dolenjskih toplicah, na 3. kongresu Zveze vojnih invalidov, na veliki proslavi primorskih brigad na Okroglici in gostoval v LR Makedoniji. Kronisti so za te nastope zapisali, da so se nastopi pevcev spreminili v splošno slavlje, na katerem niso sodelovali samo gostitelji, ampak vsi, ki so poslušali partizansko pesem. Velik uspeh je zbor dosegel tudi v LR Makedoniji.

zal, da je naša partizanska pesem še vedno tako živa, kot je bila nekoč. Saj je moral ponavljati in dodajati...«

Za veliko poslanstvo zbora v NOB, zvestobi partizanski pesmi in prenašanju izročila ga je predsednik Tito za jubilej odlikoval z redom zaslug za narod 1. stopnje.

Vse večje zahteve za nastope in potreba po novih pevcih so narekovala željo o razširitvi imena Invalidskega pevskega zbora v Partizanski invalidski pevski zbor. S tem imenom so se tudi razširila merila za sprejem v članstvo. Kmalu se je število pevcev povečalo na 70, in to je zadostovalo takratni organizacijski in umetniški zahtevi. Dirigent in umetniški vodja PIPZ Radovan Gobec je za tako številčni ansambel dejal, da mu je uspelo z njim ustvariti izvorno in prepričljivo interpretacijo, ki so jo ugodno sprejeli nekdanji borci in drugi poslušalci. Mogočno pesem boja in zmag pevcev PIPZ se slišala tudi razne delegacije drugih držav, ki so prišle v Slovenijo. Slišala jo je državna sindikalna delegacija Romunije, ki je zbor tudi povabila v svojo državo. S tem vabilom se je začela nova turneja PIPZ, ki je trasirala pot naši partizanski pesmi zunaj meja naše domovine.

- če -

Jelen svojih ne pozablja

Kot mravljice pridna vas

Na zgornjem koncu Laz, odetih v debelo snežno odejo, ki grozi, da se bo zima potegnila tja v aprilске dni, živi v skromni hišici Marija Simšič. Spodaj v kuhinji ždi, zavita v debelo ruto in čaka, da bodo prišli. Njeni fantje. Na klepet. Na domačo šolsko uro zgodovine. Tananko tako, zakaj mati in njeni fantje so predihali, prehropili celo, dni, ko je bilo hudo.

Ne s šibo, z gorjačo je bil čas Simšičeve. Mladenka še, šibka in neuka sveta, je služila različnim gospodarjem, vse tja do Koroškega. Spoznala je zidra, vihravega in nekoliko zaletavega veseljaka, ki mu je revolucije plala v krvi še iz ruskega ujetništva: Simšič, ki ga je kmalu vzela, je znal biti oster in tudi piker.

Otroci

Če je v začetku morda bilo Simšičevima kdaj dolgčas, se je to kaj hitro spremenilo. Hiša se je začela polniti: drug za drugim, vse tja do številke devet so prihajali na svet drobščanci zidarja Simšiča. Kruh je postajal vse tanjši, zabela vse redkejša, na enega je prišlo čedalje manj krompirja. Črneceva mati je začela z dnino. Za majhen kos zemlje. Za kakšen približek. Za obleko. Do začeta druge svetovne vojne se je družina zaokrožila.

Zidar Simšič si je tu in tam naredil življenje nekoliko prijetnejše, a le poredko. Zalival je bridkost...

žena, poštenjak od nog do glave...

Zidar Simšič je kazal nejevoljo. Kajkrat je pogledal v kozarec, se ojunčil na »ganku« domače hiše in proti dolini se je zaslislalo: Živel Stalin, Živ'jo

Marija Simšič-Črneceva mati: »Doma so ostali le Angelca, Ivan, Minka in Ciril, trije pa so bili v partizanskih vrstah, očetom vred!«

Rusija, Dol fašizem! Zidarjevo izzivanje so si prišleci še kako dobro zapomnili. Od njihovega prihoda pa do julija 1942 je moral večkrat v zapor.

Julija 1942 znova. Skupaj s sinom Francem. Nato v internacijo. Na Rab. Ko je zidarju tako osovražena Italija vendarle pokleknila, je odšel v Raksko brigado. Sinovi so se vračali domov, očeta ni bilo. Zadet od nemške granate je umrl v partizanski bolnišnici v Ribnici. Komaj začeta revoluciona pot zidarja Simšiča se je končala...

Jože

»Mati je znala trpeti in – po trpeti, je pripovedoval v tesni kuhinji sin Jože, partizan Jelen, in se kdaj pa kdaj nekoliko glasneje obrnil proti močno naglušni materi. Pošiljala je hrano nam v gozd, pakete bratu in očetu v internacijo. Tudi mi smo se večkrat oglašili pri njej. Zgodilo se je, da je nahr-

nila cel bataljon. Tudi za kakšne naše stvari smo jo s pridom uporabili. Včasih nam je kar z vozičkom pripeljala hrano v gozdove proti Kališam. Spodaj vreče, nanje pa najmlajšega otroka in brž mimo zased in nevarnosti...

Nekako poleti 1943. leta so prišli po mater Italijani. Poiskali so jo kar na njivi in jo kljub majhnim otrokom odpeljali v Planino. Bila je prepričana, da se ne bo vrnila.

Govorila sva na glas. Poslednje besede so se prikrdle materi do ušes.

»Najmlajši, Ciril, je takrat imel tri leta. Odpeljali so me. Spotoma sem ljudem naročevala, naj vendarle, za boga mi-

Jože Simšič-Jelen: »Brez pretiravanja – kraj imam rad, kot da bi bil del mene. Če le morem, se vračam, obiščem mater, sovaščane, povprašam, če je kaj narobe, če se da kaj pomagati... In pomagam!«

lega, popazijo na otročičke. Sredi Planine smo srečali gospo Lenasijevo, pri kateri sem nekaj služila, preden sem se poročila. Pomagajte gospa, sem zaprosila. Lenasijeva je obljubila. Kmalu so me izpuštili.

In spet si je dala opravo pri

štedilniku in hotela sesti. Več ni življenjski nemir se ji je zalezal med kite in meso.

Jože je marca 1942 odšel v gozd skupaj s Stanetom Žitkom-Stojanom. V Rakovsko četo. Jelen, tako so mu rekli partizani, je že prej deloval na terenu, predvsem kot neutrujen organizator vstaje. Drobnost znamenje, spomenica 1941, se mu vselej sveti pod zavihkom suknjice.

»Kdove, morda jih je tudi zaradi tega bilo toliko v partizanih iz naše vasi,« pravi in našteva, stresa številke, pojasnjuje in je – srečen in ponosen. Ne brez razloga.

Partizanske poti so ga privedle do Dolomitskega odreda. Bil je kurir, moral je skrbeti za nemoteno zvezo s Primorsko. Konec marca 1943 je prišel k svojim ljudem, k materi. Kot skojevce je delal skupaj z Doro. Po italijanskem polomu je postal komandir VOS za vrhniško okrožje, ki je imela sedež v Kališah. Do reorganizacije VOS v VDV spomladi 1944 ga srečamo še vedno na komandirskem mestu, dokler ni naposled postal komandant drugega bataljona prve brigade VDV. Jelen je ostal v armadi. Do upokojitve. In kot mnogi njemu podobni, prekaljeni borci, ni sedel za zapeček. Srečamo ga v številnih družbeno-političnih organizacijah. Bil je komandant dveh odredov teritorialnih enot. Enajst let je predaval v Centru strokovnih šol v Ljubljani.

»Rad bi povedal, da sem z velikim veseljem delal z mladimi, reče prepričljivo, z zanosom. Živel sem z njimi. Dihal z njimi in zanje. Prepričan sem, da obramba in zaščita takrat ni bila suhoparen predmet, nekaj, kar pač mora biti. Ni bilo lahko, a tudi težko ne. Znal sem povezati teorijo in prakso – in šlo je. Bili so navdušeni. Hodili smo na pohode, pripovedoval sem, razlagal, posredoval izkušnje, zgodovinsko resnico... Se danes obiskujem šole, jim govorim, brez olepševanja, brez črno-belih klišejev. Je pač tako: kolikor bomo mi zaupali mladim, toliko bodo oni nam. Danes to največkrat ne gre po pravih koleznicah. Mladim ne zaupamo, odrivamo jih, od njih pa zahtevamo veliko...»

Vas

Ne le o mladih, tudi o svoji vasi Jelen govori podobno.

Vasica, na dolgo in na široko raztegnjen zaselek, sestavljen

iz nekaj hiš tukaj, nekaj tam, je pred vojno štela nekaj več kot šestdeset hiš. Danes jih je več. 51 vaščanov Laz pri Planini je bilo v partizanih, vsak tretji je padel, 36 pa jih je bilo v taboriščih. Skoraj vsi so sodelovali v uporu.

Polproletarci so se iz leta v leto zagrizeno bojevali z vodo, ki jim je zalivala polja: kraški čudež je bil del njihovega življenja. Nekateri so vozili les, vsi pa so bili med seboj trdno povezani. To se je kasneje še kako močno pokazalo v boju.

Zdaj se vsem tem nekdanjim furmanom in kmetom pa zagarjem, ki so bili pred vojno

Franc Simšič

zaposleni v dveh žagah, ki jih ni več in sta zaposlovali okoli šestdeset ljudi vsaka, zdi, da jih je družba nekako odrinila v kot.

»Danes ni v vasi ničesar podobnega, trdi Jelen. Še celo cesto skozi vas so pred nekaj leti s samoprispevkom asfaltirali vaščani sami.«

O pomanjkanju posluha za težave ljudi in Laz je pozneje spregovoril tudi Stanko Blažič, predsednik KO ZZB NOV Laze.

»Sami smo obnovili električno napeljavo, poskrbeli smo za telefon, konec marca nameravamo izpeljati referendum za samoprispevek, s katerim bomo asfaltirali cesto Laze-Jakovica. Mimogrede: Jelen se je vedno zavzemal za te stvari, pomagal nam je na vsakem koraku.

Z občino se ni dalo kaj prida pogovarjati. Načrtujemo jezero, so vztrajno odgovarjali na naša vprašanja, na naše pobožne želje. Prisiljeni smo bili delati na svojo pest. Planinskega polja pa voda še dandanašnji ni zalila... Namesto nas so gra-

dili drugi. Tudi v Planini, rešnici na ljubo, ni nič zgrajenega. Ljudje bi radi gospodarsko zaživel. Nad jezerom niso navdušeni, nad poplavlami še manj. Samo tudi edina krajevna skupnost v občini Logatec, ki nima vodovoda. Zmanjšalo se je tudi število otrok. Pred vojno smo imeli osemletko, danes životarijo le še trije razredi. Mladi odhajajo. Ne le iz Laz, pač pa kar z vsega Planinskega polja.

Precej glasno je postalo na sredi vasi. Ljudje so prisluhnili. Beseda je dala besedo. Blažič, Jelen in drugi so odpirali srca, dušo na stežaj.

Zakaj vendarle zahteva komunalno podjetje občine Logatec za vas Jakovico prispevek za asfaltiranje cest 200 milijonov? Ljudje tega ne zmorejo. Na pmoč so jim prišli ljudje iz Laz. Tako je prav. Pošteno. Zakaj so nam vzeli žago? Kam je šel denar od zavarovanja za žage, ki jih ni več?

»Tudi TV pretvornik na Hesperku smo postavili s prostovoljnimi delom in samoprispevkom. Šole pa ne damo. Ne damo in konec. Za noben denar. Če kaj, potem je vsaj tukaj malo upanja, da bo vasica kdaj doživela malo razcveta,« je kar malo hud Blažič.

Treba ti je, popotnik, le malo stopiti z mestnega asfalta, da bi videl in dojel, kako znajo ljubiti svojo zemljo. Svojo vas. Ljudi. Da bi videl, kako se znajo

Anton Simšič, ml. – Zvone

bojevali. Koliko so pripravljeni žrtvovati. Vsi ti Blažiči, Jeleni, njim podobni?

Večno se človek ne more bojevati zgolj za ljubi kruhek. Doseči več in živeti bolje je navsezadnje pravica vseh. V Lazah to povedo vedno glasneje.

Milenko Strašek

MAKS ZADNIK

Janeževo brdo med NOB

Nemška ofenziva na vzhodnem delu Brkinov ni huje prizadela vasi, tudi Janeževo brdo je ostalo. Zato sta šli 11. novembra 1943, ko je izbržpana 14. divizija čakala vesti o razmerah v Brkinah, kurirki Ivana Tomažič in Tončka Čaudek na Jurišče z obvestili štaba. Ponoči pa je divizija varno prešla čez kilovski predor, prekoračila Reko pri Jašku in se povzpela, kot smo že zapisali, na Janeževo brdo. Nato pa se po treh dneh bivanja v Brkinah (bataljoni so bili razporejeni eden v Čeljah s štabom divizije, eden na Preložah, eden na Pregarju s štabom Šerčerjeve brigade, eden na Tatrah itd.) spočita vrnila na Pivko in Notranjsko. Divizijski kronisti pa so v njeno kroniko zapisali: »Tam (v Brkinah – op. p.) se je divizija odpočila, si opomogla in utešila glad...»

Vojaška kurirska postaja Istrskega odreda PB

Že pozimi 1943–1944 so šli prehodi kurirjev štaba IO in tudi relejnih postaj P1, P2a idr. iz Istre in Brkinov na Pivko in Notranjsko pretežno prek Janeževega brda in kilovskega predora. Po tej poti so pretežno prihajali tudi kurirji in razni funkcionarji iz štaba 14. divizije, štaba 7. korpusa in GSS ter iz drugih enot v štab Istrskega odreda in k političnim organizacijam v Brkine ter Slovensko Istro.

Do aprila 1944 štab Istrskega odreda ni imel svojih posebnih relejnih kurirskih postaj, tedaj pa je ustanovil dve: PA, ki je imela 10 kurirjev in je bila nad Juriščami v

gozdu. Vodil jo je Frank Karlo, PB, ki jo je vodil Jože Butinar in si je uredila taborišče severno od Jančevega brda v gozdu Kršličje med vasio in Reko. Vendar sta ti dve postaji prešli 21. septembra 1944 pod neposredno poveljstvo štaba 7. korpusa, delovali pa sta do konca vojne.

Postaja PB je imela 6 kurirjev. Ti so imeli zvezo s štabom 7. korpusa prek karavle PA, z Istro prek relejnih postaj P2 in z Južno-primorskim odredom prek P2a. Njihova glavna javka pa je bila na Preložah. Kurirji so se pretežno zadrževali in hranili po hišah in v etapni kuhinji na Jančevem brdu. Pretežno so bili pri Tonetu in Angeli Fabjančič-Zgornjih Bizjakovih kot člani njune družine, pošta pa je prihajala na javko h Kološtovim. In domačini so kurirje obveščali in varovali kakor svoje otroke. Zato se v 14-mesečnem delovanju te postaje ni zgodilo, da bi kakšen kurir padel ali bil ujet pri opravljanju dolžnosti. Nedičevci pa so januarja 1945 ujeli pri Ernestovi hiši kurirja Lojzeta Dodiča, ko se je vrnil od doma in ga odpeljali k Frankovim. Vendar ga je vaška mladinka Milka Sobek-Frankova drzno rešila tako, da je nedičevce napojila s slivovko in ob ugodnem trenutku namignila Lojzetu, naj se z begom reši. In res mu je uspelo.

Kako so domačini skrbeli za varnost kurirjev, dokazuje primer, ko so se pozimi 1944–1945 hkrati znašli v Bizjakovi hiši kurirji v prvem nadstropju, četniki pa v pritličju. Vendar so domačini četnike z gaganjem tako prelisičili, da so se vsi kurirji lahko nemoteno rešili.

Drugič se je pripetilo, da so prišli 4 kurirji komande mesta Ilirska Bistrica na poti proti Pivki k Frankovim. Za njimi pa bi bilo moralo priti še nekaj borcev. Kmalu za 4 kurirji so prišli v vas nedičevci. Tovarišice so pomagale kurirjem, da so se nemudoma umaknili iz vasi. Tovariše, ki so bili na poti v vas, pa so pravočasno opozorile, da so zavili stran po drugi poti. Pred takimi in podobnimi nevarnostmi so vaščani velikokrat rešili ne le kurirje, temveč tudi druge borce in aktiviste, ki so bili pogosti gostje. To velja zlasti za tovariše iz okrožne izpostave za notranje zadeve, ki so imeli blizu vasi v gozdu Trnov rt dobro kamuflirano skriva-

Pinko Tomažič in njegov tovariš med služenjem kadrovskega roka v italijanski vojski v Pizi med 1938 in 1939. letom.

lišče (bunker), pa tudi za predsednika okrožne gospodarske komisije Antona Štembergerja-Marka in njegovo ženo Meri, ki sta bila zelo pogosto na Jančevem brdu. Niso pa mogli vedno preprečiti sovražnikovih namenov. Tako je 30. novembra 1944 padel v roke sovražnikom obveščevalec

Istrskega odreda Vlado Benigar, ko je potoval na štab 7. korpusa. Nemci so ga po strahovitem mučenju ubili.

Etapna kuhinja na Janeževem brdu

Za nemoteno delovanje vse večjega števila aktivistov in partizanov, predvsem pa za lažje potovanje je bila organizirano zagotovljena prehrana vsekakor nujna. Ta je bila pogosto potrebna tudi za prehrano stotin mobiliziranih novincev in manjših partizanskih enot, kurirjev, obveščevalcev, raznih funkcionarjev idr.

Potrebo po takšni organizirani prehrani je bilo čutiti v relativno tako mirnem kraju, kot je bilo Janeževo brdo, že kmalu po veliki nemški jesenski ofenzivi. Vendar so do marca 1944 hrane potrebne aktiviste in borce oskrbovali po hišah po nekem razporedju. Potrebe pa so tako hitro porasle, da je okrožna gospodarska komisija za Brkine sredi marca organizirala etapno kuhinjo, ki je v Lebanovi hiši št. 12 nemoteno delala do novembra 1944, nakar je morala zaradi pogostih nemških in nedičevskih hajk prenehati z delom. Vse potrebno za kuhinjo sta zbirali vaška in okrožna gospodarska komisija. Tako so v vasi zbrali zadostne količine krompirja, fižola, mleka in zelenjave. Moko, meso, mast, testenine in drugo so vozili od drugod.

Kuhinjo je vodila Ivanka Tomažič, z njo pa so sodelovale in ji pomagale vaške ženske in mladinke. Po dogovoru z gospodarsko komisijo so delale v kuhinji v vsaki izmeni po tri ženske in se menjavale na tri dni. Na dan so skuhalo po 40–60 obrokov hrane, če pa jo je zmanjkalo, so hrane potrebne tovariše ali tovarišice pošiljale po vaških hišah, kjer so jih gostoljubno nahranili. Izbira hrane je bila še kar ugodna, vendar v skladu s tedanjimi skromnimi možnostmi. Kuhale so zlasti: polento, prežgano juho, crnke, makarone s fižolom in krompirjem, joto, polento z golažem ali maka-

Po drugi poti k istemu cilju

Karel Kosmač se je rodil v Idriji v eni izmed številnih »knapovskih« družin. Podobno kot večina drugih idrijskih rudarjev je tudi njegov oče preživel družino z bomo, s težkim delom v jami prigarano mezd. Rudnik so izkoriščale tuje italijanske oblasti, hkrati pa uresničevale raznarodovalno politiko nad slovenskim življenjem. Komaj šestnajst let star je Karel prišel v spor z italijanskimi oblastmi. Njegov najboljši tovariš ga je namreč že tedaj usmeril na pota vztrajnega boja idrijskih rudarjev za delavske in narodnostne pravice. Zaradi njegovega očitnega propagandnega delovanja proti italijanskim oblastem (raznašanje, lepljenje plakatov itd.) so Italijani njegovo ime vtaknili v svoje kartotek. Vse do leta 1932, ko je bil vpoklican v italijansko vojsko in je v njej odslužil 18 mesecev, je bil večinoma brezposeln. Nadaljnjih sedem mesecev brezposelnosti je temeljito izkoristil za organizirano politično propagandno delovanje proti italijanskim izkoriščevalcem, ki jim tovrstna aktivnost ni ostala prikrita. Pod lažno pretvezo, da je zagrešil kaznivo dejanje, in sicer tatvino, so ga obsodili in za 19 mesecev zaprli. Po izpustitvi je prostost užival le dve leti, saj so ga Italijani že aprila 1941 internirali.

Prisilna mobilizacija

V italijansko vojsko je bil ponovno vpoklican aprila 1942, in sicer v Trento. Kljub temu da je bil starejši letnik, so ga Italijani poslali prek Grčije v Afriko. Kosmač je že prve dni v taborišču blizu Aten med sotori prepoznal značilno idrijsko govorico Dolfiga Ferjančiča in Franca Burnika. Vendar pa je bilo snidenje med rojaki zelo kratko, ker so jih kmalu prepeljali na afriški kontinent. Kosmačevo enoto so sredi 1942. leta poslali v Tobruk, in je bila malo kasneje že vključena v vojno vihar. Oktobra je bil bataljon ponovno na fronti. V začetku novembra so ga ujeli Angleži in odvedli v Aleksandrijo. Med ujetimi italijanskimi vojaki je bilo kar precej Slovencev.

Med prvimi se je Kosmač povezal z Andrejem Tronkarjem in s Tonetom Obidom iz Cerknega. Kmalu za tem so Angleži premestili kakih 10 mož, med njimi tudi Karla Kosmača in nekatere njegove domačine v »kamp 305«, ki je bil v marsičem zelo podoben večini ostalih zbirnih taborišč. Številni Primorci in Istrani so se prav tu, drugi pa že prej seznanili z močno propagando kraljevskih oficirjev in njihovih slug za

Karel Kosmač leta 1944

vstop oziroma prestop iz ujetništva v jugoslovanski kraljevi bataljon. Nekateri so podobno kot Kosmač prestopili v začetku marca 1943, upajoč, da se bodo proti fašizmu kmalu lahko bojevali na domači zemlji.

Dvakratna preizkušnja

Politika begunske vlade je najbolj zavednim vojakom bataljona kmalu odvzela vsako upanje, da se bodo lahko kdaj vrnili v domovino in se vključili v NOB. Cilji in uspehi dotedanjega NOB v Jugoslaviji jim niso ostali neznani kljub velikim prizadevanjem »kraljevcev« in Angležev, da bi jih odrezali od vseh virov novic. Vse do izbruha upora v bataljonu 10. julija 1943 so se zavedni vojaki, med katerimi je bilo največ Primorcev in Istranov, seznanjali z dogajanjem doma in v svetu prek radijskih postaj ter časopisov in letakov, pretihotapljenih iz Kaira. Upor 10. julija je označil začetek korenitih sprememb v odnosih med »kraljevci« in upornimi vojaki na drugi strani. Uporni vojaki so se neopazno približali oficirski menzi in sotoru pore-

zali vrvi, da se je v trenutku porušil. Prestrašeni oficirji so se brazglavo razbežali. »Kraljevci« so se vrnili pod zaščito vojaške policije, pozaprlj nekatere vojake, pravih pobudnikov in vodij upora pa niso nikoli odkrili. Karla Kosmača, ki je bil le eden izmed njih, so postavili celo na stražarsko mesto pred zaprtimi vojaki. Stražarsko dolžnost je izkoristil za izčrpne pogovore z zaprtimi tovariši. Ocenili so akcijo in snovali nadaljnje delovanje. Komandant bataljona polkovnik Stropnik je z namenom, da bi čimbolj zavrl in onemogočil nadaljnje netenje revolucionarnega duha med zavednimi vojaki, v sporazumu s poveljstvom 10. indijske divizije vključil enoto v skupne manevre na severu Palestine, jugu Sirije ter na zahodnih obalah reke Jordan. Na teh vojaških vajah sta se Karel Kosmač in Lojze Poberaj, doma iz Solkana, dogovorila, da bosta poskušala mino izstreliti prav na vzpetino, kjer je bil štab. Štabnim oficirjem sta se pridružila tudi general Pera Živković in kralj Peter. Drzno zamisel sta uresničila, čim je močnejše streljanje oznanilo začetek vaje. Šele kasneje je Kosmač, po pripovedi Feliksa Vončine, izvedel, da je mina, ki je priletela v neposredno bližino štaba, povzročila pravi preplah, med kraljevimi oficirji, čeprav ni eksplodirala. Toda mislili so, da je šlo za nesrečno naključje.

Tik pred kapitulacijo Italije je kralj Peter z generalom Pero Živkovičem in spremstvom obiskal bataljon, zavedajoč se, da jim spletkarski načrti in računi brez krčmarja propadajo tik pred nosom. Visoki obisk se je pojavil v vojaški jedilnici med kosilom. Na povelje nekateri izmed vojakov sploh niso zavzeli značilnega položaja »mirno!«. General Pera Živković je v besu zgrabil najbližjega izmed njih in kričal: »Zakaj ne vstaneš pred njegovim veličanstvom?« »Zdaj jem. Še pes ima rad mir, ko je,« mu je odrezavo zabrusil Kosmačev rojak iz Spodnje Idrije. Pobesneli Pera in kralj Peter s spremstvom sta v zadregi odšla na ogled po-

Karel Kosmač z ženo Jožico

sameznih sotorov. Ob pogledu v enega izmed njih je Živković odreenel od osuplosti, ko se je zazrl naravnost v Stalinovo sliko, nameščeno na častnem mestu namesto kraljeve. Ko je uspel zajeti sapa in je preklinjajoč stopil proti njej, ga je z naperjenim orožjem in svarečimi besedami zaustavil Karel Kosmač, stoječ pred sliko, ki jo je pretihotapil iz mesta. General in kralj sta besnela, grozila, rotala, vendar uspeha ni bilo pravega.

Obisk je rodil le še večji odpor in okrepil odločnost Primorcev in Istranov za vstop v NOV Jugoslavije. Zagrizen boj upornikov se je stopnjeval v januarju 1944 in je bil končno kronan z uspehom 8. 1. 1944, ko so se odločni Primorci in Istrani ter ostali zavedni vojaki bataljona dokončno izločili iz te enote. Premeščeni so bili v Geneifo, kjer so si sami uredili taborišče ter organizirali delo in življenje, Kasneje, ko so Kosmača z ostalimi tova-

riši iz Geneife premestili v Ismajlio, se je tam srečal še z drugimi tovariši iz domačih krajev, ki so pripadali uradno drugim delom enot kraljeve vojske. Angleži so jih oborožili in vključili v vojaške vaje njihovih rednih enot. Po prihodu oficirjev NOV Jugoslavije so iz prvega odreda NOV Jugoslavije na Bližnjem vzhodu ustanovila specializirane enote, Karel Kosmač je prišel v minometni bataljon, oblikovan konec junija 1944 v Gravini. Z njim je prišel septembra 1944 na Vis, Njegova četa je bila dodeljena 9. dalmatinski diviziji, s katero se je udeležil bojev za Knin, Mostar, Siroki Breg in bojev pri osvobajanju Hrvatskega primorja, Karel Kosmač je bil eden izmed borcev 9. dalmatinske divizije, katere enote so šle prek Zadra, osvobodile Rab in Cres, se izkrcale na vzhodno obalo Istre pri Brseču in Mošenički Dragi, nadaljevale pohod čez Lovran, Učko, skozi Buzet, Slovensko Gradišče, Rižano, Osp in Ankaran proti Trstu. Po osvoboditvi Trsta je Kosmač ostal v enotah NOV Jugoslavije vse do septembra 1945, ko se je v Opatjem selu ločil od partizanske uniforme.

Samo Burnik

Vse življenje za delavske pravice

Skromno, v krogu svoje družine ter prijateljev in znancev je praznoval te dni sedemdesetletnico predvojni komunist Viktor Vrabec. Prejel je tudi prisrčne čestitke in knjižna darila izolskih družbenopolitičnih organizacij ter brzojavke italijanskih odporniških organizacij (ANPI).

Viktorjeva življenjska pot se je začela v Komnu, v napredni družini, saj je bil njegov oče Adalbert daleč naokoli znan kot borec za delavske pravice. S komaj štirinajstimi leti se je zaposlil kot ključavničar v Nabrežini ter se takoj začel udeleževati akcij komunistične mladine. Leta 1935 je moral pred fašisti pobegniti v Jugoslavijo, vendar ga je takratna protiljudska oblast izgnala. Kmalu so ga aretirali ter pred po-

sebnim sodiščem obsodili na pet let konfinacije, ki jih je večinoma preživel na otoku Ponza. Tu so ga tudi leta 1935 sprejeli v ilegalno KP Italije.

Viktor Vrabec

Po prestani kazni so ga Italijani poslali v kazensko enoto v Catanzaro, kjer je postal politični vodja sonarodnja-

kov in po njegovi zaslugi je odšlo v NOV po kapitulaciji Italije okrog 700 nekdanjih zapornikov in internirancev.

Nato je prehodil dolgo pot borca prekomorca ter se udeleževal bojev po dalmatinskih otokih ter po Bosni, Srbiji in Slavoniji. Opravljal je številne odgovorne vojaške in politične funkcije. Po osvoboditvi je bil vodja delegacije JA na Dunaju in Pragi, po demobilizaciji pa je opravljal razne odgovorne naloge v gospodarstvu in družbenopolitičnih organizacijah. Tudi danes se Viktor ne more sprijazniti s počitkom. Aktivno posega v družbeno dogajanje, hkrati pa si dopisuje z nekdanjimi borci in interniranci, med drugim tudi s predsednikom italijanske republike Pertinijem.

L. O.

rone z golažem ipd. Kruh so mesile in pekli pri Paškovi, Franovi in Gornjih Bizjakovih iz moke, ki jo je preskrbela gospodarska komisija okrožnega NOO za Brkine oz. južno Primorsko.

V etapni kuhinji so se bolj ali manj redno hranili kurirji relejne postaje PB. Bili so tile: Jože Butinar s Pregarja, komandir, kurirji Lojze Dodič s Pregarja, Ivan Bubnič s Pregarja, Dodič Rudi in Obrova, Jože Valenčič iz Javorja, Janez Samsa s Prelož, Tone Kovačič s Prelož, Franc Cesar z Brezovega brda, neki Roman iz Istre in Franc Filipčič iz Tater).

Z razvojem organov ljudske oblasti se je večal obseg njihovega dela. Treba je bilo zagotoviti vsaj relativno miren kotiček oziroma skrivališče za nemoteno delo tudi na tako nadzorovanem območju, kot je bilo brkinsko. Zaradi velikega obsega komuniciranja tega ni bilo mogoče urediti v nobeni vasi, ker bi bilo skrivališče prehitro odkrito. Po pretehtanju različnih možnosti so se odgovorni tovariši pod vodstvom načelnika Jožeta Presena-Radivoja odločili, da zgradijo prostorno skrivališče v gozdu Trnov rt med vasi Prelož, Celje in Janezevo brdo, od koder je bil najlažji in najbolj konspirativni dohod z Janezevega brda, kamor so tudi njegovi »stanovalci« največkrat zahajali, se tam hranili in vzdrževali zveze. Kajti v vas so po kurirskih zvezah prihajali dokaj pogosto tudi višji predstavniki NOG z Dolenjskega in potem večkrat v skrivališču prespali, se sestajali in opravljali druga opravila.

Bunker so zgradili spomladi (marca in aprila 1944) po dobro in domiselno izdelanem načrtu. Gradil ga je izkušen strokovnjak, ki ga domačini po imenu ne poznajo. Skrivališče je bilo dokaj prostorno, saj je bilo v njem prostora za okoli 12 ljudi. Pogosto se je zgodilo tudi, da jih je v njem prespalo 14. Razen ležišč je bila v njem večja miza, zbita iz desk, ki so jo uporabljali zlasti za pisanje in druga opravila.

Po reorganizaciji oblasti, jeseni 1944, je bunker uporabljal tudi okrožno načelstvo narodne zaščite za Brkine. Okolica bunkerja in vhod vanj sta bila tako skrbno in domiselno urejena, da ga sovražniki niso našli, čeprav so tisto območje večkrat preiskovali in celo po njem hodili. Zveza z vasio in obveščanje o navzočnosti sovražnikov je bila organizirana tako, da so na Paškovi parceli pri vasi razobesili, če je

Na Janezevem brdu ob odkritju spominskega obeležja padlemu obveščevalcu Istrskega odreda Vladu Benigarju. Od leve proti desni: Stane Benigar, Ivanka Colja-Tomažič, žena Staneta Benigarja in Anton Benigar

bilo varno, belo ruto »Lastovko«. Ko pa so bili sovražniki v vasi, takega znamenja ni bilo. Zato se je zgodilo, da včasih niso mogli iz bunkerja tudi 2 dni, in ves ta čas so bili brez hrane, saj v bunkerju niso mogli kuhati, pač pa so se hranili na Janezevem brdu. Skrivališče je do konca vojne ostalo neodkrito. Šele po vojni so bunker spraznili in odpeljali arhiv, pisalne stroje in drugo opremo v Ilirsko Bistrico.

Zadnji boji in konec vojne

Pozimi 1944/45 je bilo najtežje, saj so Nemci in nedičevci pa tudi četniki neprestano besneli po Brkinih. Kljub temu se je ta najstrašnejša zima stekla in nastopila je prva svobodna pomlad, ki je z grmenjem topov od Sneznika in Reke naznanila konec nacifašistične tiranije. Ze 28. aprila je bila Ilirska Bistrica prvič osvobojena, toda 5. maja so jo Nemci na umiku z Reke ponovno zazveli. Enote naše 4. armade pa so jih obkolile in jim preprečile, da bi nadaljevali prodor od Prema proti Ribnici (in Postojni). Najhujši boji so se vneli pri Sembijah na Pivki. Tudi na Premu pri sv. Katarini in v Potoku so se vneli ostri boji med Nemci in našimi borci 3. prekomorske brigade, ki so Nemce napadli od Janezevega brda. Žene in mladinke pa so kuhale in nosile borcem hrano ter jabolčni most na bojne položaje do Potočnikovke ograde v Treščenju. Tja so prinašali tudi ranjence in padle ter privedli nemške ujetnike.

Ivanka Tomažič, ki je kot aktivistka sama nesla borcem hrano, se spominja, da so prinesli tja mrtvo neko borko, doma z območja Banjaluke, ki je nosila čin oficirja. Padla je pri mostu čez Reko v Bitnji. Obuta je bila v rdeče volnene nogavice, ki si jih je prejšnji dan oprala in posušila v njihovi hiši na Janezevem brdu, nato pa napisala svoji materi zadnjo pismo, v katerem ji je sporočila, kjer je in – ne da bi vedela – kje naj išče njen grob.

Sklep

Na Janezevem brdu se ni zgodilo med NOB nič izredno junaškega, za tedanje razmere ni česar izjemno pomembnega, toda vse, kar se je v vasi dogajalo in v čemer so vaščani aktivisti in borci sodelovali, je bilo za osvoboditev in revolucionarno preobrazbo Primorske tako pomembno, da zasluži, da se ohrani kot izročilo sedanje prihodnjim generacijam.

Konec

Ne dopustimo, da se bo TV-15 Naš tovariš znašel v težavah

Vemo, da je naš časopis v težavah, časopis, ki je za marsikoga med nami, borci, edina vez z življenjem zunaj našega okolja. In vendar je treba priznati, da jih ni tako malo med nami, borci, ki časopisa ne prejemajo. Nimajo ga, čeprav njihovi prejemniki niso tako majhni. Vsak naročnik seveda pomeni tudi svojevrstno podporo našemu časopisu, ki tako rekoč edini še skrbi za nenehno vez med preteklostjo in sedanjostjo. To ne bi smeli pozabiti in se zazibati v potrošniški sen. Če smo se znali strniti v najhujših dneh naše zgodovine, pa v dneh, ko je bila domovina na tleh, razrušene in oropane, bi se morali tudi tokrat, ko gre za naš časopis. Zdi se, da bržkone niti eden stanovskih časopisov ali glasil ni na tako tanki in šibki nogi kot prav TV-15. To je prav gotovo vredno premisleka in samospraševanja.

Vsega tega bi se morali zavedati vsi člani ZZB NOV, tako tisti, ki jim gre dobro (pa vendarle niso naročeni na TV-15), kot tisti, ki jim ne gre. Vsi smo naposled sinovi ene družbe. Žal tudi tisti, ki žive v izobilju in jim nenehno geslo o »zategovanju pasu« ne gre ne vem kako do živega. Od njih bi prav tako pričakovali finančno podporo za naš priljubljeni časopis. Seveda čimprej, da ne bo prepozno. Zdi se mi, da je časopis dober, da se vsebinsko večkrat dvigne tudi nad druga podobna glasila, tako glede aktualnih vprašanj kot ostalih tem pa številnih zapisov o zgodovinskih dogodkih, njegovo poročanje pa je objektivno in nepristransko.

Naj tudi tokrat obvelja rek, da »v sili spoznaš prijatelja«.

JOŽE ŠČEK
Ljubljana

Hud boj za naročnike

Poleg najrazličnejših člankov in reportaž skrbnejši bralec TV-15 Naš tovariš ob prebiranju posameznih števil ne more tudi mimo poročil o akciji za pridobivanje novih naročnikov. Ideja vsekakor ni slaba, vendar pa – kot kaže – ne upošteva nekaterih dejavnikov, ki nikakor niso njej v prid: predvsem je naše tržišče s časopisi in revijami že popolnoma natlačeno in zlepa ne dopušča več svojim »ponudnikom«, da bi občutneje popravili številno svojih naročnikov. Nekateri, predvsem tisti, ki so manj omejeni pri izbiri ponujene branja, skušajo kajpada to število povečati »umetno«, s senzacionalističnim in nabrekli pisanjem, vendar pa to navadno vpliva le na posamezno število in ne toliko na število naročnikov. Ne dosti drugače je tudi pri glasilih, ki si skušajo izboljšati položaj s spremembo vsebinske zasnove: to vsekakor utrdi zvestobo mnogih starih naročnikov in morda primami kakega radovedneža, da kupi časopis (revijo), vendar pa samo število naročnikov s tem še ne naraste.

Boljša, nenehno izpolnjujoča se vsebina TV-15 Naš tovariš je vsekakor dobrodošla, vendar pa spričo tematske omejenosti (ve-

zana je v glavnem na izročila NOB) kakih otipljivejših komercialnih uspehov s tem žal še ne more imeti. Najprej bi bilo treba spremeniti ljudi (!), kajti vse preveč jih je utrjenih v prepričanju, da je bilo o NOB praktično že vse povedano, ali pa da je vse skupaj sploh že predaleč, da bi bilo še vredno natančnejšega obravnavanja. Borci, potencialni naročniki, vsekakor mislijo drugače, toda tudi ti se težko odločajo za naročitev TV-15 Naš tovariš spričo obilice najrazličnejših časopisov, revij in televizije, ki jih obdajajo. Sploh pa bi njihovo morebitno večje zanimanje za TV-15 Naš tovariš tako ali tako predstavljalo le kratkoročno rešitev, saj se njihovo število krči tako rekoč iz dneva v dan...

Ob vsem tem morda še edini oprijemljivejši izhod za TV-15 ostaja v njegovi združitvi s sorodnimi časopisi in revijami (ob temeljiti spremembi vsebinske in tehnične zasnove, seveda), nikakor pa ne v beraškem trkanju na vrata borčevskih organizacij in moledujočem »snubljenju« posameznih potencialnih bralcev.

BRANKO VRHOVEC
Horjul

(Ne) namenoma prezrta preteklost

Pred dnevi sem prebral novico, da je ČZP Kmečki glas razpisal natečaj za književno delo (Povabilo opisovalcem kmečkega življenja). »To je peti literarni razpis ČZP Kmečki glas, hkrati pa prvi, ki je usmerjen predvsem v sodobno prozo...« je bilo med drugim zapisano v tej novici. Ker sta me besedi »sodobno prozo« malce presenetili, sem poiskal v Kmečkem glasu 8. 2. 1984 celotno besedilo tega Natečaja za književno delo, kjer med drugim piše: »Ker želimo spodbuditi slovenske pisatelje, da bi v svojem literarnem ustvarjanju upodobili življenje kmečkega človeka, predvsem v času, ki ga živimo in ki je pred nami, obenem pa s pisateljskim peresom prispevali k uresničevanju zelenega programa, s čimer mislimo na družbo, ki naj bi temeljila na načelih nenasilja, sožitja in plodnosti, torej na vrednotah, ki so bile zmeraj blizu kmečkemu človeku, ob setvi in žetvi, v preteklosti in sedanjosti, čeprav je pogosto doživljal in še doživlja tragičen spopad z mestom, industrijsko civilizacijo, ter z uničevanjem narave in človeka – spričo vsega tega vabimo slovenske pisce, da se s svojimi deli ... udeležijo Natečaja za književno delo...« To je peti literarni razpis ČZP Kmečki glas, hkrati pa prvi, ki je usmerjen predvsem v sodobno prozo (po tematiki in slogu)...

Pravzaprav je v besedilu tega razpisa kar nekaj »skrivnostnega«, nedorečenega oziroma po svoje malce »zamešanega«. Samo mimogrede: katere ali kakšne so tiste »vrednote« kmečkega človeka ob »setvi in žetvi«, kjati kmet pravi: »Kakor bom sejal, tako bom žell!« Res je: vsaka založba razpisuje natečaje za literarna dela (mimogrede: zelo malo je takih razpisov zadnja leta, izjema je bolj ČZP Kmečki glas!) po svoji založniški zasnovi. Pa vendar je, če se prav spominjam podatka, ki sem ga nekje prebral, da je ČZP Kmečki glas izdal v Kmečki knjižni zbirki doslej že okoli 60 pripovednih del, od katerih jih je gotovo najmanj

dve tretjini, ki obravnavajo (opisujejo) tudi našo polpreteklo obdobje – narodnoosvobodilni boj. In ker knjige iz te zbirke ljudje, pretežno s podeželja, radi kupujejo (posamezne knjige tiskajo v okoli 4000 izvodih!), je zelo zelo čudno, zakaj se je ČZP Kmečki glas s tem razpisom odločil za »sodobno prozo (po tematiki in slogu)«. Ali je v razpisu namenoma prezrta, torej izpuščena kot tematika naša NOB, češ da je »vojne tako že preveč, da tega ljudje, zlasti mladi, ne marajo več ...« itd. in podobni izgovori? Resnica je, da čas, ki ga današnji živi naš kmet (in mi vsi!) vreden literarne obdelave. Toda še kako vreden in potreben je še vedno (!) obdelave, literarne, dokumentarne, naš polpretekli čas, naša NOB, pa dalje prva leta osvoboditve, graditve in obnove porušene države, pa zadeva okoli obveznic odkupov, kmečkih delovnih zadrug itd. itd. Zakaj torej »mimo« tako bogate naše preteklosti, NOB, vloge in pomena slovenskega kmečkega človeka v NOB, pa takoj po vojni in si »izmišljati« čas, ki »je pred nami« kakor je zapisano v literarnem razpisu? Mar naša polpretekla doba, NOB, res več ne zasluži, da bi ga upošteval tudi peti literarni razpis ČZP Kmečki glas? In to tako bagate, polnokrvne, junaške dobe, v kateri je bil naš kmet aktivni udeleženec, bореc terence, prehranjevalec partizanskih enot, obveščevalec itd. Še več! Obdobje NOB je resničen in neusahljiv vir za literarna dela in prav zdaj je še čas, da pisci obdelujejo to snov kot resnično bogastvo naše zgodovine. In to obdobje so doslej pisci knjig Kmečke knjižne zbirke radi in resnično tudi obdelovali. Zakaj torej prav te pisce »odstraniti«, odvrti od tega razpisa? Pa še: odveč so zatrevjanja, da ljudje pripovedi iz NOB ne berejo. Dokaz je gotovo tudi menda razprodana knjižna bera doslej tiskanih knjig Kmečke knjižne zbirke. Pa še pripomba na »sodoben slog«. Mar je to tisti slog, kjer ni velikih začetnic, kjer ni nobenih ločil...? Hvala za tak slog!

JANEZ Č.

Kako poteka akcija za financiranje?

TV-15 Naš tovariš je v zadnjem letu zašel v finančne težave podobno kot drugi slovenski in jugoslovanski časopisi, in ni mogel več pokrivati povečanih stroškov. Zaradi tega so se pojavile razprave o tem, kaj storiti s tednikom, ki si je pridobil ugled med svojimi bralci, med katerimi je večina borcev, članov ZRVS in organizacij, ki se ukvarjajo s SLO in DS. Tako je premišljal znani družbenopolitični delavec Niko Belopavlovič, član republiškega odbora ZZB NOV Slovenije in predsednik odbora sklada za financiranje TV-15 Naš tovariš. Premišljali so tudi o tem, da bi tednik zmanjšal število strani, in da bi namesto vsak teden začel izhajati na štirinajst dni, pa da bi povečali naročnino.

Prve razprave so pokazale, da nikakor ne bi smeli zmanjševati števila strani, in, da ne bi bilo prav, če bi prišli na štirinajstdnevno izhajanje. Na časopis je vezano okoli 30.000 naročnikov, ki jih ne bi smeli razočarati. To so ljudje, ki so vezani na tednik in z njim tudi stalno sodelujejo. Po besedah Nika Belopavloviča se je republiški odbor ZZB NOV Slovenije aktivno vključil v urejevanje problemov okoli zagotavljanja denarja za ta časopis. Podpisan je bil dogovor o sofinanciranju časopisa TV-15 Naš tovariš med RO ZZB NOV Slovenije, RK ZRVS Slovenije, izvršnim svetom skupščine SR Slovenije, Skupnostjo pokojninskega in invalidskega zavarovanja SR Slovenije in založbe Borec. Po dogovoru naj bi izvršni svet skupščine SR Slovenije prispeval dve tretjini, Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja pa eno tretjino razlike med proizvodno in prodajno ceno. Po sklepu republiškega odbora so poslali dogovor o sofinanciranju tednika vsem občinskim odborom s priporočilom, naj pridobijo ozde v svoji občini za podpis dogovora. Podpisan je bil tudi dogovor o sofinanciranju časopisa med RO ZZB NOV Slovenije in tovarno zdravil Krka v Novem mestu v višini 250.000 dinarjev. Na odboru sklada za financiranje so se dogovorili, da bodo njihovi člani obiskali nekatere večje delovne organizacije in jih seznanili s to akcijo. Pri tej akciji ne gre za prosjačenje denarja pri delovnih organizacijah, temveč za akcijo v delovnih organizacijah, ki so glede na naravo svojega dela tesno povezane s problematiko,

ki jo obravnava tednik. Časopis spreminja svojo podobo in posveča v zadnjem času poleg ZB in ZRVS posebno pozornost tudi drugim področjem dela, kot so teritorialna obramba SLO in DS, prometna in požarna preventiva, delo milice in organov za notranje zadeve in drugim področjem dela. Gre skratka za to, da je ta problematika obravnavana z mnogo širšega stališča kot doslej. Na odboru so opozorili tudi na potrebo, da za to akcijo pridobijo tudi najvišje predstavnike CK ZKS in republiškega sveta ZSS za namenom, da bi tudi obe organizaciji prispevali del denarja za pokritje pri-manjkljaja.

V nadaljevanju pogovora je Niko Belopavlovič spregovoril tudi o nalogah sklada za sofinanciranje časopisa. Dajal bo pobude za pridobivanje finančnih sredstev, za pokritje razlike med proizvodno in prodajno ceno. Predsedstvo RO ZZB NOV Slovenije in predsedstvu RK ZRVS Slovenije bo poročal o uresničevanju dogovora in o zbranem denarju. Sodeloval bo tudi s časopisnim svetom TV-15 Naš tovariš, z založbo Borec, uredništvom ter z občinskimi odbori ZZB NOV posebnih družbenopolitičnih skupnosti in z drugimi samoupravnimi organizacijami in skupnostmi.

Podpisan dogovor med Krko Novo mesto in republiškim odborom ZZB NOV Slovenije določa, da bo tednik občasno seznanjal bralce s problematiko te tovarne, s posebnim poudarkom na možnostih klimatskega in zdraviliškega zdravljenja, oddiha in rekreacije v zdraviliščih Dolenjske Toplice, Smarješke Toplice in zdravilišču vojnih invalidov in borcev NOV Strunjan kakor tudi z možnostmi ogleda znamenitosti Kočevskega Roga in okolice. Tovar na zdravil Krka se zavezuje, da bo vsako leto prispevala v tiskovni sklad TV-15 pri predsedstvu RO ZZB NOV Slovenije del sredstev za pokritje razlike med proizvodno in prodajno ceno. Višino prispevka v tiskovni sklad bodo določili vsako leto ob koncu koledarskega leta s posebnim sklepom, ki je sestavni del tega sporazuma. Akcija je stekla v vsej Sloveniji in je naletela na ugoden odmev v nekaterih delovnih organizacijah in v družbenopolitičnih skupnostih. V akcijo se je vključilo veliko članov ZB in ZRVS in članov drugih organizacij, kar zagotavlja uspeh akcije.

MARJAN KOS

V zdravilišču ni dobro zboleti

Bolezen pač ne izbira ne časa ne kraja in tudi ne osebo. Ko smo bili (osem nas je bilo v skupini) februarja letos na zdravljenju v domu VVI v Strunjanu, je razsajala gripa. V naši skupini smo zboleti kar štirje, najhuje jaz. Kar tri dni nisem mogel zaužiti nobene goste hrane, pil sem le čaj. Tri noči nisem zatisnil očesa, kašljal pa sem tako močno, da se je postelja dobesedno tresla. Bolele so me vse kosti, glava, še posebno pa je bilo hudo z notranjimi organi. Nekateri gostje so zaradi bolezni zapustili dom pred iztekom roka. Vprašali smo po zdravstvenih storitvah, vendar so nam odgovorili, da dodatni zdravstveni pregledi niso določeni, čeprav imamo borci NOV v vseh zdravstvenih ustanovah pravico do brezplačnega pregleda. Pojasnili so, da nekatere zdravstvene skupnosti take zdravniške preglede ne plačujejo redno ali pa jih sploh ne plačajo. V tem primeru bi morali samoplačniki po zdravstveno pomoč v Izolo, Piran, Portorož ali Koper. Nekaj drugega so gosti, ki jih na zdravljenje pošiljajo zdravstvene ustanove. Ti

imajo vso zdravstveno nego vključeno v penzijo. Dolžan pa sem povedati, da sem bil deležen drugega zdravstvenega pregleda in sem dobil ustrezna zdravila, ne da bi za to plačal kakršno koli participacije. To pa je bila le dobra volja zdravstvenega osebja. In kaj bi se zgodilo, da bi hkrati zbolete sto ali več gostov? Verjetno sedanje zdravstveno osebje ne bi bilo kos nalogi.

Cetudi obstaja kakršno koli notranje določilo skupnosti zdravstvenega zavarovanja, da samoplačnikom v domu VVI v Strunjanu ni mogoče dati brezplačnega drugega ali nadaljnega zdravstvenega pregleda borcem NOV, želimo utrezen odgovor. Gotovo je, da takšen ukrep ni spodbuden za delavce doma »Svoboda«. Upoštevati je potrebno, da so borci NOV, tudi tisti, ki prihajajo v dom kot samoplačniki, bolehi in že ostareli, zato ni čudno, če jih napade še kakšna izjemna bolezen, kot so prehlad, gripa in podobno.

LEOPOLD KOTAR

Komu je potreben časnik »Kaj«?

Kot mlajši pripadnik slovenske družbe, pričakujem od ZZB NOV, da v njenem imenu spregovorijo borci o nesmiselnosti uvedbi novega časnika »Kaj«. Čemu in za koga ustanovitev »Kaja«? Ali naša družba potrebuje takšen časnik? Kdo se norčuje iz nas? Zakaj tako brezobzirno podcenjevanje slovenskih ljudi? Ali ste se borci res bojevali za takšno naprednejšo, svobodnejšo družbo, ki jo bo danes, leta 1984, peščica posameznikov na tako podel podcenjujoč način izkoriščala in to 40 let po revoluciji ter NOB!

Sodelavci časnika Kaj izjavljajo, da je Kaj informativno-zabavni časnik. Ali svobodna napredna slovenska družba potrebuje in mora prenašati takšne psevdoinformacije in takšno poceni zabavo? Ali niso dovolj za lahkotnejše branje Antena, Nedeljski dnevnik, Jana, 7 D in še nekateri? In torej nekateri redki menijo, da potrebuje slovenska družba obveščanje in zabavo vrste Kaj? Naklada časnika je sorazmerno visoka in glede na to, da so nekateri sloji

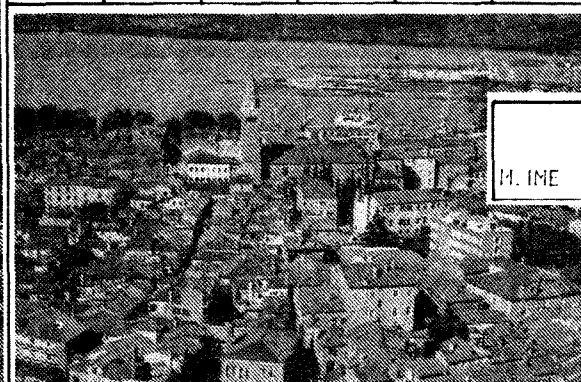
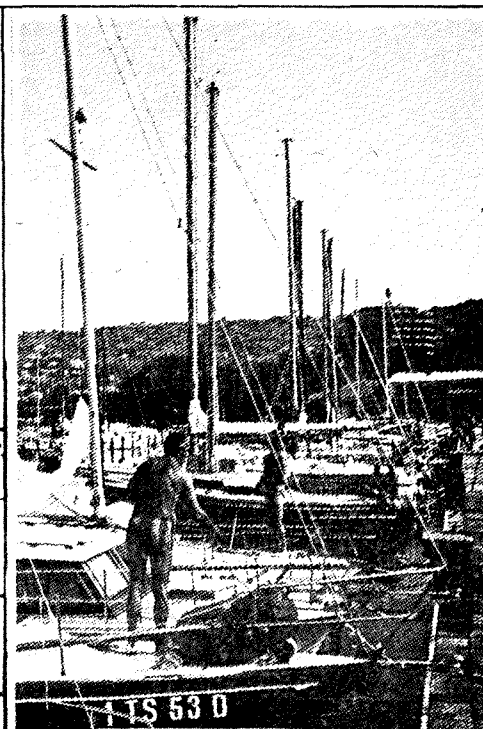
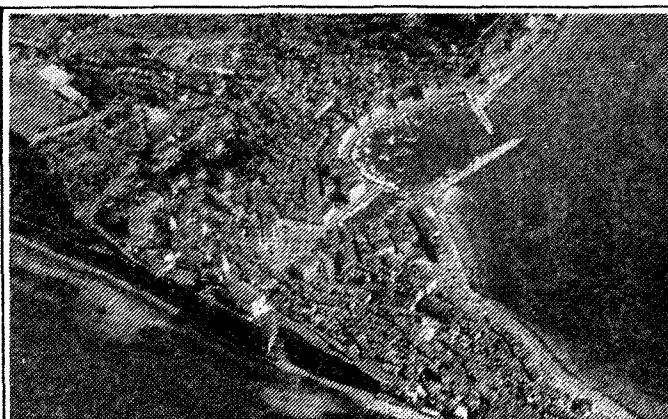
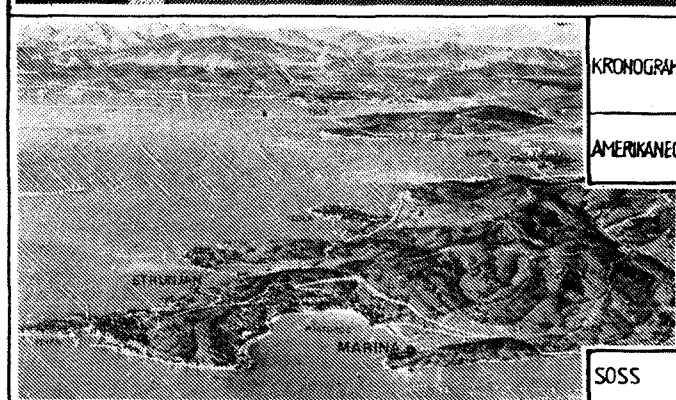
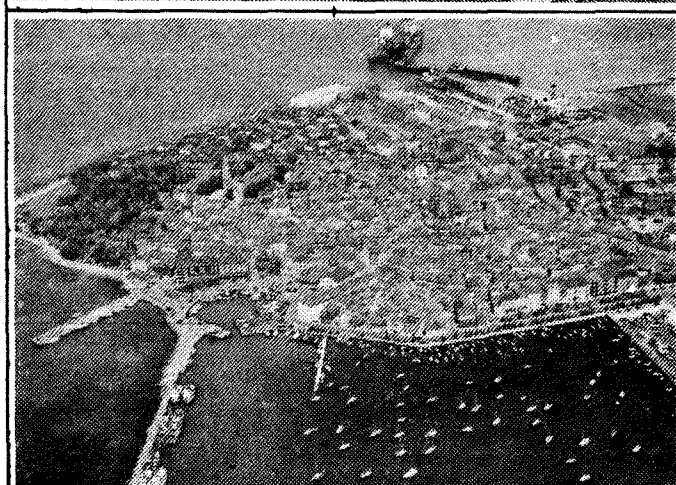
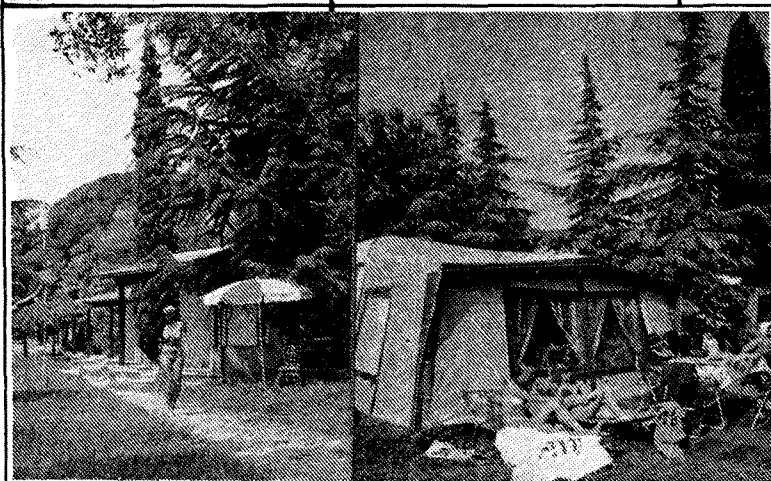
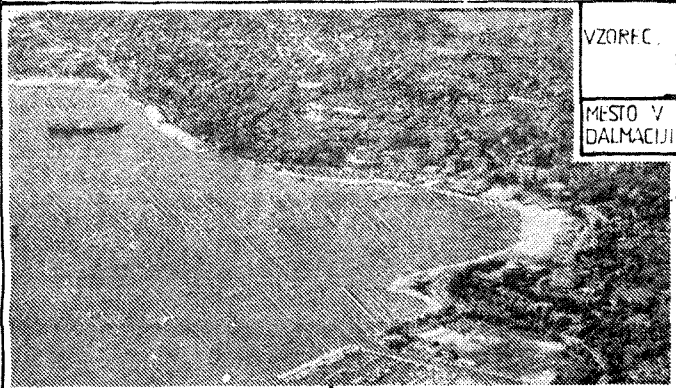
naše družbe precej nekritični do takšnih reči, kot je tisk vrste Kaj in glede na to, da je uredništvo uporabilo psihološko preizkušene svetovne metode za pritegnitev bralcev, sem mnenja, da se ti sloji pospešeno poneumljajo. Če je to poneumljanje z ustanovitvijo tega časnika načrtno dejanje, naj skuša odgovoriti kdo drug, nemara sociologi. Ta neprijetni občutek, že kar strah se mi vsiljuje ob dejstvu, da je bil razrešen odgovorni urednik Pavlihe, ki je pod njegovim vodstvom kar radikalno (preveč?) opozarjal na nesmisel Kaja.

Upam in želim si, da bo TV-15 Naš tovariš toliko uvidel, da bo te, nič preveč razveseljive misli objavil in s tem prispeval k demokraciji in reševanju problema, ki se imenuje Kaj. Še enkrat poudarjam, da sem mlajši pripadnik te družbe, in mi zato ni vseeno za njeno prihodnost! Borce pa pozivam, da tudi sami prispevajo svoje mnenje.

IVO ŽAJDELA
Stari trg 8, Ljutomer

TOP Portorož

Tokrat vam je pripravil križanko TOP Portorož. Pri reševanju vam želimo veliko uspeha. Tri reševalce čakajo knjige iz programa založbe Borec, rešitve pa pošljite na naslov: Uredništvo TV-15 Naš tovariš, Miklošičeva 28, Ljubljana. Na spodnji levi rob pripišite TOP Portorož.

NAJST.PREV. BIBLIJE	NANOS	REKA V N.ZELAND.	VRSTA GLASBILA	GRŠKI JUNAK		PRIBOČNIK	ZREBEC KRAJ OB VIPAŃI	RAA		
					IME NIZOZ. HITR.DRS.					
					GLAZAR					
					TVOR					
				ANGLEŠKI REŽISER						

NAGRADNI

IME _____

PRIIMEK _____

NASLOV _____

NASLOV _____

SOLKAN

Ob dnevu žensk

Solkanske ženske so zelo delavne. Posebno razgibano pa je njihovo delovanje okrog dneva žena. Ze tretje leto so ob 8. marcu pripravile razstavo ročnih del, in letos se drobnega peciva.

S kulturnim programom ob proslavi 8. marca jih vsako leto razveselijo njihovi otroci osnovnošolci pod vodstvom prizadevnih mentorice. Letos je bila prireditev v šoli še posebno prisrčno pripravljena, ko je domiselno povezala v sodelovanju otroke in mamice. – Z obiski na domu in čestitkami so se spomnili tudi bolnih in najstarejših žensk v krajevni skupnosti.

Kot med NOB so Solkanke še vedno tesno povezane tudi s tovarišicami iz Gorice in okoliških vasi, ki so ostale onkraj državne meje. Osmega marca so organizirale skupen izlet, si ogledale tržaško Rižarno in se nato v borčevskem domu v Strunjanu povesele v družabnem srečanju.

Na koncu naj zapišemo še to, da so se tudi solkanske ženske vključile v akcijo zbiranja denarnih sredstev za nabavo mamografa – aparata za zgodnje odkrivanje raka na dojki, ki je stekla na Goriškem prav ob letošnjem 8. marcu.

C. M.

Maribor Tezno

Borci krajevne skupnosti Slava Klavora

Dvajsetega januarja je bila v borčevski organizaciji mariborske KO Slava Klavora programsko-volilna konferenca, na kateri so v prvi vrsti ugotavljali (skozi obširno poročilo), da je bila njihova dejavnost v letu 1983 nadvse uspešna. Dobra polovica članstva v krajevni organizaciji aktivno sodeluje pri delu. Nalog in akcij, kjer so borci in njihove izkušnje še vedno dobrodošli in koristni, ni malo. Podatki povedo, da je od 108 članov kar 73 aktivnih v različnih organih KS. Prav borci so prispevali velik (tudi finančni) delež za postavitev spomenika narodni herojnji Slavi Klavori.

V razpravi pa niso mogli obiti naših širših družbenih težav. Ponovno so izrazili pripravljenost, da bodo še naprej po svojih močeh pomagali, kjerkoli bo to potrebno.

Borci iz KS Slava Klavora so se z vsemi drugimi povabljenimi lepo odzvali povabilu na sejo, ni pa bilo mladih, s katerimi so že dobro sodelovali v preteklosti in si tega želijo tudi v prihodnje.

IVAN PREK

ŠOŠTANJ

Spomin na 14. divizijo in Kajuha še vedno živ

Zveza kulturnih organizacij Velenje, DPD Svoboda in krajevna skupnost Šoštanj so v soboto, 25. februarja, ob 18. uri v telovadnici osnovne šole Karel Destovnik Kajuh organizirale proslavo 40. obletnice pohoda 14. divizije ter smrti narodnega heroja in partizanskega pesnika, šoštanjkega rojaka Karla Destovnika Kajuha.

Čeprav se tokratni kulturni program ni odvijal v dvorani doma kulture zaradi prevelikega števila nastopajočih, je bil improvizirani oder zelo funkcionalen in estetsko sprejemljiv za tako pomemben jubilej iz NOB. Na temno modrem ozadju je bil en sam dokaj skromen, a vendar dovolj učinkovit simbol, ki ga poznamo z ovitka Kajuhovih pesmi, tiskanih še med NOB. Mlado prelomljeno lipovo drevo, ki simbolizira mnogo prežgodaž nasilno pretrgano življenje mladega revolucionarja še izpred vojnih dni in prekajenega vodjo kulturniške skupine 14. divizije. Na desni strani odra ob zastavah pa je bil tudi Kajuhov lik v kiparski upodobitvi Marjana Kersiča-Belača. V nekaj minutah je bila telovadnica polna in že so prihajali burno pozdravljeni nastopajoči: rudarska godba, zbor Gorenja in deklški zbor, vsi iz Tičovega Velenja, ter mešani zbor Svoboda Šoštanj. Dirigent Ivan Marin je dvignil taktirko, v dvorani je za hip zavladala tišina, ko je iz 120 grl ob zvokih godbe zadonela himna 14. divizije.

V imenu organizatorjev je nato vse navzoče, še zlasti pa političnega komisarja 14. divizije generalpolkovnika Ivana Dolničarja-Janoška, pozdravil ravnatelj Kajuhove šole Karel Kordeš in ga prosil, da spregovori zbrani množici. Ivan Dolničar je obudil spomin na hude čase, ko se je divizija v dolgem pohodu in neenakem boju s sovražnikom prebila do osrčja Savinjskih Alp. Kljub temu da je bilo o tem svojevrstnem junaštvu izrečenih in napisanih že veliko besed, bo zgodovinarjem še vedno ostalo dovolj gradiva, da bodo lahko temeljiteje in globlje analizirali tako množično partizansko gibanje v najhujših časih naše zgodovine. Čeprav so Nemci trdili in slavili zmago, češ da je divizija uničena, je vendarle preživelo mnogo in še sedaj živi preko 420 borcev te legendarne divizije, ki se je kasneje okrepila z novimi borci, je poudaril Ivan Dolničar. Ob koncu govora se je v imenu odbora 14. divizije zahvalil organizatorjem in šoli Karla Destovnika Kajuha poklonil najnovejšo knjigo, ki jo je napisal Zvone Kržišnik Patrulja zvestobe, opisuje pa umetniško delovanje kulturniške skupine 14. divizije.

Pesem ni le moja pesem, ki jo je zložil Blaž Arnič, skladatelj in rojak iz Luč v Gornji Savinjski dolini. Izmenično so peli že omenjeni zbori, ki sta jim dirigirala Ciril Vertačnik in Danica Pirečnik, ob klavirju pa je bila Marija Skornšek. Nastopili so tudi solisti Agata Šumnik – sopran,

Jože Oštr – tenor in Zmago Frankovič – bariton ter recitator Drago Seme. Vse skupaj povezano v celoto je izzvenelo zelo mogočno, v posameznih delih celo preveč bučno. Žal je godba zaradi glasnosti in odmeva tu in tam preglasila soliste in recitatorja tako, da izvajanja le-teh večkrat ni bilo mogoče razločno slišati in razumeti.

Vsekakor pa je proslava tega zgodovinskega dogodka izzvenela zelo učinkovito, saj so bili vsi izvajalci pod skupnim vodstvom Ivana Marina deležni gromkega aplavza in cvetja, ki so ga prejeli solisti, v imenu zborov in godbe pa dirigenti. Organizatorjem in izvajalcem pa je za tako lepo proslavo potrebno izreči vso zahvalo za vložen trud in umetniški užitek, ki smo ga bili deležni ta večer.

V. K.

LJUBLJANA

Skupščina mladinskega pohodnega odreda

Prvega marca je imel mladinski pohodni odred »Partizanske delavnice 99d« redno letno skupščino. Na njej so ocenili delo v minulem letu, si zadali naloge za leto 1984 ter evidentirali kandidate za štab odreda. Skupščine se je udeležilo trideset predstavnikov čet in bataljonov iz RTV, PTT, ISKRE, RTV ZAGREB ter gostje Vladimir Klavs, Ivan Pivk in Boris Kos.

Iz poročila je bilo razvidno, da je bil MPO »99d« v minulem letu delaven, saj je izvedel dva dvodnevna pohoda, na Vrhe nad Trbovljami in na Zagrebačko goro, dva enodnevna pohoda, dan Iskre – dan borca in ob žici okupirane Ljubljane, tečaj iz orientacije za komandirje čet ter se udeležil vseh pomembnih spominskih proslav vezistov in kurirjev NOV ter »Partizanskih delavnic 99d«. Imeli so še nekaj akcij in pohodov čet na območjih kjer delujejo, s tem pa so dosegli tudi enega od osnovnih ciljev, to je, da bi imeli čim več pohodov ravno tam, kjer mladi živijo in delajo ter da spoznavajo zgodovino zvez in delavnic NOV v svojem domačem kraju.

V programu za prihodnje obdobje so se mladi pohodniki dogovorili, da bodo skupno izvedli osem akcij in pohodov.

V razpravi o programu in delu MPO 99d so posebej poudarili, da je potrebno obvestila o namenu in delu mladinskega pohodnega odreda »Partizanske delavnice 99d« nenehno obnavljati, saj se mladinci hitro menjavajo in dopolnjujejo.

Zato bo štab v marcu poslal v vse čete smernice za delo, poslovniki o delu, smotre organiziranja mladinske pohodne enote in predloge za delo osnovnih celic MPO 99d. Podobno gradivo v skrajšani obliki pa bo v tem mesecu objavljeno v glasilih ISKRE, RTV in PTT.

V razpravi so tovariši Klavs, Pivk in Kos poudarili pomembno vlogo mladinske pohodne enote pri ohranjanju in obujanju izročil vez in delavnic NOV za mlado generacijo. Pohvalili so tudi vzorno sodelovanje z odborom vezistov in kurirjev NOV, posebno plodno in dobro pa je sodelovanje z odborom »Partizanskih delavnic 99d«.

A. C.

Različni odmevi na akcijo

Po petkovi seji republiškega odbora Zveze združenj borcev NOV so se na posebni seji sešli tudi predsedniki občinskih odborov ZVB NOV. Največ pozornosti so namenili poteku akcije zbiranja pomoči za časopis TV-15 Naš tovariš. Po predlogu republiškega odbora ZVB NOV temelji akcija v vsej Sloveniji na enakih izhodiščih. Iz poročil predsednikov občinskih odborov pa je bilo mogoče razbrati, da so v različnih okoljih različno odgovorili nanjo. Ponekod so borčevske organizacije takoj sklenile, da vsak njihov član prispeva po petdeset dinarjev v tiskovni sklad, ki jih bodo pobrali skupaj z letno članarino, druge to zavračajo. Različno so na borčevske vloge odgovorili v delovnih organizacijah, v nekaterih so takoj dali deset ali dvajset tisoč dinarjev ali pa še več in tiskovni sklad. Denar za pokritje razlike med proizvodno in prodajno ceno našega časopisa pa bodo prispevale občine in nekatere družbenopolitične organizacije. Vendar pa je pri tem le ta napaka, da večina delovnih organizacij in družbenopolitičnih organizacij daje svojo pomoč kot enkratni prispevek. To pa pomeni, da ne bodo podpisale družbenega dogovora o financiranju TV-15 Naš tovariš.

Tako so vsi predsedniki občinskih odborov poudarili, da je nujno urediti financiranje njihovega glasila po sistemski poti. Vsi pa so potrdili pripravljenost, da njihove organizacije še naprej sodelujejo v akciji zbiranja novih naročnikov. Pri tem se pogosto zatika v krajevnih organizacijah ZB NOB, zato so to vprašanje še posebej izpostavili na letnih konferencah.

Bojan Kuntarič

Poziv borcem na proslavo 40-letnice organov za notranje zadeve

Organizacijski odbor za proslavo 40-letnice organov za notranje zadeve poziva vse borce, ki so v septembru in oktobru ali decembru 1944 obiskovali tečaja Narodne zaščite v Vratih pri Čepovanu in Kerkovčah pri Gorenji Trebuši, naj čimprej sporočijo te podatke: priimek in ime, leto rojstva, natančen naslov sedanjega bivališča in čas, od kdaj do kdaj so bili na tečaju in s kakšnimi lastnostmi.

Podatke sporočite na naslov: Republiški sekretariat za notranje zadeve, odbor za proslavo, 61000 Ljubljana, Kidričeva 2.

ORGANIZACIJSKI ODBOR

Vabila

Krajevna organizacija ZB NOV Planina pri Sevnici sklicuje redno letno konferenco v nedeljo, 18. 3. 1984, ob 12. uri v prostorih Osnovne šole Kozjanski odred na Planini pri Sevnici. Na letni konferenci bomo obravnavali vse pereče probleme kraja kakor tudi probleme borcev članov naše organizacije. Hkrati bomo osvetlili spomine na čas pred 40. leti ko je bila osvobodjena Planina, Ta dan bomo dostojno proslavili v okviru krajevnega kakor tudi občinskega praznika občine Sentjur pri Celju.

Na letno konferenco vabimo vse člane naše organizacije,

Krajevna organizacija
ZB NOV Planina

★

Borcem NOV, ki so se bojevali v Brkinih, aktiviste in občane Brkinov in širšega območja južne Primorske vabimo na spominsko srečanje v soboto, 17. marca 1984, ob 11. uri pri spomeniku padlim na Kozjanah. Vabi domicilni odbor Brkinske čete.

★

Odbor aktivistov bivšega okrožja OF za Brda vabi aktiviste, ki so med NOB bivali in delali na območju bivšega briškega okraja, na skupščino okrajnih aktivistov, ki bo na Dobrovem v Gasilskem domu v nedeljo, 18. marca 1984, ob 9. uri. Na skupščini bo dosežani odbor poročal o opravljenem delu v letih 1980–83. Volili bomo nov odbor aktivistov za briški okraj ter predlagali sklepe za nadaljnje delo. Kulturni program bodo izvajali učenci osnovne šole BBO Dobrovo.

Z vašo udeležbo bomo počastili spomin na 40. obletnico volitev v KNOO. Ker nimamo vseh naslovov, je to vabilo za na skupščino, na kateri bomo podelili tudi značke in priznanja OF. Na svidenje v Brdih!

Marija Kenca-Majda

Obvestilo

Ljubljanska sekcija BBO bo imela v soboto, 24. 3. 1984, že tradicionalni družabni večer v domu JLA z začetkom ob 16. uri. Vabimo vse borce in aktiviste BBO, 17. brigade Simona Gregorčiča, Gradnikove brigade, KVP in ZPO.

Ljubljanska sekcija BBO

Reševalcem nagradne križanke

Na razpis nagradne križanke, ki jo je pripravila Lesnina iz Ljubljane, smo prejeli veliko pravih rešitev. Žreb je določil, da prejmejo knjižno nagrado iz knjižnega programa založbe Borec: Kostja Kolarič, Ziherlova ploščad 9, Ptuj, Josip Rihter, Drožanjska 51, Sevnica in Jože Dovžan Šmartinska 209, Ljubljana. Izzrebancem iskreno čestitamo.

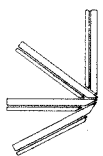
Pravilna rešitev križanke pa je: uniles, os, Ljudovlada, Enrika, Kim, Samoa, Dino, n, Itrium, Iž, darilo, naglas, sad, Aron, iskra, ai, Tom, etan nota, program, kec, kombinacije, do, lata, oro, tur, pak, ara, ica in zar,

Naročam tednik »TV 15« za najmanj eno leto

Ime in priimek
Ulica, hišna št.
Kraj
Pošta
..... podpis

DESET TISOČAKOV,
KUPLJENIH ZA
POLOVICO
MANJ

Za hranilno pismo Ljubljanske banke, ki ga danes kupite za vsega 4.768,50 dinarja, boste čez tri leta dobili 10.000,00 dinarjev. Več kot še enkrat toliko, oziroma natančno 5.231,50 dinarja več! In vse to so obresti. Seveda pa lahko izberete tudi drugače. Lahko se odločite za krajšo dobo varčevanja in manjšo obrestno mero. Lahko kupite hranilno pismo z manjšo ali večjo vrednostjo, saj so na voljo v zneskih za 5.000, 10.000, 50.000 in 100.000 dinarjev. Kombinacij je veliko. Nekaj pa velja za vse: hranilno pismo je dobra naložba denarja z zajamčeno visoko obrestno mero, in je tudi primerno darilo za vsako priložnost. V Ljubljanski banki vas pričakujemo!

Hranilno pismo Ljubljanske banke
dokument,
ki ima že danes svojo
jutrišnjo vrednost

Viktorija Buda

Zadnje dni novembra lani je umrla Viktorija Buda, rojena Sebelja 1916. leta na Dunaju, kamor so iz Tomačevice pri Komnu pobegnili njeni starši. Po vrnitvi domov so okusili vse trpljenje pod fašistično okupacijo. Viktorija je ponovno bežala in se z možem naselila v Sloveniji. Med NOB sta oba sodelovala z ljubljanskimi aktivisti. Po osvoboditvi sta prišla na Bled, kjer je bila aktivna družbenopolitična delavka. Od nje smo se poslovili na Bledu.

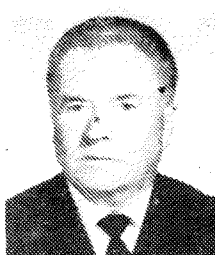
Jožef Leban

Rodil se je 1925. leta v Zatočnem. Februarja 1943. so ga Italijani odpeljali v delavski bataljon v južno Italijo. Ob kapitulaciji Italije se je v Karbonari priključil 1. prekomorski brigadi in nadaljeval pot prek Gravine na otok Vis. Dodeljen je bil 1. proletarski diviziji 13. proletarske brigade Rade Končar. Leta 1943 je moral na zdravljenje v Italijo. V domovino se je vrnil s 4. prekomorsko brigado. Za zasluge je bil trikrat odlikovan. Od njega smo se poslovili decembra lani v Tolminu.

Marija Stegolj

Januarja je nenadoma umrla Marija Stegolj iz Poreč pri Podnanosu. Rodila se je 1905. leta. Za NOB je začela aktivno delati po kapitulaciji Italije. Bila je članica NOO za vas Poreče, opravljala je intendantsko delo in vse, kar je bilo takrat potrebno za enoto NOV.

Jože Tavčar

Novembra lani smo se v Dutovljah na Krasu poslovili od Jožeta Tavčarja, rojenega 1914. leta. Med partizane je odšel 1943. leta in imel čin rezervnega kapetana JLA. Bil je član obveščevalnega centra 9. korpusa. Po vojni je bil aktiven družbenopolitični delavec, za kar je bil večkrat pohvaljen ter dvakrat odlikovan.

Valeria Krainer-Špela

Špela, por. Kocjančič, se je rodila v Divači 12. 10. 1898 kot hči koroškega rojaka in matere domačinke. Že v mladih letih se je z družino preselila najprej na Opčine in nato v Trst, kjer je obiskovala slovensko Ciril-Metodovo šolo pri Sv. Jakobu, po vojni pa se je poročila z naprednim tržaškim Slovencem Antonom Kocjančičem, udeležencem oktohrske revolucije. Mlada Špela je bila zelo aktivna. Tako je bila članica Ljudskega odra, vključila se je v vrste naprednih slovenskih delavcev in komunističnih aktivistov, odločno je nastopala proti fašističnim poniževanjem in v njenem stanovanju so tiskali na ciklostil komunistično glasilo II LAVORATORE. Aretiranim delavcem je nosila hrano v zapor, obveščala je somišljenike o raznih nevarnostih, povezala se je tudi z delavskim gibanjem v Ljubljani in prinašala v Trst ilegalno literaturo. Leta 1941 se je v Ljubljani povezala s prvimi aktivisti OF in na enem prvih sestankov ilegalne organizacije žena je prevzela odgovorne naloge. Med tržaškimi somišljeniki je delila Slovenskega poročevalca, njen dom pa je postal zbirališče aktivistov narodnoosvobodilnega gibanja. S svojim zagnanim nastopom je znala pridobiti veliko zaupnih tovarišev in zaradi vdanosti osvobodilnemu gibanju so jo septembra 1942 sprejeli v vrste KP Slovenije. Tri mesece kasneje je bila aretirana in zaprta pri jezuitih, kjer so jo strahovito mučili, svojih tovarišev pa ni izdala. Komaj po kapitulaciji Italije je ponovno prišla na svobodo in se je takoj zagnano vključila v ilegalno delovanje. Delovala je v okrajnem odboru OF, v okrajnem komiteju KPS in v okrožnem odboru Slovenske protifašistične ženske zveze. Oktobra 1944 se je v Trstu za las izognila aretaciji in se je umaknila na srednje primorsko okrožje do aprila 1945, ko se je ilegalno vrnila v Trst in delovala do osvoboditve po navodilih komande mesta Trst. Tudi po vojni je ostala

zavzeta politična delavka, ki je nesebično vedno dala od sebe vse moči za skupno stvar. Imela je partizansko spomenico, odlikovali so jo z redom bratstva in enotnosti 2. stopnje, z redom zaslug za narod in z zlatim vencem reda bratstva in enotnosti, bila pa je tudi vojni invalid.

Marija Škabar-Marica

Doma je bila iz Grahovega na Tolminskem. Že kot dekletce je okusila težave in grozote prve svetovne vojne, kot sirota je z brati in sestrami občutila vsakovrstno pomanjkanje, kar pa je utrdilo njeno odločnost in zavest. Izučila se je za trgovsko pomočnico, s trebuhom za kruhom pa se je podala v Milan. Ko je začel fašizem z največjo silovitostjo pritiskati na primorsko ljudstvo, se je pridružila svojemu ljudstvu v aktivnem boju za obstanek. Narodni heroj Anton Velušček jo je že takoj na začetku osvobodilnega boja poslal iz Gorice na politično delo v Trst, kjer je vložila vse svoje moči za uresničitev programa OF. Kot kurirka in aktivistka je delovala skoraj po vsej Primorski, od Kobarida do vipavskega območja, Krasa, Trsta in Tržiča. Kasneje je postala članica okrajnega odbora OF in partijskega komiteja za škedenjski in vipavski okraj, od aprila 1944 dalje pa je bila članica vipavskega okrožja. Po osvoboditvi je nekaj časa delovala v Tržiču, nato pa je bila sekretarka mirenškega in goriskokobariškega okraja. V Trstu je bila politično angažirana v vrstah socialistične stranke, aktivna pa je bila tudi v Vsestranskem združenju žena UDI. Prejela je partizansko spomenico 1941, in pa številna druga odlikovanja. V spominu soborcev in sploh protifašistične javnosti bo Marica ostala kot zgleden lik sicer tihe in skromne, vendar pa pogumne in zveste borke za obstoj in pravice svojega naroda.

Anica Luznar

Lani je v 70. letu umrla Anica Luznar iz Lipnice pri Kropi. Bila je aktivistka NOB od 1941. ter članica AFŽ.

Jože Marinčič

Septembra lani smo se v Grosupljem poslovili od Jožeta Marinčiča. Rodil se je pred 72 leti na Gatini. Med vojno se je priključil OF in ob kapitulaciji Italije je odšel med partizane. Bil je borec Cankarjeve brigade do 1944. leta. Vrnil se je na teren in opravil naloge obveščevalca. Po vojni je delal pri trgovskem podjetju Tabor v Grosupljem.

Filomena Žižmond

Rodila se je 1903. leta na Vogrskem. Med prvo svetovno vojno je morala s starši v begunstvo. Med drugo svetovno vojno je po svojih močeh delala in pomagala OF. Sin je odšel med borce NOV že 1942. leta, njo pa so odpeljali v goriške zapore in v taborišče Renicci, kjer je bila do kapitulacije Italije. Po vrnitvi domov se je takoj vključila v NOB in bila aktivna terenska delavka. Prejela je priznanje OF.

Ljubo Tiplič

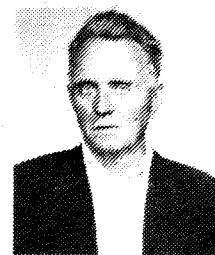
Oktobra lani smo se na ljubljanskih Žalah poslovili od tovariša Ljuba Tipliča, udeleženca NOV in aktivnega družbenopolitičnega delavca ves čas po vojni.

Rojen je bil 23. maja 1902 v Lenartu, v zdravniški družini. Že kot gimnazijec v Mariboru je bil napredno usmerjen, pri izpeljavi zakonov plebiscita. Takoj leta 1941 se je vključil v delo Osvobodilne fronte. Delal je v rajonskem odboru OF Šiška do maja 1944, ko je bil izdan in aretiran. Zaprt je bil v zaporih prisilne delavnice, v Dachau in nazadnje v Litomerzicah. V tem taborišču je prebolel tifus. Po vojni se je takoj vključil v delo za obnovo domovine. Imel je vodilne in odgovorne za poslitve, od direktorja tekstilne tovarne do pomočnika direktorja v Žitu. V občini Ljubljana Šiška je bil aktiven družbenopolitični delavec do leta 1956, ko se je preselil v občino Ljubljana Vič-Rudnik in se tudi tu takoj vključil v delo družbenopolitičnih organizacij v krajevni skupnosti Milan Česnik in občini Ljubljana Vič-Rudnik. Delal je v odboru SZDL, DPO ter bil več let predsednik ZB NOV Milan Česnik, član predsedstva občinskega odbora ZZB NOV ter predsednik komisije za biveše politične zapornike in internirance. Zaradi bolezni je zadnja leta življenja preživel v domu na Taboru.

Franc Nemec

Avgusta lani smo se poslovili od borca ter komisarja čete Doljenskega odreda Franca Nemca, rojenega 1918. leta v Nabrežini pri Trstu. Bil je ranjen in se je zdravil v Bariju.

Franc Jernejčič

Novembra lani smo se na Uncu poslovili od Franca Jernejčiča iz Slivice, rojenega 1902. leta. Vsa njegova družina je že 1941. leta začela sodelovati z OF. Okupatorju to ni ostalo skrito, zato so leta 1942 zaprli vse.

Maks Skrinjar

Januarja je umrl Maks Skrinjar, rojen 1913. leta v rudarski družini v Zagorju ob Savi. Med NOB je denarno in materialno podpiral OF.

Albert Sulčič

V 83. letu je decembra lani v Sežani umrl Albert Sulčič, predvojni revolucionar, nosilec partizanske spomenice 1941 in eden od ustanoviteljev 1. prekomorske brigade NOVJ. Rodil se je Sv. Križu pri Trstu v ribiški družini. V delavsko gibanje se je vključil 1926. leta, ko je bil sprejet med mlade komuniste in 1928. leta je postal član KP Italije. Zaradi hudih političnih in gospodarskih razmer v tedanji fašistični Italiji je 1930. le-

to ilegalno prešel mejo in se nekaj časa zadrževal v Ljubljani. Prek Maribora, Gradca in Dunaja je prišel v Pariz, kjer se je priključil KP Francije. Leta 1931. se je ponovno vrnil v Ljubljano in se povezal s Srečkom Vilharjem. Konec oktobra 1932. leta je bil aretiran in na velikem procesu v Beogradu so ga obsodili na tri leta ječe, ki jih je preživel v Sremski Mitrovici. Leta 1935 je bil izpuščen in izgnan iz Jugoslavije, češ da je italijanski državljani. Policija ga je odvedla do grške meje. V Grčiji je sode-

loval s tamkajšnjimi proletarci, tako da so ga tudi grške oblasti v Pireju aretirale in zaprle. Grki so ga izročili italijanski policiji, ki ga je odpeljala v vojaške zapore v Trst. Vojaško sodišče ga je obsodilo na dve leti zapora, ki ga je preživel v jetnišnici Gaeti, od tam pa v kazenski polk na Sardinijo. Toda tudi tu ni miroval. Skupaj s somišljeniki je organiziral partijsko celico. Domov se je vrnil 1938. leta. Čez dve leti je bil ponovno aretiran in poslan na otoke Tremiti. Po kapitulaciji Italije je pobegnil in prišel v Bari,

od koder se je prebil v partizansko taborišče Taranto. V Carbonari je sodeloval pri ustanovitvi 1. prekomorske brigade NOVJ, kjer je bil politični komisar 2. čete v 1. slovenskem bataljonu.

Novembra 1943 je bil poslan na Korčulo in prek Hvara je prispel na Vis. Januarja 1944 se je izkrcal pri Pakoštanah in odšel proti Drvarju. Dodeljen je bil 1. proletarski diviziji in postal je politični komisar bataljona. Bil je ranjen, po okrevanju je postal politični komisar udarne čete 10. divizije.

Anica Berdajs

Anica, z dekliskim priimkom Kapla, se je rodila 19. 7. 1908 v Logatcu železničarju, ki se je umaknil pred italijansko zasedbo v Zasavje.

Vse življenje je bila napredno usmerjena, saj je bila članica Sokola v Ponoviču vse do tedaj, ko je družstvo prenehalo delovati. Okoli leta 1930 se je poročila z Berdajsovim Ladom iz Save. Imela sta majhno podeželsko trgovino in gostilno. Z možem nista bila naklonjena okupatorju, zato ni naključje, da so se v njunem domu že konec leta 1941 zbirali zavedni Slovenci iz Litije in okolice ter razpravljali o pripravi upora v tem predelu Zasavja. Anica je skupaj z možem aktivno sodelovala, saj je imel pri njih občasno gostilnobje Lojze Hohkravt, član CKS.

Ob ustanovitvi in

dopolnitvi 1. Stajerskega bataljona v aprilu 1942 na Plešah nad Golčami je Anica v to enoto iz trgovine pošiljala precej hrane. Ves čas med vojno pa je izdatno materialno podpirala razne enote in aktiviste. Zaradi izdaje je bila aretirana oktobra 1942. Z možem in 36 drugimi okolišani so jo odpeljali prek litijskih zaporov v Begunje. Od tam sta se po srečnem naključju skupaj z drugimi vrnila 31. 12. 1942.

Anica je bila med drugim tudi članica osvobodilnega odbora OF na Savi. Po osvoboditvi se je aktivno vključila v obnovo in razvoj našega gospodarstva. Bolezen ji je načela zdravje, ki se je iz leta v leto slabšalo. Konec januarja 1984 je umrla.

Vsi preživeli udeleženci NOB, ki smo Anico poznali, kako materinsko nas je podpirala skupaj z ženo pokojnim možem Ladom, se ji ob tem slovesu toplo zahvaljujemo kot naši nepozabni sodelavki.

Milan Garantini

Mire Grobler

Tone Tekavec-Klančar in Koroščani

Klančar gradi taborišče, bolnišnico in zavetišče

Prišla je pomlad 1942 in z njo osvobojeno ozemlje. Klančarju je ta pomlad prinesla predvsem dosti dela. To pa je bilo drugačno, kot je bilo delo leto dni poprej.

V Serčerjevem - Lukovem bataljonu je tedaj nastal iz vrst domačinov kolesarski vod, ki je kmalu prerasel v četo pod poveljstvom Franceta Korošca iz Reparjev. Klančar je bil kot terencec dodeljen temu bataljonu. Dobil je nalogo, da tej četi zgradi taborišče. Takrat so mu rekli kar logor. To se je godilo konec maja.

Klančar je določil ustrezno mesto v gozdu sosedje Štefanije, oddaljeno od Korošč 20 minut. Lega je ustrezala vsem vojaškim vidikom. Bilo je sredi goščave, poleg vodnega izvira, s severne strani pa ga je dobro varovala Zala in povrhu vsega je še bilo v bližini zanesljivih Koroščanov.

Delal je po vseh pravih konspiraciji. Prebivalci iz okoliških vasi so o legi taborišča uganili samo nekaj splošnega. Kar so vedeli, so uganili iz pogostega gibanja partizanov po vedno istih poteh. Zato so Italijani v začetku ofenzive vedeli kaj malo natančnega o taborišču. Prvi dan ofenzive so celo bombardirali gozd Tavženti ravno na drugi strani grebena, kjer pa je bilo skritih samo nekaj krav iz bližnjih Hruškarjev. Že izpraznjeno taborišče so našli šele, ko ga jim je pokazal izdajalec. Še živeči partizani trdijo, da je bil to njihov dezertar iz Zahriba. Koroščani pa vedo povedati za nekoga iz bližnje vasi.

Taborišče je bilo napravljeno v zelo kratkem času. Pri gradnji je Tonetu pomagalo nekaj partizanov, med katerimi je bil tudi Jože Rudolf iz Kremence. Bilo je v celoti leseno. Napravljena je bila večja bivalna baraka, ki je imela samo streho in je bila brez sten. Napravljena je bila še majhna pisarna za nekaj partizanov, nadstrešnica, naslonjena na skalo ob studenčku za kuhinjo, nadstrešnica za malega konjčka in stražarnica. Kolesa so naslanjali kar na drevesa. V taborišče se je tako lahko vselilo približno 30 partizanov.

Rezani les po meri mu je našel Janez Strle - Špelinov, na žagi Franceta Zalarja v Stopnjaku - Čajnarjih. Edino on je smel žagati les in še to samo za potrebe osvobodjenega ozemlja. Prevoze so mu opravljal Koščakovci in Gorenji Tone, Dolenji namreč ni imel vpredne živine. Zaradi konspiracije so prevažali po sistemu štafete. Tako je n. pr. nekdo pripeljal slamo do Gorenjega Toneta, ta je odpeljal isti voz do stražarja, ki je nekoga poklical, in šele ta ga je odpeljal v taborišče. Ko so voz razložili, se je vse skupaj obrnilo in se odvijalo v nasprotni smeri.

Za dom in kmetijo ni bilo več časa. Delal je dobesedno noč in dan. Angela do svoje smrti ni mogla pozabiti, kako je spotoma nabiral spanje. Nekoč ga je srečala. Imel je na rami puško in je sploh ni videl. Delo na kmetiji pa je morala prevzeti nase žena. Najstarejši hčerki, pravzaprav še otroka - Zofka in Julka - sta morali odtehtati kar celega človeka. Bil pa je še dojenček v hiši.

Ko je bilo taborišče narejeno, je bil Klančar zunanja zveza z taboriščem. Velikokrat je prehodil pot vanj in nazaj v kakršnem koli vremenu, podnevi in ponoči. Ze hčerki Julki so se zdela neprestana očetova pota v isto smer nekam čudna. Ob neki priložnosti je dejala presenečenemu očetu: »Sedaj pa vem, kam hodiš vsak večer.«

Ljudje so stvari za četo nosili kar k Tonetu. Ivan Tekavec iz Zahriba mu je nekoč prinesel kar štiri puške. Ker je bilo to podnevi in ga je videl kasnejši komandant bele garde, je moral dejanje kasneje plačati s smrtjo na Rabu.

H Klančarju so so mnogi zatekli po pomoč in nasvete. Naj omenim samo, da se je zatekla k njemu pred začetkom ofenzive Vida Kocijančičeva z jokajočim dojenčkom. Vekajočega otroka so se namreč v skrivališču bali. Popravljaj je celo puške. Nihče ne more danes več ugotoviti, kaj vse je napravil. Lahko le rečemo, da se je njegovo delo poznalo povsod. Bil je tudi član odbora OF za območje bivše občine Sv. Vid (Zilce).

Junija mu je štab bataljona naložil gradnjo bolnišnice v Iški. Žena Angela je dejala, da je bila nekeje v tretjem stranskem zlebu Iške. Zaradi konspiracije ni hodil tja po najkrajši poti mimo Rakitne, marveč skozi Osredok. Toda kasnejši belogardisti so njegova stalna pot zapazili in so kasneje za to zvedeli tudi Italijani.

Njegovo ime je povezano tudi z graditvijo zaklonišča v gozdu pri Kotlu. Namenjeno je bilo Zilčanom za primere italijanskih vdorov. Mislim, da je pomagal tudi pri gradnji bolnišnice v Javorovem logu pod Osredkom. Dokončanje le-te je preprečila italijanska ofenziva, in so jo potem razdrli domačini.

Začetek italijanske julijske ofenzive

Sredi julija dvainštridesetega leta je okupator pokazal svoj pravi obraz. Velikanska drhal »junaških« klavcev neoboroženih ljudi je Vidovcem pobila moze in fante. Ljudje niso videli več ničesar lepega in se še dolgo zatem niso več smejali. Izkazalo se je, da je na frontni liniji težko, toda mnogo huje je tam, kjer frontne linije sploh ni in je vse skupaj eno samo morišče.

Malostevlna kolesarska četa se je dva dni in eno noč uspešno upirala številčno močnejši italijanski drhali, ki je prodirala z Blok. Se bi se držala, pa je dobila ukaz, naj se umakne pred pretečo obkolitvijo k bataljonu. Tiste dni se je opogumila bela garda, ki se je pojavila kot plesen na sladkobi. Njihovi spiski, napravljeni že prej v župnišču, so tedaj odločali o usodi Vidovcev in s tem tudi Koroščanov, posebej pa še Klančarjevega Toneta. O dogodkih teh dni, ki so jih doživljali Klančar, Koroščani in kolesarska četa, so mi pripovedovali Tonetova žena Angela, Janez Strle-Špelinov, Jože Zalar-Griški, Janez Strukelj-Krištan, Štefka Rudolf in France Sernel-Dušan.

Taborišče kolesarske čete med ofenzivo

Italijani so hoteli zasesti Zilce že pred uradnim začetkom ofenzive. To bi pomenilo zanje ugoden izhodiščni položaj. To se jim je posrečilo po dvodnevni bojih ravno 16. julija, ko je bil uradni dan začetka ofenzive.

Kolesarska četa se je s položajem okrog Zilce umaknila 16. julija pred nočjo. Njen komandir je pred umikom naročil Klančarju, naj pospravi po taborišču in poskrbi, kar je kaj vredno. Klančarju sta pri tem delu pomagala še ostala dva Toneta Rudolf in Štefkin svak Jože Rudolf s Koščakov, ki je bil ravno tedaj že nekaj tednov pri njih. Nekaj stvari so zakopali, radijske aparate in pisalni stroj zazidali, kam, še do danes ni odkril nihče. Kolesa so potaknili po gozdu, odnesli petrolej, meso pa je v glavnem zgnilo. Dela niso končali povsem. Klančar tudi ni več utegnil pokazati ženi Angeli, kje je vse poskrto.

Italijani, ki so zvedeli za obstoj, ne pa tudi za natančno lego taborišča, so mislili, da je v gozdovih južno od Korošč. Spomnimo se na bombardiranje krav v Tavžentih. Na koti 860 so v tej smeri postavili opazovalnico z mitraljezom. Videli pa so nekega dne samo štiri moške - bili so terenci, ki so si v gozdu za sv. Jurijem kopali skrivališče. Poškropili so jih z rafalom, ki pa zaradi oddaljenosti ni bil učinkovit.

Ne vemo, kako je nekomu iz sosednje vasi prišlo na misel, da je Italijanom šel kazat taborišče. Prišli so vanj, ukinitelj opazovalnico in odpeljali voz raznega blaga, kar jim je moral opraviti kmet iz bližnjih Kranjc, ki pa ofenzive ni preživel. Ne vemo tudi, kaj so imeli za bregom, ker taborišča niti požgali niso. To so vedno počeli vedno z velikim veseljem. Tako je čez nekaj dni lahko patrolja Lukovega bataljona poročala, da je taborišče še vedno v redu. So pa kasneje ljudje odnesli vse, kar je bilo poskrto v okolici.

V taborišče so prišli v jeseni še belogardisti z Zilce. Peljal jih je znani partizanski dezertar. Opravili so sklepno junaško delo, požgali taborišče in prestrelili nekaj loncev. Klančarjeve stvaritve tako ni bilo več.

Požigalci pridejo na Korošče

Vasico so prišli požgati italijanski inženirci v nedeljo 19. julija, kar pomeni, da je bil to prvi požig vasi med italijansko ofenzivo. Požigalci so prišli z Župenega. Korošče so popolnoma obdali z mitraljezi in ker je padal dež, so si pomagali z bencinom. Pri Klančarjevih so napodili vso družino v hišo, postavili pred vrata mitraljez, vojaški pa so se postavili pred okna. Drugače so ravnali pri Gorenjih. Napodili so vse stanovalce iz hiše, pri čemer je Štefkin Tone nosil na rokah njeno hromo mater. Štefkin brat Karel Rot, ki se je umaknil pred Italijani iz Begunj, je bil takrat v hišnem skrivališču in domači so med požiganjem trepetali zanj. Na srečo se hiše niso lotili.

Zivino so požigalci pametno odvezali in odpeljali. Samo pri Štefki so tedaj pobili s prekljami 12 pišk. Največ je zgorelo pri Štefki: hlev s skednjem, kozolec in drvarnica, pri Klančarju hlev, pri Dolenjih pa samo drvarnica. Pri njih je bila namreč nad hlevom zidana hiša, in so zato hlev pustili. Menda je prav zato od vse živine v vasi ostala živa samo njihova krava, ker so v zmešnjavi pozabili nanjo. Ta je kasneje dajala mleko vsem otrokom v vasi in biti ga je moralo še za partizanske ranjence.

Po odhodu požigalcev iz Župenega so zasedle vas enote graničarjev. Vojaški sel jim je iz Zilce prinesel spisek z naslovi in domačimi imeni vseh treh gospodarjev. Odpeljali so jih skupaj z Jožetom Rudolfom 21. julija, to je na dan, ko so v starem peskokopu pri Zilcah ustrelili 18 Zilčanov. Po prebiti noči so jih spet vrnili domov v nekakšen zapor v hišni kleti pri Gorenjih. Medtem je moral Štefkin mož še kazati Italijanom pot na Župeno, kjer je še zadnjič videl svojo živino. Prosil je, da bi mu jo vsaj nekaj vrnili, a kdo naj mu ustreže, če je morala vojska jesti zastojnsko meso.

(se bo nadaljevalo)

Kurirčkova pošta na poti

Letošnja kurirčkova pošta bo največ pozornosti namenila zgodovinskemu pohodu 14. divizije na Štajersko pred štiridesetimi leti ter prvemu zasedanju slovenskega narodnoosvobodilnega sveta, kjer so bili postavljeni temelji jugoslovanske državnosti

Že dvaindvajseti so se letos pionirji s kurirčkovimi torbicami na ramenih podali na pot - od javke do javke, kakor med narodnoosvobodilnim bojem partizanski kurirji. Kako in zakaj se je pred dvaindvajsetimi leti sploh začela kurirčkova pošta? Pionirji namreč niso imeli veliko pri štafeti, ki je prenašala voščilo tovarišu Titu za rojstni dan. Tako so si slovenski pionirji omislili kurirčkovo torbico, v kateri so nosili čestitke tovarišu Titu, vzoru mlade generacije, in sporočilo, da bodo vedno zvesto hodili po njegovi poti, da bodo delali po njegovih navodilih.

Kurirčkova pošta je postala tradicionalna. Z njo oživi spomin na pionirje, ki so kot kurirji med narodnoosvobodilnim bojem prenašali zaupna sporočila, večkrat mimo nevarnosti in vedno je moralo priti sporočilo v prave roke. Kako? Saj vendar niso poznali vseh ljudi, ki jim je bilo treba pošto oddati. Z geslom vendar; če je bilo skrivno geslo pravilno izrečeno, je bil tudi človek pravi. Zato imajo tudi danes pionirji kurirji svoja gesla. Vsaka proga drugačno in ob predaji torbice ga tiho šepnejo drug drugemu. In tudi danes je namen torbice isti: varno in hitro prenesti sporočilo do naslednje javke, vse do konca, ko bo pet torbic strnilo svoj korak na zboru pionirjev 2. junija v Trbovljah. Kakor je bila včasih kurirčkova pošta voščilo tovarišu Titu, tako je letošnje sporočilo namenjeno predsedstvu republiške konference SZDL Slovenije. Po dolgih prehojenih kilometrih ga bodo pionirji v Trbovljah izročili predsedniku RK SZDL. Socialistični zvezi kot frontni organizaciji bodo zaupali svojo zvestobo in obljubili vse tisto, kar je vredno imena »pionir«.

Na zboru pionirjev v Trbovljah bodo pozornost namenili 60-letnici spopada trboveljskih rudarjev z orjunaši, člani takratne fašistične organizacije, in s tem predvojnemu delavskemu gibanju v celoti. Na zbor bodo prišli poleg delegacij pionirjev iz ostalih jugoslovanskih republik in pobratenih mest Trbovelj tudi otroci naših delavcev na začasnem delu v tujini.

In kaj vse se bo dogajalo vmes na poti kurirčkove torbice?

S kakšnimi aktivnostmi bodo pionirji izkazovali priпадnost revolucionarnim vrednotam in pripravljenost te vrednote razvijati, kako se bodo obenem usposabljali za splošni ljudski odpor in družbeno samozaščito, o vsem tem so nam pionirji obljubili, da nam bodo sproti poročali. Prav je, da je beseda njihova, da so ustvarjalni tudi pri načrtovanju in ne samo izvajanju. V preteklih letih so se pri prenašanju kurirčkove torbice, pri konspiraciji pionirji marsikdaj izkazali. Prav je, da mentorji sprejmejo njihove pobude, da jim zaupajo. Kurirčkova torbica ni samo en dan ali samo proslava ob predaji. To je veliko več. To je mesec aktivnosti v vsaki krajevni skupnosti. Ne samo v šoli, Kurirčkova torbica za zaprtimi šolskimi vrati malo pomeni in se hitro pozabi. Ku-

državljana. Takšnega državljanja pa je treba najprej vzgojiti. Kurirčkova pošta je ena izmed vzgojno-izobraževalnih oblik, ki vplivajo na oblikovanje patriotizma pri pionirju, ljubezni do domovine in ne nazadnje njegove samozvesti, da ustvarjalno prispeva h graditvi vsega doseženega med NOB in v po-vojnem socialističnem razvoju. Preraščanje vrednot v večje vrednote je naš skupni cilj.

Kaj pravijo o pripravi programov kurirčkove pošte na republiški konferenci Zveze prijateljev mladine Slovenije?

»Pri pripravi programov kurirčkove pošte morajo sodelovati predvsem pionirji, sicer aktivni v taborniškem odredu, Rdečem križu, gasilskem društvu, kulturnih in športnih društvih, v proizvodno-tehničnih aktivnostih, v obrambnih krožkih, v klubu OZN, strelskem krožku in podobno. Pionirski odred mora spodbuditi vse interesne oblike dela pionirjev, da pripravijo na osnovi skupnih dogovorov oblike in vsebino vključevanja v ak-

V ponedeljek, 12. marca, je bilo slovesno na petih začetkih prog kurirčkove pošte: proga TV-Dolenjska se je začela v občini Brežice, in sicer izpred osnovne šole Bratov Ribar, proga K-Koroška je imela svoj začetek v občini Ravne na Koroškem pred osnovno šolo Kotlje, torbica s štajerske proge - S je začela svojo pot v ptujski občini, in sicer izpred spomenika narodnega heroja Jožeta Lacka, na progi G-Gorenjska se je pot torbice začela v občini Kranj z Pred-dvora pri Kranju, po primorski progi-P pa so jo pionirji kurirji odnesli iz občine Nova Gorica izpred spomenika padlim borcev v Trnovem.

rirčkova pošta mora biti praznik širše okolice. Naj bodo zanj odprta tudi vrata delovnih organizacij. Ponekod so v letih doslej že uvedli to prakso. Dogodek je ostal nepozaben; za pionirje gotovo. Prav je tudi, da čimveč družbenih organizacij in društev ustvarjalno sodeluje.

Skratka, izkušnje pri dolgoletnem organiziranju so pokazale, kaj je dobro in kaj je slabo. Tisto dobro je treba razvijati, čeprav to ne pomeni, da je oblika enkrat za vselej dana. Revolucionarna izročila namreč ne pomenijo ponavljanja oblik in vsebin, pač pa spodbudo za revolucionarno akcijo in delovanje v današnjih družbenih razmerah. Vrednote iz revolucionarne zgodovine jugoslovanskih narodov in narodnosti se izkazujejo in razvijajo v vsakdanjem življenju našega

ktivnosti ob kurirčkovi pošti. Pripravljeni programi je treba zbrati ter jih medsebojno vsebinsko in časovno uskladiti. Program pionirskega odreda ni le goli seštevek programov interesnih dejavnosti, temveč na osnovi teh programov kvaliteten in usklajen program. Za izpeljavo aktivnosti pionirski odred oblikuje poseben odbor pionirjev, ki bo skrbel za nemo-tene priprave, potek in izvedbo. Pri tem pa jim bodo s svojimi izkušnjami pomagali njihovi mentorji in mladinci. Nikakor pa ne bi smel Svet Zveze pionirjev prevzemati obveznosti priprave programov, ne da bi pri tem spodbudil ustvarjalno delo pionirjev in s tem krepil pomen in položaj pionirske organizacije v kraju.

Pa recite, da ni kurirčkova pošta tudi čudovita šola samoupravljanja! **Živa Drole**

Kurirčkova pošta iz Trnovega

Primorski del letošnje kurirčkove pošte se je začel v partizanski vasi Trnovo nad Novo Gorico. Tu se je zbralo več kot tisoč pionirjev, bivših borcev, prebivalcev in pripadnikov JLA, prišli pa so tudi gojenci dijaškega doma Simon Gregorčič iz sosednje Gorice. Zbranim je spregovoril komandant teritorialne obrambe severnoprimske regije Josip Ljubič. Spregovoril je o junaštvu kurirjev med NOB, ko so hoteli mimo zased in sovražnikovih straž z dragoceno pošto. Poudaril je pomen ohranjanja izročil NOB in se dotaknil sedanjega trenutka. Na lepo okrašenem prostoru v spominskem parku v Trnovem, ki so ga obnovili lansko jesen ob 40. obletnici ustanovitve 9. korpusa NOVJ, so pripravili prisrčen kulturni program, v katerem so sodelovali solkanski soljarji, mešani zbor Topničar iz Trnovega in pihalni orkester iz Anhovega.

Kurirčkova pošta bo v novogoriški občini ostala do 21. marca, ko jo bodo na Brjah prevzeli mladi iz ajdovske občine. Medtem bo potovala mimo spomenikov iz NOB, se ustavljala na karavlah in osnovnih šolah. Omeniti velja, da kurirčkova pošta na Primorskem poteka tudi v počastitev 100-letnice rojstva narodnega heroja, primorskega rojaka Jožeta Srebrničja, ki je pred 40. leti nesrečno utonil v Soči pri Rodežu.

Janez Alič

NUŠA GORJANC, 6. a
COŠ Gorenjska odreda
Žirovnica

TATJANA DELAK
dop krožek
OŠ M. Štrukelj
Nova Gorica

MARTINA KRAMAR, 8. o.
OŠ 9. korpus NOVA
Nova Gorica

JERICA RUDOLF, 8. r.
novinarski krožek
OŠ Janko Premrl-Vojko
Črni vrh nad Idrijo

IRENA ZORKO, 8.
novinarski krožek
OŠ ARTIC

Živ8

FRIDA URLEB
OŠ bratov Letonj

Deseti vzpon na Snežnik

Organizatorji te zimske spominske in rekreativne prireditve na Primorskem, katere pokrovitelj sta Skupnost borcev Istrskega odreda in DO Primorske novice, so se letos res potrudili. Člani planinskega društva kakor tudi radioamaterji iz Ilirske Bistrice si zaslužijo vse priznanje za vzorno in varno pripravljeno pot od Sviščakov na 1796 metrov visoki Snežnik; ilirskobistriški gozdarjem in komunalcem gre tudi priznanje za dobro spluženo cesto iz doline do Sviščakov. V petkovi predhodnici so bili tudi pripadniki JLA in TO.

V soboto in nedeljo se je vzpona udeležilo več kot 3.000 ljubiteljev gora, ki pa niso bili samo s Primorske, oziroma iz Slovenije, temveč skoraj iz vseh krajev Jugoslavije. Veliko je bilo tudi naših rojakov iz zamejstva. Pohodniki so imeli v soboto zelo slabo vreme. Močna burja je vrtinčila sneg po pobočju, da je kar sapo zapiralo, medtem ko je bilo v nedeljo lepo, sončno vreme.

Na sklepni slovesnosti na Sviščakih pri spominskem obeležju padlim med NOB v snežniškem gorju je borec Istrskega odreda Bogdan Valencić čestital organiza-

torjem in planincem k vzdržljivosti, posebej pa še petindvajsetim, ki niso zamudili nobenega vzpona na Snežnik. Le-tam so podelili posebne spominske značke,

Kolona zadovoljnih nedeljskih pohodnikov

prvo pa so podelili svojcem pokojnega Milana Ciglerja, ki je bil velik ljubitelj slovenskih gora, posebej pa še Snežnika. Zadovoljni pohodniki, zlasti nedeljski, pa se

na Sviščakih ob odhodu v dolino poslavljali z: Na svidenje zadnje marčevsko nedeljo na Poreznu.

Staš

Za tekoče izplačevanje zveznih prejemkov

Petega in šestega marca so se v Ljubljani in Mariboru posvetovali predstavniki Republiškega komiteja za borce in vojaške invalide ter predstavniki PHB, upravitelji pošt v Sloveniji in predstavniki PTT organizacij Slovenije, da bi zagotovili tekoče in nemoteno izplačevanje vseh prejemkov po zveznih predpisih na nov način, se pravi prek PHB (Poštne hranilnice Beograd), oziroma prek področnih pošt, ki se bo začelo 31. 3. 1984.

Občinski upravni organi, pristojni za vprašanja borcev in vojaških invalidov, so dobili v ta namen dodatna navodila, ki naj jim bodo v pomoč pri odpravi morebitnih

zapletljivost v prvih mesecih uveljavljanja novega načina izplačevanja omenjenih denarnih prejemkov. Republiški komitej je občinskim upravnim organom tudi priporočil, naj se nemudoma povežejo z upravni pošt, pa tudi z delavci, ki bodo neposredno opravljali naloge pri izplačilih prejemkov, oziroma bodo vodili evidence nakazil. Tako bodo zagotovili pravočasno odkrivanje pomanjkljivosti in odpravo napak.

Prav zaradi zagotavljanja čimbolj nemotenega poteka izplačevanja prejemkov prek PKB so tako na Komiteju za borce in vojaške invalide kot pri PHB posamezni

delavci zadolženi za spremljanje tega dela. Na posvetu so ponovno opozorili, da bodo v tekočem mesecu upoštevane le tiste spremembe, ki bodo sporočene z ustreznimi vprašalniki najkasneje do devetega v mesecu, sicer jih bo mogoče upoštevati šele v naslednjem mesecu. Jasno je, da utegne vsako prepozno sporočilo o spremembi povzročiti z zamudo ali nepravilno izplačilo.

Posvet je opozoril vse upravne organe, ki delujejo na področju borčevsko-invalidskih vprašanj, naj naloge opravijo nadvse vestno, saj gre za veliko politično odgovornost vseh, ki so zadolženi za prenos.

Danes v Beogradu predsedstvo ZZB NOV Jugoslavije

Danes poteka v Beogradu sedemnajsta seja zveznega predsedstva ZZB NOV. Obravnavajo vprašanja širšega družbenega pomena, kot je varovanje družbenega premoženja in pismo CK ZKJ o kolektivnem delu, odločanju, odgovornosti in trajanju mandata. Hkrati je na dnevnem redu usklajevanje statuten ZZB NOV republik in pokrajin s Statutom ZZB NOV Jugoslavije, zavzemali bodo stališča do ureditve pravic udeležencev NODEM, obravnavali predlog načrta bilateralnih obiskov in udeležbe na mednarodnih srečanjih, sprejemali bodo odločitev o številu letošnjih plaket ZZB NOV Jugoslavije, obravnavali predlog poročila o delu na področju predlogov in pritožb v tem letu - obravnavali bodo končni račun tega organa za leto 1983.

B. Ž. J.

Mama je ena sama...

Za vzgojno-varstveni zavod Koseze velja že nekajletna tradicija, da ob pomembnejših praznikih in jubilejih pritegne pozornost širše javnosti. Ob koncu minulega tedna je bilo v tem zavodu veselo in prisrčno. Zajčki, medvedki in še kdo iz skupine varovancev VVO Koseze, enota Marija Štirn-Muca, so povabili nekdanje borce in aktiviste NOV iz krajevne skupnosti Bratov Babnik. Vabljenke so z veseljem prisluhnile programu, ki so jim ga pripravili varovanci s svojimi tovarišicami.

Jože Čurin

Kot vsako leto so tudi letos ženske, članice Aktiva žena v Ilirski Bistrici, ob dnevu žena pripravile razstavo ročnih del. Obiskovalci so si lahko ogledali sto petdeset del, največ gobelinov, čipk in podobnega. Hkrati z njimi je razstavljala slikarka iz Prelože, Vinka Zakrajšek,

P. Nikolić

Partizanske smučine

Smučarsko središče Črni vrh nad Cerknem je bilo letos že 10. zapored prizorišče prireditve »Partizanske smučine Cerčno 45«. Prirejajo jo v spomin na prve partizanske tekme, ki so bile pred 39 leti v Cerknem, ko je po vsej Evropi še divjala vojna vihra. Letos se jo je udeležilo nekaj več kot 100 borcev, dobra četrtina se jih je z ostalimi tekmovalci pomerila v veleslalomu, nekaj pa tudi v tekih na 7 kilometrov. Poleg nekaterih, ki so že leta 1945 sodelovali na prvi partizanski olimpiadi v takratni okupirani Evropi, so se na Črnem vrhu zbrali tudi pripadniki JLA, TO in milice pa cicibani in pionirji. Čeprav gre za osrednji športni dogodek, pa ga prizadevni organizatorji izrabljajo predvsem v vzgojnem smislu za ohranjanje in krepitev revolucionarnih izročil med mladimi. Ob partizanskih smučinah je že ves mesec potekal tudi spremljajoči program. Vanj so vključili učence višjih razredov osnovnih šol iz idrijske in škofjeloške občine. Pisali so na temo »Kulturna dejavnost med NOB na Slovenskem ni zamrla«. Natečaj je bil posvečen 40-letnici ustanovitve Igralske skupine 9. korpusa, ki je med vojno na Primorskem odigrala izjemno vlogo. Njena dejavnost je bila za prebivalce izrednega pomena, saj so lahko po 25 letih italijanskega raznarodovanja spremljali prireditve in mitinge v slovenski pesmi in besedi. Organizatorji so si vse do zadnjih dni letošnjih partizanskih smučin prizadevali, da bi se člani igralske skupine v Cerknem sešli na skupnem mitingu, tako kot so se med vojno dobili pionirji, partizani in domačini, vendar jim to ni uspelo v celoti.

Prihodnje leto bo minilo že štiri desetletja od izvedbe prve in edine partizanske olimpiade na osvobojenem ozemlju Primorske. Program prireditev bodo zato nekoliko spremenili. Sicer je še prezgodaj dokončno pisati, kakšna bo oblika prihodnjih prireditev. Vsaj njen otvoritveni del želijo preseliti v Cerčno, tako da bi se ga lahko udeležili tudi tisti, ki ne smučajo. Na tekme bodo povabili predstavnike in člane odporniških gibanj iz Evrope, ki že kažejo zanimanje za sodelovanje. Sicer pa se že nekaj let, in tudi letos je bilo tako, partizanskih smučin udeležujejo predstavniki ANPI.

Rezultati: Veleslalom - borci: Janko Šekli (Kr. gora), Zvone Rutar (Jesenice), Peter Podgornik (Nova Gorica), **borke:** Angelca Smit (Bled), Tončka Berlič (Ljubljana), Minka Šubic (Škofja Loka), **TO moški:** Stanko Grošel (Idrija), Miloš Nagode (Idrija), Stanko Velikonja (Ajdovščina), **TO ženske:** Vlasta Trampuž (Tolmin), Darja Rupnik (Idrija), Dimitrija Srečo (Tolmin), starešine JLA: Mirko Verovšek (Ajdovščina), Damijan (Kranj), Tomislav Andrejevič (Kranj), **vojaki:** Andrej Grašič (Kranj), Vladimir Kranjcar (Kranj), Sašo Kranj (Kranj), **cicibanke:** Nataša Kalan (Zelezniki), Tatjana Prezelj (Cerčno), Romana Bevk (Cerčno), **cicibani:** Matjaž Kastrin, David Svetličič in Miran Povalej (vsi Idrija).

Teki - borci: Ivan Jošt (Kranj), Franc Vojvoda (Bohinjska Bistrica), Oton Medveš (Kobarid), pri **borkah** je tekla samo Anuša Dvoržak iz Ljubljane, **TO:** Branko Orešek (Tolmin), Edi Brizjak in Peter Likar (oba iz Nove Gorice) in UNZ; Ivan Pergovnik, Zdravko Godnjavec in Anton Koler - vsi Logatec.

F. Šemrl

France Smole razstavlja

Franceta Smoleta kot slikarja poznamo skozi njegove slike na temo »partizanske delavnice«, katerih slikovno razstavo je pripravil novembra lani, in sicer v počastitev 40-letnice 9. korpusa. Skupaj z Radom Jelinčičem, ki je partizan na goriškem območju, je obiskal mesta v tistem delu Slovenije, kjer so bile partizanske delavnice. Na njih je nastalo dvainpetdeset Smoletovih akvarelov in osemnajst risb.

Tokrat je slikar zbirko svojih slik za razstavo naslovil Iz moje popotne mape po Sloveniji. Od 8. do 18. marca namreč France Smole razstavlja v dvorani DSS občinskih SIS zdravstvenega in socialnega varstva v Ljubljani, kjer smo mu kot bivšemu sodelavcu omogočili razstavo. Predstavlja različne slovenske kraje, od Dobrne, Titovega Velenja, Vršiča, Šmarne gore do obmorskih motivov, vmes pa so tudi tihožitja. »Brez spogledovanja z občinstvom ustvarja France Smole svoja dela, kot mu jih narekuje njegov predvojni in po njej zgrajeni likovni koncept,« pravi o njem Cene Avguštin. »Je izrazit krajinar. Največ se ukvarja z akvarelom, kot bi mehka prosojnost akvarelnih barv bolj ustrezala slikarjevi naravi in razpoloženju. Številna Smoletova dela se uvrščajo med tiste dosežke samorastniškega akvarelnega slikarstva, ki so se znašla na sorodni ravni s slogovno podobo usmerjenimi deli poklicnih slikarjev.«

Povejmo o slikarju še to, da je bil rojen 4. novembra 1909 v Kočevju in da sedaj živi v Ljubljani, slika pa že od leta 1930. Med NOB je bil v vojni ujetništvo. Kmalu potem, ko se je vrnil domov, je bil 19. marca 1942 ponovno interniran. Gornars, Padova. Vse do leta 1943, ko se je vrnil domov. Postal je aktivist in kot tak delal v Ljubljani do konca vojne.

Doslej je France Smole sodeloval na 70 skupinskih in 35 samostojnih razstavah.

Ziva Drole

tv-15 naš TOVARIŠ

TV-15 je oznaka za kurirsko postajo, ki je bila najdlje v vasi Občice v dolini med Dolenjskimi Toplicami in Semičem

Za razvijanje vrednot narodnoosvobodilnega boja in revolucije je TV-15 prejel nagrado vstaje slovenskega naroda za leto 1978 - Glavni urednik: ZVONE KRŽIŠNIK. Odgovorni urednik: TONE URBAS. Novinarji - uredniki: ŽIVA DROLE - TV-15 za mladino: BOJAN KUNTARIČ - notraja politika; MILENKO STRAŠEK - reportaža; BOJANA ŽOKALJ-JESIŠ - naša organizacija. Lektorica: redaktorica: KATJA HVALA. Tehnični urednik: DRAGO SETNICA. Tajnica uredništva: MARA OKORN. Vodja uprave: MILAN SENICA. Telefon uredništva: 327-780. Telefon uprave: 317-049 - Uprava in naročniški oddelki: Moše Pijade 24, p. p. 598. 61001 Ljubljana - Letna naročnina 500 din, posamezna številka v prosti prodaji 10 din - Tekoči račun: Založba Borec p. o. Ljubljana 50101-603-45772 - TV-15 izhaja vsak teden, izdaja ga Založba Borec, Ljubljana, Miklošičeva 28 - Rokopisov in fotografij ne vračamo - Po mnenju sekretariata za informacije IS SR Slovenije šteje 42/I-72 od 12. 4. 1974 se za TV-15 ne plačujejo temeljnega davka od prometa proizvodov - Korektore in tisk: ČGP Delo, Ljubljana, Titova 35